

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยเรื่อง สภาพ ปัญหา ตลอดจนแนวทางการพัฒนาศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ดังนี้

ตอนที่ 1 นำเสนอผลเกี่ยวกับสภาพ ปัญหา ตลอดจนแนวทางการพัฒนาศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ตอนที่ 2 นำเสนอผลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ตอนที่ 1 สภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ในการวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพเกี่ยวกับสภาพ ปัญหา ตลอดจนแนวทางการพัฒนาศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์โดยแบ่งออกเป็นสองส่วน คือ

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ สภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับสภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับสภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปรากฏผลดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 สภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถามที่เกี่ยวกับสภาพและปัญหาด้านสภาพแวดล้อมภายนอก ปัจจัยนำเข้า กระบวนการจัดการศึกษา และปัจจัยนำออก (ผลผลิตทางการศึกษา) และความต้องการในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปรากฏผลดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านเกี่ยวกับเพศ สถานภาพ ช่วงอายุ ระยะเวลาในการสอน รายได้ อาชีพ ระดับการศึกษาศาสนาและสามัญ และหน้าที่รับผิดชอบ ปรากฏผลดังตารางที่ 4.1 ดังนี้

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละเพศ สถานภาพ ช่วงอายุ ระยะเวลาในการสอน รายได้ อาชีพ ระดับการศึกษาศาสนาและสามัญ และหน้าที่รับผิดชอบ

สถานภาพ	รวม	
	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	498	45.5
1.2 หญิง	580	53.0
2. สถานภาพปัจจุบันของท่าน		
2.1 มุธีร์	197	18.0
2.2 ผู้สอน	789	72.1
3. ช่วงอายุ(ค่าเฉลี่ย)		
3.1 ต่ำกว่า 19 ปี	51	4.7
3.2 20-29 ปี	514	46.9
3.3 30-39 ปี	294	26.8
3.4 40-49 ปี	148	13.5
3.5 50-59 ปี	57	5.2
3.6 60 ปีขึ้นไป	30	2.7

สถานภาพ	รวม	
	จำนวน	ร้อยละ
4. ระยะเวลาในการสอน		
4.1 1-5 ปี	626	57.2
4.2 6-10 ปี	254	23.2
4.3 11 ปีขึ้นไป	150	13.7
5. รายได้ที่ได้รับจากงานสอนตามตีกาต่อเดือน		
5.1 น้อยกว่า 500 บาทต่อเดือน	233	21.3
5.2 501-1000 บาทต่อเดือน	446	40.7
5.3 1001-1500 บาทต่อเดือน	129	11.8
5.4 1501-2000 บาทต่อเดือน	238	21.7
5.5 2001 ขึ้นไป บาทต่อเดือน	7	0.6
6. อาชีพอื่น ๆ นอกจากการเป็นผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาคีตา)		
6.1 เกษตรกรรม	323	29.5
6.2 ธุรกิจส่วนตัว	220	20.1
6.3 ข้าราชการ, รัฐวิสาหกิจ	21	1.9
6.4 รับจ้างทั่วไป	312	28.5
6.5 กำลังศึกษา	149	13.6
6.6 กรีดขาง	25	2.3
6.7 ครู	9	0.8
6.8 แม่บ้าน	7	0.6
6.9 สอนตาคีตา	1	0.1
7. ระดับการศึกษาสูงสุด(ศาสนา)		
7.1 สำเร็จจากศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาคีตา)	8	0.7
7.2 สำเร็จจากสถาบันการศึกษาปอเนาะ	246	22.5
7.3 สำเร็จจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม	740	67.6
(1) อิบฎีดาอี	8	0.7
(2) มุฎะวัฎซิดตุ	124	11.3
(3) ชานาวี	669	61.1

สถานภาพ	รวม	
	จำนวน	ร้อยละ
7.4 ปริญญาตรี	53	4.8
7.5 สูงกว่าปริญญาตรี	2	0.2
7.6 อื่นๆ	11	1.0
8. ระดับการศึกษาสูงสุด(สามัญ)		
8.1 ไม่ได้ศึกษา	4	0.4
8.2 ประถมศึกษาปีที่ 4	34	3.1
8.3 ประถมศึกษาปีที่ 6	103	9.4
8.4 ประถมศึกษาปีที่ 7	1	0.1
8.5 มัธยมศึกษาตอนต้น(หรือเทียบเท่า)	111	10.1
8.6 มัธยมศึกษาตอนปลาย(หรือเทียบเท่า)	676	61.7
8.7 ปริญญาตรี	115	10.5
8.8 สูงกว่าปริญญาตรี	3	0.3
8.9 อนุปริญญา	27	2.5
9. หน้าที่ที่ท่านรับผิดชอบ		
9.1 ฝ่ายวิชาการ	346	31.6
9.2 ฝ่ายการเงิน	156	14.2
9.3 ฝ่ายประชาสัมพันธ์	108	9.9
9.4 ฝ่ายบุคลากร	314	28.7
9.5 ผู้จัดการ	91	8.3
9.6 บริหารทั่วไป	8	0.7
9.7 กิจกรรม	4	0.4
9.8 ผู้บริหารตาดึกา	11	1.0
9.9 ผู้ช่วยผู้สอน	4	0.4

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 45.5 ส่วนเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 53.0 และส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 72.1 และ

มุฎีร (หัวหน้าครู) ร้อยละ 1.8 ส่วนใหญ่มีช่วงอายุ ระหว่าง 20-29 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.9 รองลงมาคือ ช่วงอายุระหว่าง 30-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.8 และช่วงอายุ 40-49 ปี คิดเป็นร้อยละ 13.5 ตามลำดับ

ส่วนด้านระยะเวลาในการสอนส่วนใหญ่มีอายุการทำงาน 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 57.2 รองลงมาคือ 6-10 ปี และ 11 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 23.2 และ 13.7 ตามลำดับ

ในส่วนของรายได้ที่ได้รับจากงานสอนตาคีกาต่อเดือนนั้น ผู้สอนส่วนใหญ่ ได้รับเงินเดือน 501-1,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 40.7 รองลงมาคือ 1,501-2,000 บาทต่อเดือน และ น้อยกว่า 500 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 21.7 และ 21.3 ตามลำดับ

ในส่วนของอาชีพอื่นๆ นอกจากการเป็นผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำ มัสยิด(ตาคีกา)ส่วนใหญ่ มีอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 29.5 รองลงมาคือ รับจ้างทั่วไป และ ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 28.5 และ 20.1 ตามลำดับ

ในด้านระดับการศึกษาศานานั้น ผู้สอนส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลามในระดับชั้นชานาวิ คิดเป็นร้อยละ 61.1 รองลงมาคือสำเร็จจากสถาบัน ศึกษาปอเนาะ คิดเป็นร้อยละ 22.5 ส่วนระดับการศึกษาสามัญนั้นผู้สอนส่วนใหญ่จบมัธยมศึกษาตอน ปลาย(หรือเทียบเท่า) คิดเป็นร้อยละ 61.7 รองลงมาคือระดับปริญญาตรี และมัธยมศึกษาตอนต้น(หรือ เทียบเท่า) คิดเป็นร้อยละ 10.5 และ 10.1 ตามลำดับ

ในด้านหน้าที่ที่รับผิดชอบในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาคีกา)นั้น ผู้สอน ส่วนใหญ่รับผิดชอบงานด้านวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 31.6 รองลงมาคือ ฝ่ายบุคลากร คิดเป็นร้อยละ 28.7 และฝ่ายการเงิน คิดเป็นร้อยละ 14.2 ตามลำดับ

1.1.2 สภาพและปัญหาในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาคีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการจัดการศึกษา และผลผลิตทางการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการจัดการศึกษาของศูนย์ การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาคีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในด้านสภาพแวดล้อม ด้าน ปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการจัดการศึกษา และด้านผลผลิตทางการศึกษา ปรากฏผลดังต่อไปนี้

1.1.2.1 สภาพแวดล้อม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อมของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำ มัสยิด(ตาคีกา)ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่เกี่ยวข้องกับเขตที่ตั้ง อาชีพหลักของคนในชุมชน

ระดับความสำคัญของปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดปัญหาในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) ปรากฏผลดังตารางที่ 4.2- 4.4 ดังนี้

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของสภาพทั่วไปของเขตที่ตั้งศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

เขตที่ตั้งของศูนย์การศึกษา อิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)	ลักษณะของสังคม	จำนวน	ร้อยละ
1. สังคมเมือง	1.1 สังคมเขตอุตสาหกรรม	26	2.4
	1.2 สังคมที่มีแหล่งอบายมุข เช่น ยาเสพติดและการพนัน	76	6.9
	1.3 ปลอดภัยสงบสุข	64	5.8
	1.4 อื่นๆ	3	.3
	รวม	170	15.5
2. สังคมชนบท	2.1 ไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	54	4.9
	2.2 สังคมที่มีแหล่งอบายมุข เช่น ยา เสพติด และการพนัน	337	30.8
	2.3 มีความปลอดภัยไม่มีแหล่ง อบายมุข	515	47.0
	2.4 ไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และมีแหล่งอบายมุข เช่น ยาเสพติด และการพนัน	9	.8
	รวม	921	84.1

*เลือกตอบข้อใดข้อหนึ่ง ไม่ตอบ 4

จากตารางที่ 4.2 พบว่า สภาพทั่วไปของเขตที่ตั้งศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) สภาพแวดล้อมของสังคมส่วนใหญ่เป็นสังคม ชนบท คิดเป็นร้อยละ 84.1 โดยจำแนกเป็น สังคมมีความปลอดภัยไม่มีแหล่งอบายมุข คิดเป็นร้อยละ 47.0 รองลงมาคือ สังคมที่มีแหล่งอบายมุข เช่น ยาเสพติด และการพนัน คิดเป็นร้อยละ 30.8 ส่วนสภาพแวดล้อมที่เป็นสังคมเมืองนั้น ส่วนใหญ่ สังคมที่มีแหล่งอบายมุข เช่น ยาเสพติด และการพนัน คิดเป็นร้อยละ 6.9

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของอาชีพหลักของคนในชุมชนที่ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ตั้งอยู่

อาชีพหลักของคนในชุมชน ที่ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ตั้งอยู่	จำนวน	ร้อยละ
1. เกษตรกรรม	674	61.6
2. ประมง	116	10.6
3. รับจ้างทั่วไป	249	22.7
4. ทำงานโรงงาน	5	0.5
5. ค้าขาย	22	2.0
6. อื่นๆ	3	0.3
รวม	1069	97.6

*ไม่ตอบ 26

จากตารางที่ 4.3 พบว่า อาชีพหลักของคนในชุมชนที่ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ตั้งอยู่ ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 61.6 รองลงมาคือ รับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 22.7 และ อาชีพประมง คิดเป็นร้อยละ 10.6 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละระดับความสำคัญของปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดปัญหาในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหา	ลำดับความสำคัญ					
	ลำดับที่ 1		ลำดับที่ 2		ลำดับที่ 3	
	n	%	n	%	n	%
1. สถานการณ์ความไม่สงบ	235	21.5	206	18.8	204	18.6
2. ปัญหาความยากจน	392	35.8	296	27.0	151	13.8
3. ความสัมพันธ์กับชุมชน	189	17.3	212	19.4	221	20.2
4. นโยบายและการปฏิบัติของภาครัฐ	184	16.8	137	12.5	160	14.6
5. การเมืองท้องถิ่น	53	4.8	138	12.6	190	17.4

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาในการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) และถูกจัดให้มีความสำคัญอันดับหนึ่งและอันดับสองมากที่สุด คือ

ปัญหาความยากจน คิดเป็นร้อยละ 35.8 และ 27.0 ส่วนความสำคัญอันดับที่สามที่มากที่สุดคือ ความสัมพันธ์กับชุมชน คิดเป็นร้อยละ 20.2

1.1.2.2 ปัจจัยนำเข้า

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัจจัยนำเข้าที่เกี่ยวกับจำนวนผู้สอน จำนวนผู้เรียน งบประมาณ อาคารสถานที่ และหลักสูตร ปรากฏผลดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนผู้สอนและจำนวนนักเรียนจำแนกตามเพศ

ปัจจัยนำเข้า	\bar{X}	SD.
1. จำนวนผู้สอน ชาย	3.29	2.304
2. จำนวนผู้สอน หญิง	4.19	3.602
3. จำนวนผู้เรียนชาย	54.43	32.847
4. จำนวนผู้เรียนหญิง	63.22	46.329

จากตารางที่ 4.5 พบว่าจำนวนผู้สอนชายเฉลี่ยศูนย์ตาดีกาเท่ากับ 3 คน ผู้สอนหญิงมีจำนวนเฉลี่ยเท่ากับ 4 คน จำนวนผู้เรียนชายเฉลี่ยศูนย์ตาดีกาละ 54 คน ส่วนจำนวนผู้เรียนหญิงเฉลี่ยศูนย์ตาดีกาละ 63 คน

ตารางที่ 4.6 จำนวนและร้อยละของจำนวนเงินงบประมาณที่ใช้ในการจัดการศึกษาในแต่ละปีสำหรับเป็นค่าตอบแทนผู้สอนและค่าบริหารจัดการ

จำนวนเงินงบประมาณที่ใช้ในการจัดการศึกษาในแต่ละปี	จำนวน	ร้อยละ
1. ค่าตอบแทนผู้สอนและค่าบริหารจัดการ		
- ต่ำกว่า 10,000 บาท	219	20.0
- 10,001 - 30,000 บาท	273	24.9
- 30,000 – 50,000 บาท	88	8.0
- 50,001 – 70,000 บาท	18	1.6
- 70,001 บาทขึ้นไป	243	22.2
รวม	841	76.8

* ไม่ตอบ 254 คน

จากตารางที่ 4.6 พบว่าจำนวนเงินงบประมาณที่ใช้ในการจัดการศึกษาในแต่ละปี สำหรับเป็นค่าตอบแทนครูผู้สอนและค่าบริหารจัดการ พบว่า ศูนย์ตาดีกาส่วนใหญ่ใช้เงินสำหรับค่าตอบแทนผู้สอน ในช่วง 10,001-30,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 24.9 รองลงมาคือ 70,001 บาทขึ้นไปต่อปี คิดเป็นร้อยละ 22.2 และต่ำกว่า 10,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 20.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 จำนวนและร้อยละแหล่งความช่วยเหลือด้านงบประมาณ

แหล่งความ ช่วยเหลือด้าน งบประมาณ	ลำดับความสำคัญ											
	1		2		3		4		5		6	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1. รัฐบาล	556	50.8	140	12.8	55	5.0	41	3.7	46	4.2	88	8.0
2. จากองค์กร ปกครองส่วน ท้องถิ่น	222	20.3	374	34.2	111	10.1	94	8.6	48	4.4	35	3.2
3. มูลนิธิการกุศล	13	1.2	48	4.4	95	8.7	83	7.6	176	16.1	263	24.0
4. ค่าธรรมเนียม การศึกษา	35	3.2	70	6.4	157	14.3	126	11.5	210	19.2	129	11.8
5. เงินบริจาคจาก ผู้ปกครอง	122	11.1	156	14.2	216	19.7	152	13.9	110	10.0	41	3.7
6. เงินบริจาคจาก ประชาชนทั่วไป	74	6.8	132	12.1	165	15.1	218	19.9	82	7.5	103	9.4

จากตารางที่ 4.7 พบว่า แหล่งความช่วยเหลือด้านงบประมาณที่ถูกจัดไว้เป็นอันดับหนึ่งมากที่สุด คือเงินจากรัฐบาล คิดเป็นร้อยละ 50.8 อันดับสองมากที่สุด คือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์กรการบริหารส่วนตำบล (อบต.) องค์กรบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 34.2 อันดับสามมากที่สุด คือจากเงินบริจาคจากผู้ปกครอง คิดเป็นร้อยละ 19.7 อันดับสี่มากที่สุด คือเงินบริจาคจากประชาชนทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 19.9 และอันดับที่ห้ามากที่สุด คือ มูลนิธิการกุศล คิดเป็นร้อยละ 24.0

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของอาคารสถานที่ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดิกา)

อาคารสถานที่	\bar{X}	SD.
1. อาคารเรียน (หลัง)	1.44	.798
3. ห้องน้ำชาย (ห้อง)	1.31	.696
4. ห้องน้ำหญิง (ห้อง)	1.30	.652

จากตารางที่ 4.8 พบว่า จำนวนอาคารเรียน ห้องน้ำชาย และห้องน้ำหญิงเฉลี่ยศูนย์ละ 1 หลัง

ตารางที่ 4.9 จำนวนและร้อยละหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดิกา)

หลักสูตร	จำนวน	ร้อยละ
1. หลักสูตรชมรมฟิรฎูอีน (บุศตากอ)	391	35.7
2. หลักสูตรอิสลามศึกษาฟิฎูอีนประจำมัสยิด พ.ศ. 2548	593	54.2
3. หลักสูตรสมาคมครุสัมพันธ์	14	1.3
4. หลักสูตรชมรมฟิรฎูอีน (บุศตากอ) และ หลักสูตรอิสลามศึกษาฟิฎูอีนประจำมัสยิด พ.ศ. 2548	58	5.3
5. หลักสูตรชมรมฟิรฎูอีน (บุศตากอ) และหลักสูตรสมาคมครุสัมพันธ์	10	.9
6. หลักสูตร โรงเรียนคารุสลาม	3	.3
รวม	1,069	97.6

ไม่ตอบ 26 คน

จากตารางที่ 4.9 พบว่า หลักสูตรที่ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดิกา) ให้มากที่สุดได้แก่ หลักสูตรอิสลามศึกษาฟิฎูอีนประจำมัสยิด พ.ศ. 2548 คิดเป็นร้อยละ 54.2 รองลงมาคือหลักสูตรชมรมฟิรฎูอีน (บุศตากอ) คิดเป็นร้อยละ 35.7 และหลักสูตรชมรมฟิรฎูอีน (บุศตากอ) ร่วมกับหลักสูตรอิสลามศึกษาฟิฎูอีน ประจำมัสยิด พ.ศ. 2548 คิดเป็นร้อยละ 5.3 ตามลำดับ

1.1.2.3 กระบวนการจัดการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหานั้นเกี่ยวกับกระบวนการจัดการศึกษาซึ่งประกอบด้วยระบบย่อยทางเป้าหมายองค์กร ระบบย่อยทางเทคโนโลยี ระบบย่อยทางจิตวิทยา ระบบย่อยทางโครงสร้างองค์กร และระบบย่อยทางการจัดการ ซึ่งแบ่งย่อยเป็นการกำหนดจุดมุ่งหมาย การวางแผน การจัดการทรัพยากร การจัดองค์กร การดำเนินงาน และการควบคุมงาน ปรากฏผลดังต่อไปนี้

1) เป้าหมายองค์กร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเป้าหมายองค์กรอันเป็นเจตนารมณ์ (ปรัชญา) สูงสุดของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดิกา) สามารถจำแนกเป็นเป้าหมายด้านความรู้ เป้าหมายด้านการศรัทธา เป้าหมายด้านปฏิบัติ และเป้าหมายด้านสังคม รวมถึงลักษณะปรัชญาที่กำหนดและการมีส่วนร่วมชุมชนในการกำหนดปรัชญา ปรากฏผลตามรายละเอียดดังตารางที่ 4.10-4.12

เป้าหมายด้านความรู้ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับความรู้และมีความเข้าใจในความรู้พื้นฐานหรือภาคบังคับด้านศาสนาที่ถูกต้อง สามารถเขียนและอ่านได้ทั้งภาษามลายูและอาหรับ ตลอดจนสามารถนำความรู้ไปเผยแพร่ และปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน โดยก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน และสามารถใช้เป็นความรู้ขั้นพื้นฐานเพื่อการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นได้

เป้าหมายด้านศรัทธา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดจิตศรัทธาที่ถูกต้อง ไม่ตั้งภาคีต่อพระเจ้า ไม่หลงผิดในอบายมุข ยึดมั่นในหลักศรัทธาศาสนาทั้ง 6 ข้อ ส่งเสริมคุณธรรมสู่สันติ คิดคิดทำดี ศีลาธรรม เป็นคนดี ทำดี ละเว้นความชั่ว

เป้าหมายด้านการศึกษาปฏิบัติ มุ่งเน้นให้ผู้เรียน สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน ยึดมั่นในหลักการปฏิบัติของอิสลามทั้ง 5 ข้อ สนับสนุนให้ผู้เรียนนำบทบัญญัติหรือแนวทางของท่านนบีมูฮัมมัด (ศ็อลลา) ไปปฏิบัติตาม ฝึกให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีวินัยและมีความรับผิดชอบ รักในการใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา กล้าคิดและแสดงออกในทางที่ดี และห่างไกลจากสิ่งอบายมุขทั้งหมด

เป้าหมายด้านสังคม มุ่งเน้นให้ผู้เรียน เป็นบุคคลที่มีคุณภาพของชุมชน สามารถนำความรู้ความสามารถที่ได้รับมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และชุมชน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสัมพันธภาพที่ดีกับชุมชน เผยแพร่ความรู้ที่ได้รับ บำเพ็ญประโยชน์ และเสียสละต่อสังคมส่วนรวม

ตารางที่ 4.10 จำนวนและร้อยละความชัดเจนของเป้าหมายของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

ลักษณะของเป้าหมายของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)	จำนวน	ร้อยละ
1. ชัดเจนสามารถปฏิบัติได้	845	77.2
2. ไม่ชัดเจน	176	16.1
รวม	1021	93.2

ไม่ตอบ 74

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)ส่วนใหญ่ได้กำหนดเป้าหมายไว้อย่างชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 77.2 ส่วนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)ที่ไม่ได้กำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษาไว้อย่างไม่ชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 16.1

ตารางที่ 4.11 จำนวนและร้อยละการมีส่วนร่วมของชุมชนในการกำหนดปรัชญาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการกำหนดปรัชญา	จำนวน	ร้อยละ
1. มีส่วนร่วม	754	68.9
2. ไม่มีส่วนร่วม	275	25.1
รวม	1,029	94.0

ไม่ตอบ 66

จากตารางที่ 4.11 พบว่าการกำหนดเป้าหมายของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)ส่วนใหญ่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ 68.9 ส่วนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) ที่ชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดปรัชญาการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 25.1

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดปรัชญาในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดิกา)

ปรัชญาในการจัดการศึกษา	\bar{X}	SD.	ระดับ ความเห็น
ปรัชญาด้านอนุรักษนิยม			
1. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ และความเข้าใจในหลักการภาคบังคับ (ฟิรฎูฮีน) ของศาสนาอิสลาม	4.28	.860	มาก
2. เป็นการศึกษาเพื่อปฏิบัติศาสนกิจ และยึดมั่นในหลักการศาสนาในการประกอบศาสนกิจ และการดำรงชีวิตประจำวัน	4.29	.812	มาก
3. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาอาหรับและภาษามลายู	4.10	.833	มาก
4. มุ่งรักษา และถ่ายทอดมรดกทาง วัฒนธรรมการศึกษาอิสลามไปสู่ชนรุ่นหลัง มิให้สูญหาย หรือถูกทำลายไป	3.96	.906	มาก
5. เน้นเนื้อหาสาระที่สอน	3.94	.837	มาก
6. ยึดครูเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนการสอน	3.78	.880	มาก
7. มีการกลั่นกรองรวบรวมเนื้อหาวิชาอย่างมีเหตุผล	3.84	.837	มาก
8. มีการฝึกฝนให้ผู้เรียนมีความขยันหมั่นเพียรในการศึกษาเล่าเรียน	4.03	.833	มาก
รวม	4.0275	0.849	มาก
ปรัชญาด้านปฏิรูปนิยม			
1. เป็นการศึกษาที่สนองต่อความต้องการของท้องถิ่น	4.00	.875	มาก
2. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นมุสลิมที่ดี และเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว สังคม และประเทศชาติ	4.36	.799	มาก
3. เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สามารถศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น	4.09	.834	มาก
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์ได้	3.73	.895	มาก
5. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน และใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ	3.94	.841	มาก
6. เน้นการพัฒนาและสร้างสรรค์เยาวชนใหม่ที่ดี	4.01	.836	มาก
7. เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง	3.71	.902	มาก

ปรัชญาในการจัดการศึกษา	\bar{X}	SD.	ระดับ ความเห็น
ปรัชญาด้านอนุรักษนิยม			
8. มุ่งสร้างระเบียบใหม่ของสังคมจากพื้นฐานเดิมที่มีอยู่	3.75	.886	มาก
9. เห็นประโยชน์ของสังคมมากกว่าตนเอง	4.09	.883	มาก
รวม	3.55	0.761	มาก

จากตารางที่ 4.12 พบว่า เมื่อพิจารณาในภาพรวมศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ส่วนใหญ่จะเน้นปรัชญาการศึกษาทั้งแนวอนุรักษนิยมและแนวปฏิรูปนิยมในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 และ 3.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .849 และ .761 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาตามค่าเฉลี่ยแล้วพบว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) เน้นปรัชญาอนุรักษนิยม มากกว่าปรัชญาด้านปฏิรูปนิยม

2) เทคโนโลยี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบย่อยด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอน การประเมินผลการเรียน การใช้สื่อการสอน ตลอดจนลักษณะของความรู้ที่ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) มุ่งเน้นในการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน ปรากฏผลตามรายละเอียดดังตารางที่ 4.13-4.18

ตารางที่ 4.13 จำนวนและร้อยละวิธีการสอนที่ใช้ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

วิธีการสอนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)	จำนวน	ร้อยละ
1 สอนแบบบรรยาย	914	83.5
2 สอนแบบท่องจำ	905	82.6
3 สอนแบบศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	279	25.5
4 ปฏิบัติจริง	749	68.4
5. อื่นๆ (อบรมจริยธรรม สอนแบบบูรณาการ สอบอ่าน)	12	1.2

*ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)ส่วนใหญ่เน้นการเรียนการสอนแบบบรรยาย คิดเป็นร้อยละ 83.5 รองลงมาคือการสอนแบบท่องจำ คิดเป็นร้อยละ 82.6 และการสอนแบบศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 25.5 การสอนแบบปฏิบัติจริง คิดเป็นร้อยละ 68.4 การสอนแบบศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง คิด

เป็นร้อยละ 25.5 และการสอนแบบอื่นๆ เช่นอบรมจริยธรรม สอนแบบบูรณาการ สอบอ่าน คิดเป็นร้อยละ 1.2

ตารางที่ 4.14 จำนวนและร้อยละการประเมินผลการเรียนของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

การประเมินผลการเรียนของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการประเมินผล	1,070	97.7
2. ไม่มีการประเมินผล	18	1.6
รวม	1,088	99.4

ไม่ตอบ 7 คน

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) มีการประเมินผลการเรียนของผู้เรียนคิดเป็นร้อยละ 97.7 แต่ก็ยังมีบางส่วนที่ไม่มีการประเมินผลการเรียนรู้คิดเป็นร้อยละ 1.6

ในกรณีที่มีการประเมินผลนั้น ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดได้ใช้วิธีการประเมินดังตารางที่ 4.15 ดังนี้

ตารางที่ 4.15 จำนวนและร้อยละวิธีการประเมินผลการเรียนของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

วิธีการประเมินผลการเรียนของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)	จำนวน	ร้อยละ
1 ให้ท่องจำบทเรียนที่ผ่านมาแล้วก่อนศึกษาบทเรียนใหม่	575	52.5
2 กิจกรรมกลุ่มศึกษา	142	13.0
3. สอบข้อเขียน	944	86.2
4. สอบปฏิบัติ	649	59.3
5. แบบอื่นๆ (สังเกต สรุบบท สอบอ่าน)	3	0.3

*ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.15 พบว่าศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) ส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอบข้อเขียน คิดเป็นร้อยละ 86.2 รองลงมาคือ สอบปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 59.3 ให้ท่องจำบทเรียนที่ผ่านมาแล้วก่อนศึกษาบทเรียนใหม่ คิดเป็นร้อยละ 52.5 กิจกรรมกลุ่มศึกษา คิดเป็นร้อยละ 13.0 และแบบอื่นๆ เช่น การสังเกต การสรุบบทเรียน การสอบอ่าน คิดเป็นร้อยละ .3

ตารางที่ 4.16 จำนวนและร้อยละการใช้สื่อการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

การใช้สื่อการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)	จำนวน	ร้อยละ
1. ใช้สื่อ	1,044	95.3
2. ไม่ใช้สื่อ	38	3.5
รวม	1,082	98.8

ไม่ตอบ 13

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ส่วนใหญ่มีการใช้สื่อการสอนในการจัดการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 95.3 ส่วนที่ไม่มีการใช้สื่อการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 3.5 ซึ่งเป็นส่วนน้อย

ในกรณีที่มีการใช้สื่อการสอนนั้น ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ได้ใช้สื่อในรูปแบบต่างๆ ดังปรากฏในตารางที่ 4.14 ดังนี้

ตารางที่ 4.17 จำนวนและร้อยละของประเภทของสื่อการสอนที่มีการใช้ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

การใช้สื่อการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)	n	%
1. รูปภาพ	781	71.3
2. แผนภูมิ	260	23.7
3. สื่อมัลติมีเดีย (เช่น VCD เทป)	57	5.2
4. อินเทอร์เน็ต	11	1.0
5. หนังสือ	953	87.0
6. บัตรคำ	500	45.7
7. อื่นๆ (กระดานดำ)	3	0.3

*ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.17 พบว่าศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)ส่วนใหญ่ใช้สื่อการสอนที่เป็นหนังสือ คิดเป็นร้อยละ 87.0 รองลงมาคือ รูปภาพ คิดเป็นร้อยละ 71.3 บัตรคำ คิดเป็นร้อยละ 45.7 แผนภูมิ คิดเป็นร้อยละ 23.7 และการใช้สื่ออื่นๆ เช่น มัลติมีเดีย (VCD เทป) อินเทอร์เน็ต กระดานดำ เป็นต้น

3) จิตวิทยา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านจิตวิทยาซึ่งเกี่ยวข้องกับทัศนคติและการเรียนรู้ อันเป็นผลจากความเชื่อและค่านิยมของครูผู้สอนและผู้บริหารที่มีผลต่อการดำเนินงานสู่จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ปรากฏผลตามตารางที่ 4.18

ตารางที่ 4.18 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับทัศนคติต่อการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

ทัศนคติต่อการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)	\bar{X}	SD.	ระดับทัศนคติ
1. การศึกษาในตาดีกาเป็นการศึกษาที่มีระเบียบกฎเกณฑ์	3.86	.875	มาก
2. การศึกษาในตาดีกาเป็นการศึกษาที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย	3.61	.814	มาก
3. ศูนย์ตาดีกาเป็นสถานศึกษาที่เพิ่มโอกาสทางการศึกษาแก่เยาวชน	4.06	.856	มาก
4. การศึกษาในตาดีกาสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ	3.94	.791	มาก
5. การศึกษาในตาดีกาให้เสรีภาพในการเลือกเรียนและปฏิบัติได้อย่างเต็มที่	3.71	.910	มาก
6. การศึกษาในตาดีกาสามารถอนุรักษ์ความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนได้อย่างแท้จริง	4.03	.859	มาก
7. การศึกษาในตาดีกาเป็นระบบการศึกษาที่ส่งเสริมให้สังคมสงบสุขและสมานฉันท์	4.22	.827	มาก

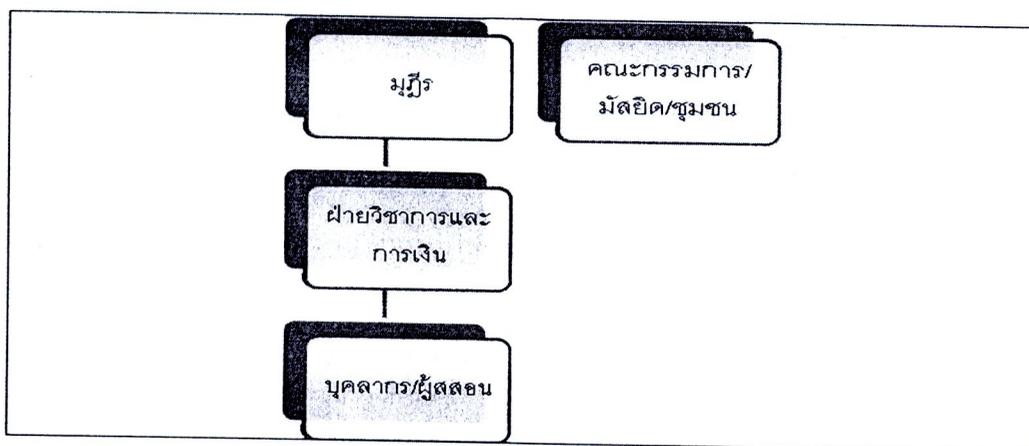
จากตารางที่ 4.18 พบว่าผู้บริหารและผู้สอนส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) โดยเห็นว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ช่วยส่งเสริมให้สังคมสงบสุขและสมานฉันท์ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 (S.D.=.827) รองลงมาคือ ศูนย์ตาดีกาเป็นสถานศึกษาที่เพิ่มโอกาสทางการศึกษาแก่เยาวชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 (S.D.=.856) การศึกษาในตาดีกาสามารถอนุรักษ์ความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนได้อย่างแท้จริง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 (S.D.=.859) การศึกษาในตาดีกาสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 (S.D.=.791) และการศึกษาในตาดีกาเป็นการศึกษาที่มีระเบียบกฎเกณฑ์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 (S.D.=.875) ตามลำดับ

4) โครงสร้างองค์กร

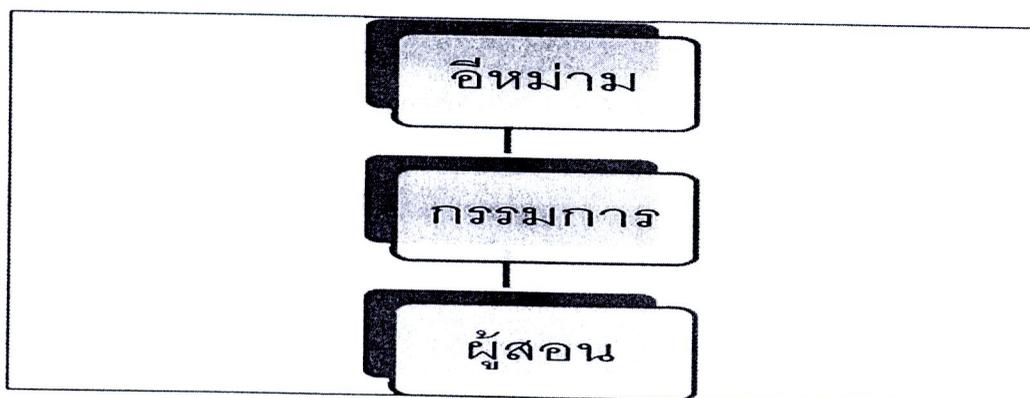
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างองค์กรของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) พบว่า โครงสร้างการบริหารมีลักษณะเป็นการบังคับบัญชาจากบนลงล่าง โดยมี โต๊ะอิหม่ามหรือมุฏีร์ (หัวหน้าครูผู้สอน) ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารกิจการทั้งหมด ในบางกรณี โต๊ะอิหม่ามหรือมุฏีร์ได้มอบหมายอำนาจหน้าที่ให้กับผู้สอน หรือใช้มติที่ประชุมเป็นหลัก ซึ่งมีที่ปรึกษาเป็นชาวบ้าน มีคณะกรรมการบริหารศูนย์ และมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในแต่ละฝ่าย

รูปแบบโครงสร้างการจัดองค์กรของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) สามารถจำแนกออกเป็นรูปแบบต่างๆ ดังนี้

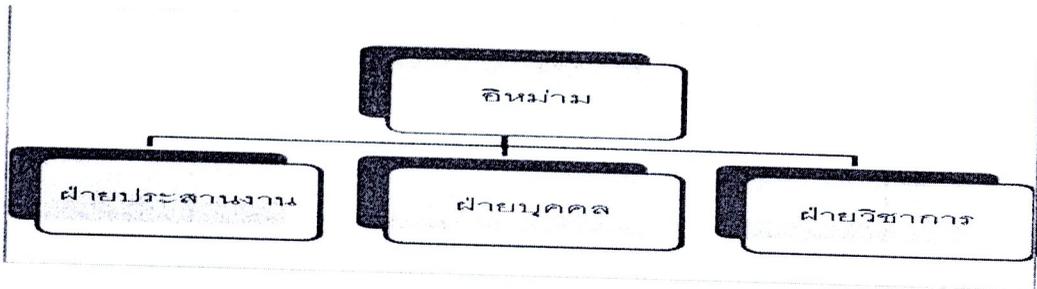
ภาพประกอบที่ 4.1 รูปแบบที่ 1



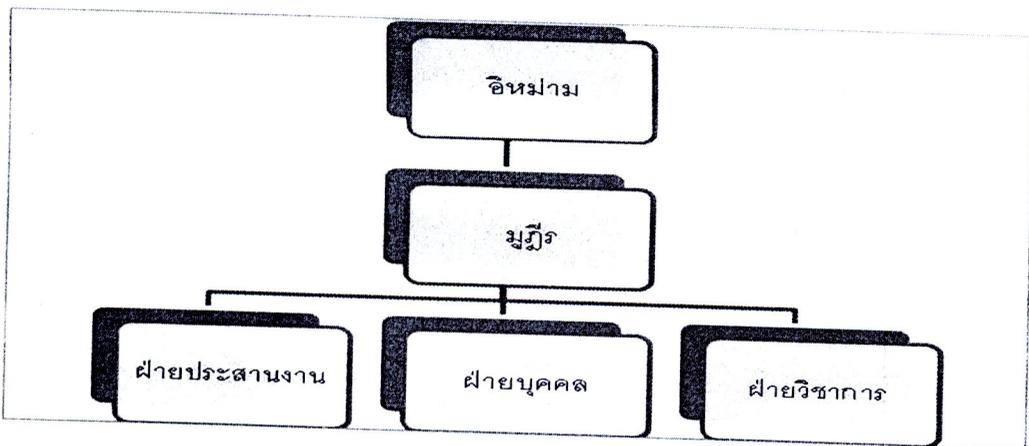
ภาพประกอบที่ 4.2 รูปแบบที่ 2



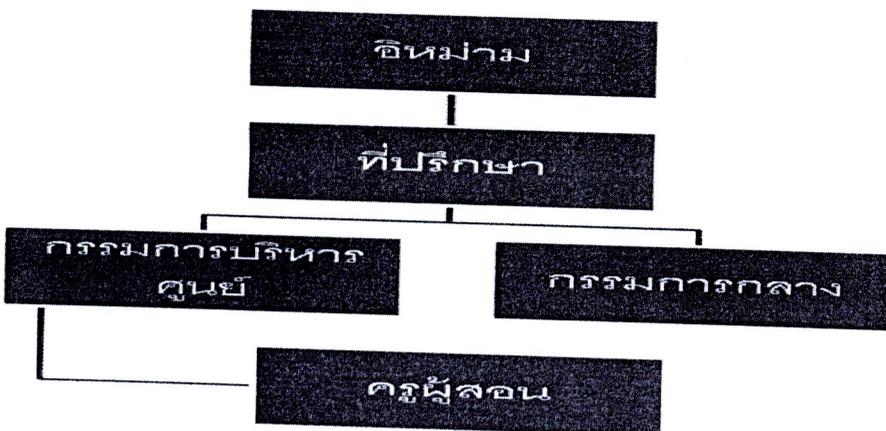
ภาพประกอบที่ 4.3 รูปแบบที่ 3



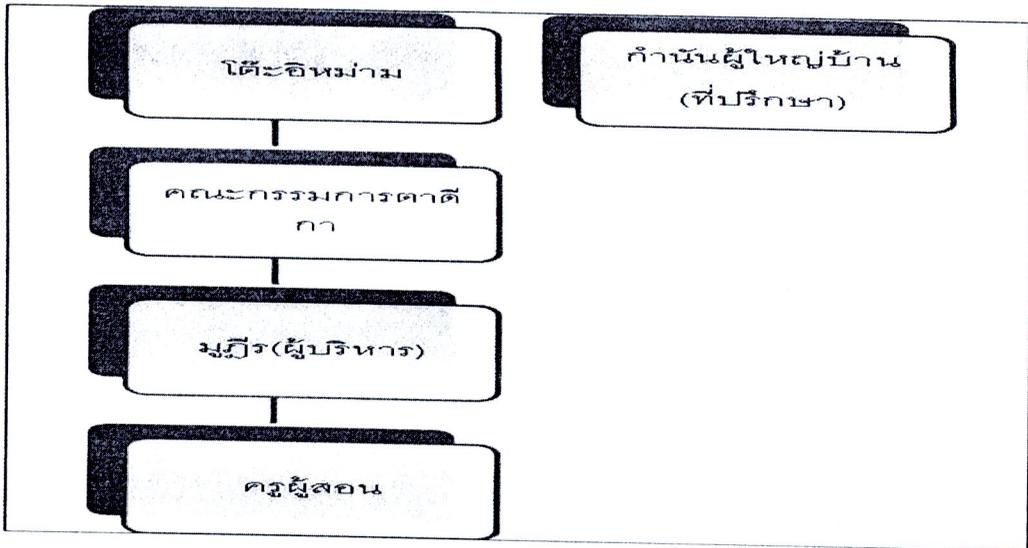
ภาพประกอบที่ 4.4 รูปแบบที่ 4



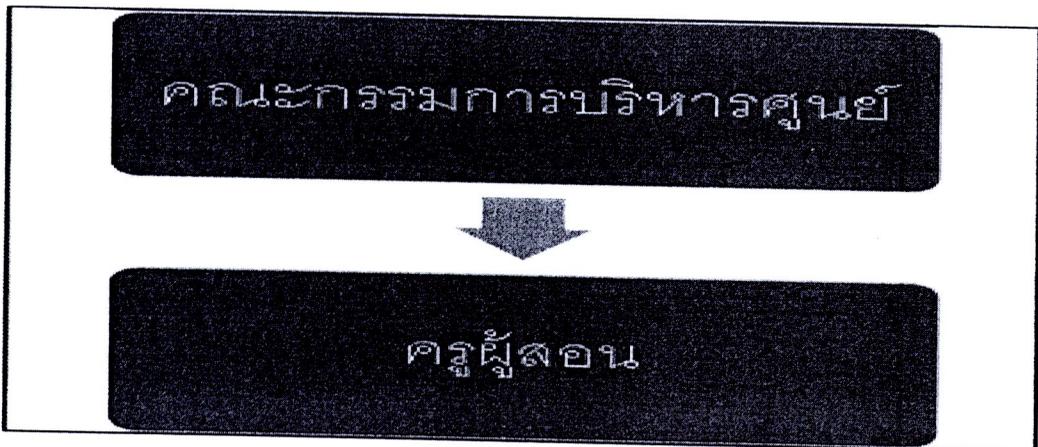
ภาพประกอบที่ 4.5 รูปแบบที่ 5



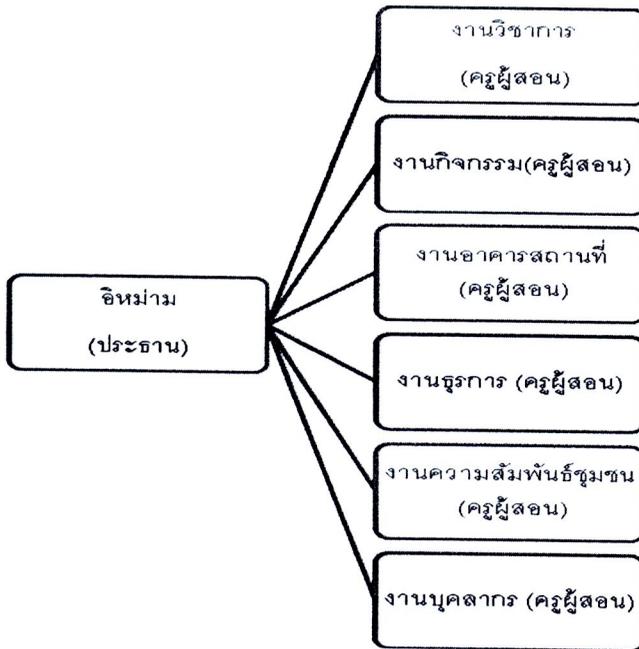
ภาพประกอบที่ 4.6 รูปแบบที่ 6



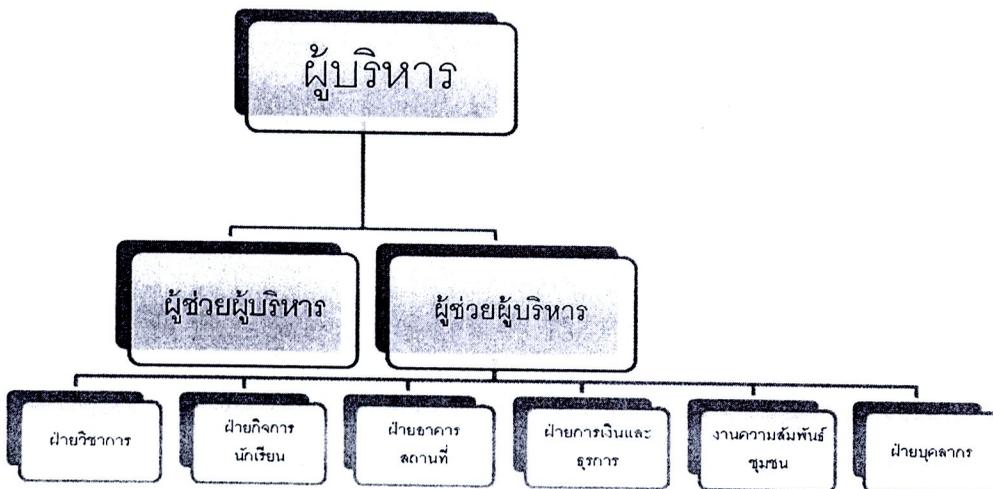
ภาพประกอบที่ 4.7 รูปแบบที่ 7



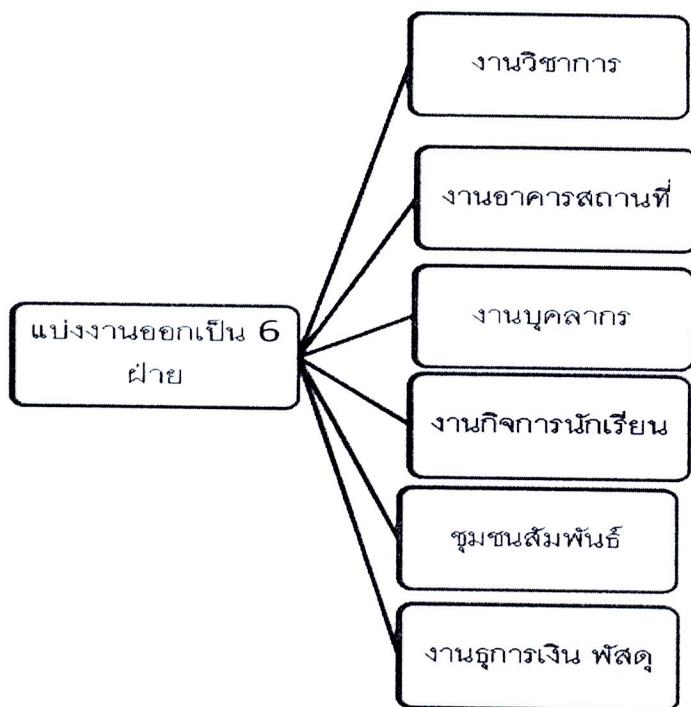
ภาพประกอบที่ 4.8 รูปแบบที่ 8



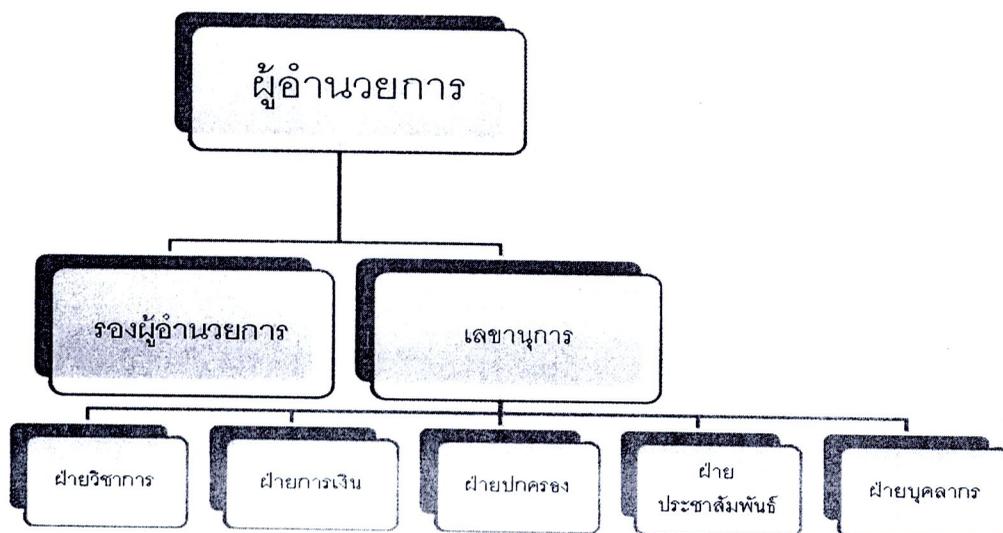
ภาพประกอบที่ 4.9 รูปแบบที่ 9



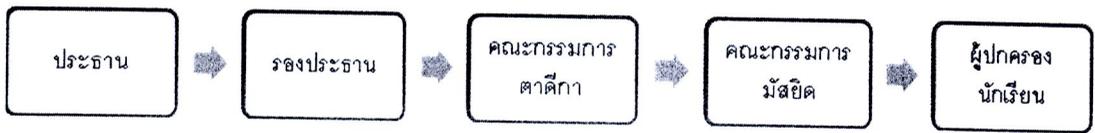
ภาพประกอบที่ 4.10 รูปแบบที่ 10



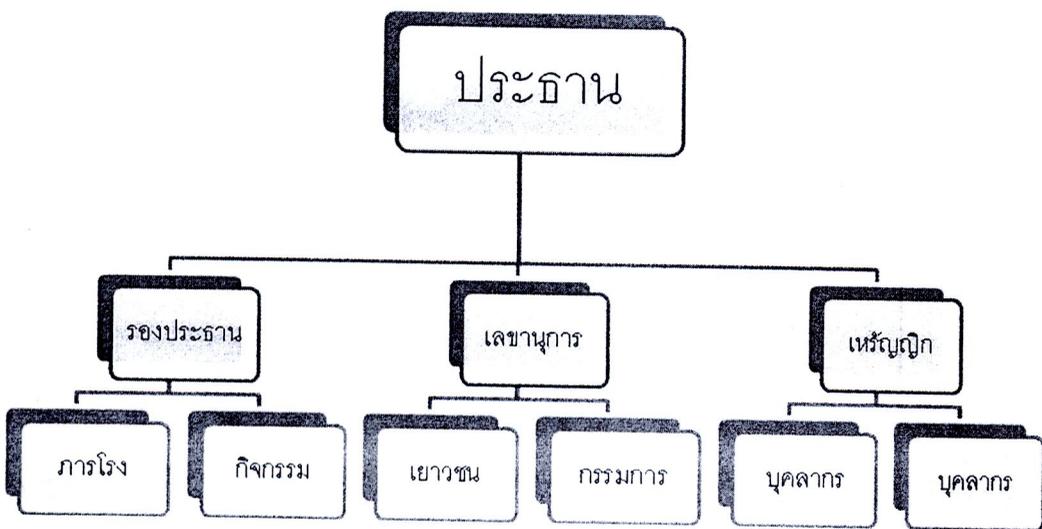
ภาพประกอบที่ 4.11 รูปแบบที่ 11



ภาพประกอบที่ 4.12 รูปแบบที่ 12



ภาพประกอบที่ 4.13 รูปแบบที่ 13



จากแผนภาพที่ 4.1-4.13 พบว่า โครงสร้างการบริหารงานของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ศาสดา) มีการกำหนดโครงสร้างที่เป็นแบบแผนที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบต่างๆ ขององค์กร ได้อย่างชัดเจน มีการเชื่อมโยงโครงสร้างระบบการติดต่อสื่อสาร การแบ่งงานความรับผิดชอบ เชื่อมต่อคนและกลุ่มคนเข้าด้วยกันเพื่อทำงานร่วมกันจนบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ยังกำหนดอำนาจการบังคับบัญชา ซึ่งจะแสดงให้เห็นว่าตำแหน่งใดใครสั่งงาน และคนใดต้องรายงานต่อใคร มีช่องทางการติดต่อสื่อสารกัน มีหน่วยงานหลัก อันแสดงให้เห็นถึงตำแหน่งงานที่สำคัญขององค์กร และมีระดับของการบริหาร ซึ่งแสดงให้เห็นการบังคับบัญชางานในแนวตั้ง

5) การจัดการ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบย่อยด้านการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ดาดีกา) ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดจุดมุ่งหมาย การวางแผน การจัดการทรัพยากร การจัดองค์กร การดำเนินงาน และการควบคุมงาน ปรากฏผลตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1) การกำหนดจุดมุ่งหมาย

จากการประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายที่ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ดาดีกา) ได้กำหนดไว้เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา พบว่า จุดมุ่งหมายทางการศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ดาดีกา) มีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.19 จำนวนและร้อยละของความรู้ที่มุ่งเน้นในการกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

การมุ่งเน้นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย	n	%
1. ความรู้พื้นฐานทางด้านวัฒนธรรม	572	52.2
2. ความรู้พื้นฐานทางด้านอาชีพ	102	9.3
3. ความรู้พื้นฐานทางด้านศาสนา	1,066	97.4

*ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.19 พบว่า จุดมุ่งหมายด้านความรู้ที่ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ดาดีกา) มุ่งเน้นคือความรู้พื้นฐานทางด้านศาสนา คิดเป็นร้อยละ 97.4 รองลงมาคือ ความรู้พื้นฐานทางด้านวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 52.2 ความรู้พื้นฐานทางด้านอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 9.3

ตารางที่ 4.20 จำนวนและร้อยละผู้ที่กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ดาดีกา)

ผู้กำหนดจุดมุ่งหมาย	n	%
1. คณะกรรมการบริหารศูนย์	434	39.6
2. ครูผู้สอน	515	47.0
3. ผู้เรียน	1	.1
4 คณะกรรมการกลาง	90	8.2
5. คณะกรรมการบริหารศูนย์และครูผู้สอน	26	2.4
6. คณะกรรมการบริหารศูนย์ ครูผู้สอน และคณะกรรมการกลาง	9	.8
7. ครูผู้สอน และคณะกรรมการกลาง	3	.3

ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.20 พบว่าผู้ที่กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) นั้น ส่วนใหญ่เป็น ครูผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 47.0 รองลงมาซึ่งมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือ การกำหนดจุดมุ่งหมายโดยคณะกรรมการบริหารศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 39.6 ส่วนการกำหนดจุดมุ่งหมายโดยคณะกรรมการกลาง โดยคณะกรรมการบริหารศูนย์และครูผู้สอน โดยคณะกรรมการบริหารศูนย์ ครูผู้สอน และคณะกรรมการกลาง หรือโดยครูผู้สอน และคณะกรรมการกลางนั้นอยู่ในสัดส่วนที่น้อย

ตารางที่ 4.21 จำนวนและร้อยละการบรรลุจุดมุ่งหมายในการดำเนินงาน

ระดับการบรรลุจุดมุ่งหมาย	จำนวน	ร้อยละ
1. บรรลุอย่างมาก	87	7.9
2. บรรลุบางส่วน	774	70.7
3. บรรลุส่วนน้อย	218	19.9
รวม	1,079	98.5

ไม่ตอบ 16 คน

จากตารางที่ 4.21 พบว่าศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ส่วนใหญ่มีการบรรลุเป้าหมายของการดำเนินงานบางส่วน คิดเป็นร้อยละ 70.7 รองลงมาคือ บรรลุเป้าหมายส่วนน้อยคิดเป็นร้อยละ 19.9 และบรรลุเป้าหมายอย่างมาก คิดเป็นร้อยละ 7.9 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.22 จำนวนและร้อยละปัญหาการกำหนดจุดมุ่งหมายของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

ปัญหาในการกำหนดจุดมุ่งหมายของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)	n	%
1. มีปัญหา	435	39.7
2. ไม่มีปัญหา	627	57.3
รวม	1,062	97.0

ไม่ตอบ 33 คน

จากตารางที่ 4.22 พบว่าศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) มีทั้งปัญหาและไม่มีปัญหาในการกำหนดจุดมุ่งหมาย คิดเป็นร้อยละ 57.3 และ 39.7 ตามลำดับ

ในส่วนที่มีปัญหานั้น ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ได้ใช้วิธีการแก้ปัญหาดังปรากฏรายละเอียดในตารางที่ 4.23

ตารางที่ 4.23 จำนวนและร้อยละของแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านจุดมุ่งหมายของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

แนวทางการแก้ปัญหาด้านจุดมุ่งหมาย	จำนวน	ร้อยละ
1. เรียกประชุมหารือเพื่อแก้ปัญหาร่วมกันระหว่างคณะกรรมการศูนย์และครูผู้สอน	27	55.1
2. ให้ทุกภาคส่วนร่วมมือกันแก้ปัญหาคนช่วยกันแก้ปัญหาและให้ความร่วมมือกัน	7	14.2
3. ให้ครูผู้สอนแก้ปัญหาเบื้องต้นแล้วรายงานต่อผู้บริหาร หากเป็นปัญหาสำคัญให้รายงานต่อคณะกรรมการศูนย์ฯ	3	6.1
4. จัดประชุมประจำเดือนเพื่อแก้ปัญหาในเรื่องของการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย	3	6.1
5. ประชาสัมพันธ์ให้ชุมชน ผู้ปกครองเข้าใจเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของศูนย์ตาดีกา เช่น เรื่องหลักสูตร เป็นต้น	2	4.0
6. สร้างความเข้าใจและความตระหนักให้กับผู้เรียนในเรื่องจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของตาดีกา	3	6.1
7. กำหนดลำดับความสำคัญของจุดมุ่งหมายแล้วค่อยๆ ปฏิบัติให้ถึงจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้	3	6.1
8. ยึดมั่นในหลักการความรู้ทางด้านศาสนา	1	2.0

จากตารางที่ 4.23 พบว่า แนวทางการแก้ปัญหาด้านจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ที่มีความสำคัญสูงสุดคือ การเรียกหารือเพื่อแก้ปัญหาร่วมกันระหว่างคณะกรรมการศูนย์และครูผู้สอน นอกจากนี้ การใช้วิธีการแก้ปัญหาโดยให้ทุกภาคส่วนร่วมมือกันแก้ปัญหาคนช่วยกันแก้ปัญหาและให้ความร่วมมือกัน ให้ครูผู้สอนแก้ปัญหาเบื้องต้นแล้วรายงานต่อผู้บริหาร หากเป็นปัญหาสำคัญให้รายงานต่อคณะกรรมการศูนย์ฯ จัดประชุมประจำเดือนเพื่อแก้ปัญหาในเรื่องของการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ประชาสัมพันธ์ให้ชุมชน ผู้ปกครองเข้าใจเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของศูนย์ตาดีกา เช่น เรื่องหลักสูตร เป็นต้น สร้างความเข้าใจและความตระหนักให้กับผู้เรียนในเรื่องจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของตาดีกา กำหนดลำดับความสำคัญของจุดมุ่งหมายแล้วค่อยๆ ปฏิบัติให้ถึงจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ และยึดมั่นในหลักการความรู้ทางด้านศาสนา อาจถือเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาได้เช่นกัน แม้จะมีความสำคัญอยู่ในระดับที่ไม่มากนัก

5.2) การวางแผน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการวางแผนที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนการจัดการศึกษา ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดการศึกษา การนำแผนการจัดการศึกษามาปฏิบัติ รวมถึงปัญหาที่พบ และแนวทางในการแก้ปัญหาในการดำเนินงานจัดทำแผนการจัดการศึกษา ปรากฏผลตามรายละเอียดดังตารางที่ 4.24

ตารางที่ 4.24 จำนวนและร้อยละการจัดทำแผนการจัดการศึกษา

การจัดทำแผนการจัดการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการจัดทำแผนการจัดการศึกษา	665	60.7
2. ไม่มีการจัดทำแผนการจัดการศึกษา	399	36.4
รวม	1,064	97.2

ไม่ตอบ 31 คน

จากตารางที่ 4.24 พบว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ส่วนใหญ่มีแผนในการจัดการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 60.7 แต่ก็ยังมีศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จำนวนไม่น้อยที่ยังไม่มีการจัดทำแผนการจัดการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 36.4 ซึ่งจะต้องมีการดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนต่อไป

สำหรับศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ที่มีการจัดทำแผนการจัดการศึกษานั้น สามารถจำแนกตามลักษณะของแผนการจัดการศึกษาได้ดังตารางที่ 4.25

ตารางที่ 4.25 จำนวนและร้อยละลักษณะแผนการจัดการศึกษา

ลักษณะแผนการจัดการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
1. เป็นแผนปฏิบัติการประจำปี	576	52.6
2. เป็นแผน 5 ปี	42	3.8
3. อื่นๆ	19	1.7
รวม	637	58.2

จากตารางที่ 4.25 พบว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) มีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาในลักษณะเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี คิดเป็นร้อยละ 52.6 รองลงมา เป็นแผน 5 ปี คือ 3.8 คิดเป็นร้อยละ 3.8 และแผนลักษณะอื่นๆ อีกร้อยละ 1.7

ตารางที่ 4.26 จำนวนและร้อยละของบุคคลที่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

ผู้จัดทำแผนการจัดการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
1. คณะกรรมการบริหารศูนย์	373	34.1
2. ครูผู้สอน	553	50.5
3. ผู้เรียน	50	4.6
4. คณะกรรมการกลาง	123	11.2
5. อื่นๆ	26	2.4

ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.26 พบว่า ผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ส่วนใหญ่ได้แก่ครูผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 50.5 รองลงมาคือ คณะกรรมการบริหารศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 34.1 คณะกรรมการกลาง คิดเป็นร้อยละ 11.2 ผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 4.6 และอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 2.4

ตารางที่ 4.27 จำนวนและร้อยละการปฏิบัติตามแผนของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด

การนำแผนมาปฏิบัติ	จำนวน	ร้อยละ
1. ปฏิบัติตามแผนทุกประการ	136	12.4
2. ปรับแผนตามความเหมาะสม	802	73.2
3. ไม่ได้้นำแผนมาปฏิบัติ	36	3.3
4. อื่นๆ	4	.4
รวม	978	89.3

ไม่ตอบ 117 คน

จากตารางที่ 4.27 พบว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) ที่มีการจัดทำแผนการจัดการศึกษา มีการปรับแผนตามความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 73.2 รองลงมาคือ ปฏิบัติตามแผนทุกประการ คิดเป็นร้อยละ 12.4 และไม่ได้้นำแผนมาปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 3.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.28 จำนวนและร้อยละของปัญหาในการจัดทำแผนการจัดการศึกษา

ปัญหาในการจัดทำแผนการจัดการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
1. มีปัญหา	500	45.7
2. ไม่มีปัญหา	499	45.6
รวม	999	91.2

ไม่ตอบ 96 คน

จากตารางที่ 4.28 พบว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) มีทั้งปัญหาและไม่มีปัญหาในการจัดทำแผนการศึกษาอยู่ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 45.7 และ 45.6 โดยในส่วนของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ที่มีปัญหาในการจัดทำแผนการจัดการศึกษานั้น สามารถจำแนกปัญหาต่างๆ ได้ดังตารางที่ 4.29

ตารางที่ 4.29 จำนวนและร้อยละของลักษณะปัญหาในการจัดทำแผนการจัดการศึกษา

ปัญหาในการจัดทำแผนการจัดการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
1. ไม่มีการกำหนดแผนที่ชัดเจน	193	17.6
2. แผนที่กำหนดไม่สอดคล้องกับเวลา	186	17.0
3. แผนที่กำหนดไม่สามารถปฏิบัติได้จริง	154	14.1
4. อื่นๆ	6	.6

ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.30 พบว่า ปัญหาที่สำคัญที่ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ประสบในการจัดทำแผนการจัดการศึกษา ได้แก่ แผนที่กำหนดขาดความชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 17.6 ไม่สอดคล้องกับเวลา คิดเป็นร้อยละ 17.0 และไม่สามารถปฏิบัติได้จริง คิดเป็นร้อยละ 14.1

แนวทางที่ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ใช้ในการแก้ปัญหาดังประจักษ์รายละเอียดในตารางที่ 4.30

ตารางที่ 4.30 จำนวนและร้อยละของแนวทางที่ใช้ในการแก้ปัญหาด้านการจัดทำแผนการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

แนวทางการแก้ปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
1. ร่วมมือกับทุกฝ่ายในการกำหนดแผนการจัดการศึกษาประจำปี	14	48.8
2. อบรมผู้บริหารและผู้สอนในการจัดทำแผนการจัดการศึกษา	6	20.7
3. กำหนดแผนที่ชัดเจนเพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้จริง	6	20.7
4. เน้นการจัดทำแผนที่ให้ประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุดและสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามบริบท	3	10.3

จากตารางที่ 4.30 พบว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ได้เลือกใช้วิธีการแก้ปัญหาที่มีลำดับความสำคัญมากที่สุด คือ ร่วมมือกับทุกฝ่ายในการกำหนดแผนการจัดการศึกษาที่จะดำเนินงานในแต่ละรอบปี นอกจากนี้ ยังได้ใช้วิธีการอบรมผู้บริหารและผู้สอนในการจัดทำแผนการจัดการศึกษา กำหนดแผนที่ชัดเจนเพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้จริง และเน้นการจัดทำแผนที่ให้ประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุดและสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามบริบทตามลำดับ

5.3) การจัดการทรัพยากร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการจัดทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการใช้งบประมาณ รวมถึงปัญหาที่พบและแนวทางในการแก้ปัญหาในการดำเนินงานการจัดทรัพยากร ปรากฏผลตามรายละเอียดดังตารางที่ 4.31-4.33

ตารางที่ 4.31 จำนวนและร้อยละของการวางแผนการใช้งบประมาณในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

การวางแผนการใช้งบประมาณ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการวางแผนการใช้งบประมาณ	860	78.5
2. ไม่มีการวางแผนการใช้งบประมาณ	221	20.2
รวม	1,084	99.0

ไม่ตอบ 14 คน

จากตารางที่ 4.31 พบว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ส่วนใหญ่มีการวางแผนในการใช้งบประมาณ คิดเป็นร้อยละ 78.5 ส่วนที่ไม่มีมีการวางแผนใช้งบประมาณ คิดเป็นร้อยละ 20.2

ตารางที่ 4.32 จำนวนและร้อยละปัญหาการวางแผนการใช้งบประมาณในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

ปัญหาในการจัดการทรัพยากร	จำนวน	ร้อยละ
1. มีปัญหา	857	78.3
2. ไม่มีปัญหา	232	21.2
รวม	1,089	99.5

ไม่ตอบ 6 คน

จากตารางที่ 4.32 พบว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ส่วนใหญ่มีปัญหาในการจัดการทรัพยากร คิดเป็นร้อยละ 78.3 ที่ไม่มีปัญหาในการจัดการทรัพยากร คิดเป็นร้อยละ 21.2

สำหรับศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ที่มีปัญหาในการจัดการทรัพยากรนั้น สามารถจำแนกปัญหาได้ดังตารางที่ 4.33

ตารางที่ 4.33 จำนวนและร้อยละของปัญหาการจัดการทรัพยากรของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

ปัญหาในการจัดการทรัพยากร	จำนวน	ร้อยละ
1. งบประมาณไม่เพียงพอ	802	73.2
2. บุคลากรไม่เพียงพอ	216	19.7
3. บุคลากรไม่มีคุณภาพ	59	5.4
4. อื่นๆ (เช่น ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่น ขึ้นอยู่กับคณะกรรมการบริหารศูนย์ ขึ้นอยู่กับโต๊ะอิหม่าม)	8	.8

ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.33 พบว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ส่วนใหญ่มีปัญหาในการจัดการทรัพยากร คือมีงบประมาณไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 73.2 รองลงมาคือ ปัญหาบุคลากรไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 19.7 บุคลากรไม่มีคุณภาพ คิดเป็นร้อยละ 5.4 และปัญหาอื่นๆ เช่น ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่น ขึ้นอยู่กับคณะกรรมการบริหารศูนย์ และขึ้นอยู่กับโต๊ะอิหม่าม เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ .8

แนวทางที่ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ใช้ในการแก้ปัญหาดังปรากฏรายละเอียดในตารางที่ 4.34

ตารางที่ 4.34 จำนวนและร้อยละแนวทางในการแก้ปัญหาด้านการจัดการทรัพยากรของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

แนวทางการแก้ปัญหาด้านทรัพยากร	จำนวน	ร้อยละ
1. ประชุมบุคลากรเพื่อร่วมตัดสินใจในการจัดการทรัพยากรไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณหรือบุคลากร	15	27.8
2. ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรต่างๆ	9	16.7
3. เก็บค่าเล่าเรียนจากผู้เรียนในอัตราที่เหมาะสม	5	9.3
4. จัดตั้งสหกรณ์เพื่อให้มีงบประมาณหมุนเวียน	5	9.3
5. หักเงินเดือนผู้สอนที่ไม่มาสอนเพื่อใช้เป็นงบจัดซื้ออุปกรณ์การสอน	4	7.4
6. เก็บเงินกันเองและรับบริจาค	3	5.6
7. ใช้งบประมาณให้คุ้มค่าที่สุด	3	5.6
8. นำงบประมาณที่ได้รับมาทำทุนขายของชำเพื่อขายภายในศูนย์ตาดีกา	2	3.7
9. จัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนและชาวบ้านเพื่อหางบประมาณสมทบเป็นทุนกองกลาง	2	3.7
10. ค้างค่าตอบแทนบุคลากรในพื้นที่เพื่อจ่ายเป็นค่าตอบแทนบุคลากรนอกพื้นที่	1	1.9
11. จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการใช้	1	1.9
12. ผู้บริหารต้องหางบประมาณจากแหล่งอื่นๆ	1	1.9
13. บริหารงบประมาณโดยใช้หลักพอเพียง	1	1.9
14. นำเงินส่วนของตาดีกาหรือบที่ได้อาจมาจากสหกรณ์ของตาดีกามาใช้สมทบ	1	1.9
15. จัดหาบุคลากรเพิ่มตามความสมัครใจโดยไม่มีค่าตอบแทน	1	1.9

จากตารางที่ 4.34 พบว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ได้เลือกใช้วิธีการแก้ปัญหาที่มีลำดับความสำคัญมากที่สุดสามลำดับแรก คือ การประชุมบุคลากรเพื่อร่วมตัดสินใจในการจัดการทรัพยากรไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณหรือบุคลากร การขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรต่างๆ และการเก็บค่าเล่าเรียนจากผู้เรียนในอัตราที่เหมาะสมและการจัดตั้งสหกรณ์เพื่อให้มีงบประมาณหมุนเวียน ส่วนการหักเงินเดือนผู้สอนที่ไม่มาสอนเพื่อใช้เป็นงบจัดซื้ออุปกรณ์การสอน เก็บเงินกันเองและรับบริจาค ใช้งบประมาณให้คุ้มค่าที่สุด นำงบประมาณที่ได้รับมาทำทุนขายของชำเพื่อขายภายในศูนย์ตาดีกา จัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนและ

ชาวบ้านเพื่อหางบประมาณสมทบเป็นทุนกองกลาง ค้างค่าตอบแทนบุคลากรในพื้นที่เพื่อจ่ายเป็นค่าตอบแทนบุคลากรนอกพื้นที่ จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการใช้ ผู้บริหารต้องหางบประมาณจากแหล่งอื่นๆ บริหารงบประมาณโดยใช้หลักพอเพียง นำเงินส่วนของตาดีกาหรืองบที่ได้มาจากสหกรณ์ของตาดีกามาใช้สมทบ และจัดหาบุคลากรเพิ่มตามความสมัครใจโดยไม่มีค่าตอบแทนมีความสำคัญลดหลั่นลงไป

5.4) การจัดองค์กร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการจัดองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดโครงสร้างการบริหารงาน คณะกรรมการการบริหารศูนย์ฯ ปัญหาที่พบในการกำหนดโครงสร้างองค์กร รวมถึงแนวทางในการแก้ปัญหา ปรากฏผลตามรายละเอียดดังตารางที่ 4.35-4.39

ตารางที่ 4.35 จำนวนและร้อยละวิธีการกำหนดโครงสร้างการบริหารของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

การกำหนดโครงสร้างการบริหาร	จำนวน	ร้อยละ
1. ดำเนินการโดยคณะกรรมการกลาง	134	12.2
2. ดำเนินการโดยคณะกรรมการบริหารศูนย์	482	44.0
3. ดำเนินการโดยผู้สอน	454	41.5
4. อื่นๆ ไปรกระบุ	3	.3
รวม	1,073	98.0

ไม่ตอบ 22 คน

จากตารางที่ 4.35 พบว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ส่วนใหญ่ดำเนินการโดยคณะกรรมการบริหารศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 44.0 รองลงมาคือ ดำเนินการโดยผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 41.5 และ ดำเนินการโดยคณะกรรมการกลาง คิดเป็นร้อยละ 12.2 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.36 จำนวนและร้อยละของการมีคณะกรรมการบริหารศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

คณะกรรมการบริหารศูนย์	จำนวน	ร้อยละ
1. มีคณะกรรมการบริหารศูนย์	810	74.0
2. ไม่มีคณะกรรมการบริหารศูนย์	262	23.9
รวม	1,072	97.9

ไม่ตอบ 23 คน



จากตารางที่ 4.36 พบว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ส่วนใหญ่มีคณะกรรมการบริหารศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 74.0 ส่วนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ที่ไม่มีคณะกรรมการบริหารศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 23.9

ตารางที่ 4.37 จำนวนและร้อยละปัญหาในการกำหนดโครงสร้างองค์กร

ปัญหาในการกำหนดโครงสร้างองค์กร	จำนวน	ร้อยละ
1. มีปัญหาในการกำหนดโครงสร้างองค์กร	398	36.3
2. ไม่มีปัญหาในการกำหนดโครงสร้างองค์กร	653	59.6
รวม	1,051	96.0

ไม่ตอบ 44 คน

จากตารางที่ 4.37 พบว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาการกำหนดโครงสร้างองค์กร คิดเป็นร้อยละ 59.6 อย่างไรก็ตาม ยังมีศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ที่มีปัญหาการกำหนดโครงสร้างองค์กร คิดเป็นร้อยละ 36.3 ซึ่งสามารถจำแนกลักษณะของปัญหาได้ดังตารางที่ 4.38

ตารางที่ 4.38 จำนวนและร้อยละของลักษณะปัญหาในการกำหนดโครงสร้างองค์กร

ปัญหาในการกำหนดโครงสร้างองค์กร	จำนวน	ร้อยละ
1. ไม่มีการกำหนดโครงสร้างการจัดองค์กร	95	8.7
2. โครงสร้างการบริหารไม่ชัดเจน	246	22.5
3. อื่นๆ	8	0.7
รวม	349	31.9

จากตารางที่ 4.38 พบว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ที่มีปัญหาด้านการกำหนดโครงสร้างองค์กร ส่วนใหญ่มีปัญหา คือ โครงสร้างการบริหารงานไม่ชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 22.5 รองลงมาคือ ไม่มีการกำหนดโครงสร้างการจัดองค์กร คิดเป็นร้อยละ 8.7 และปัญหาอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ .7

แนวทางที่ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ใช้ในการแก้ปัญหาดังปรากฏรายละเอียดในตารางที่ 4.39

ตารางที่ 4.39 จำนวนและร้อยละของแนวทางที่ท่านใช้ในการแก้ปัญหาด้านการกำหนดโครงสร้างองค์กร

แนวทางการแก้ปัญหาการกำหนดโครงสร้างองค์กร	จำนวน	ร้อยละ
1. ประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดโครงสร้าง	10	62.5
2. ปรับเปลี่ยนโครงสร้างตามความเหมาะสม	5	31.3
3. แก้ไขโครงสร้างให้มีความชัดเจน	1	6.2

จากตารางที่ 4.39 พบว่า พบว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ได้เลือกใช้วิธีการแก้ปัญหาที่มีลำดับความสำคัญมากที่สุด คือ ประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดโครงสร้าง นอกจากนี้ ยังได้ใช้วิธีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างตามความเหมาะสม และแก้ไขโครงสร้างให้มีความชัดเจน

5.5) การดำเนินงาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับวิธีการดำเนินงาน วิธีการตัดสินใจสั่งการ การประสานงานกับหน่วยงานภายนอก รวมถึงปัญหาและวิธีการแก้ไข ปรากฏผลตามรายละเอียดดังตารางที่ 4.40

ตารางที่ 4.40 จำนวนและร้อยละของแนวทางการดำเนินงานของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

การดำเนินงานของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)	จำนวน	ร้อยละ
1. ประชุมวางแผนก่อนทุกครั้งก่อนการดำเนินงาน โดยมีครูผู้สอนและฝ่ายแต่ละฝ่ายเข้าร่วม	24	47.0
2. แบ่งหน้าที่การดำเนินงานให้ชัดเจน ให้ทุกคนทำหน้าที่สอนให้ดีที่สุด ให้ทุกคนมีส่วนร่วมตามฝ่ายต่างๆ	4	7.8
3. ดำเนินงานแบบกันเองโดยมีผู้บริหารดูแล สั่งการ และทำความเข้าใจกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง	3	5.9
4. จัดกิจกรรมเสริม เช่น งานตาดีกาสัมพันธ์ จัดสัมมนาผู้เรียน	2	3.9
5. ตั้งเป้าหมายการสอน กำหนดวัตถุประสงค์ สอนตามแผนการสอน สอพบระหว่างเรียน และให้รางวัลผู้เรียนที่สอบหรือตอบได้	2	3.9

การดำเนินงานของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)	จำนวน	ร้อยละ
6. กำหนดให้ผู้สอนสอนตรงเวลาและรู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม	2	3.9
7. วางแผนก่อนการปฏิบัติและรับฟังเหตุผลจากครูผู้สอนและคนอื่นๆ	1	1.9
8. ดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ประจำปีและปรับแผนตามความเหมาะสม	1	1.9
9. ขับเคลื่อนไปด้วยกัน (ครูผู้สอน) และไม่ขัดแย้งต่อกัน	1	1.9
10. ดำเนินงานตามแผนของส่วนกลางศูนย์ตาดีกาประจำตำบล	1	1.9
11. คณะกรรมการและผู้สอนช่วยกันดำเนินงาน	1	1.9
12. ประชุมกับผู้นำท้องถิ่น ผู้ปกครอง และคณะครูผู้สอน	1	1.9

จากตารางที่ 4.40 พบว่า แนวทางที่ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ใช้ในการดำเนินงานที่สำคัญสามอันดับแรก คือ ประชุมวางแผนก่อนทุกครั้งก่อนการดำเนินงาน โดยมีครูผู้สอนและฝ่ายแต่ละฝ่ายเข้าร่วม แบ่งหน้าที่การดำเนินงานให้ชัดเจน ให้ทุกคนทำหน้าที่สอนให้ดีที่สุด ให้ทุกคนมีส่วนร่วมตามฝ่ายต่างๆ และดำเนินงานแบบกันเองโดยมีผู้บริหารดูแล สั่งการ และทำความเข้าใจกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังได้ใช้วิธีการจัดกิจกรรมเสริม เช่น งานตาดีกาสัมพันธ์ จัดสัมมนาผู้เรียน ตั้งเป้าหมายการสอน กำหนดวัตถุประสงค์ สอนตามแผนการสอน สอบระหว่างเรียน และให้รางวัลผู้เรียนที่สอบหรือตอบได้ กำหนดให้ผู้สอนสอนตรงเวลาและรู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม วางแผนก่อนการปฏิบัติและรับฟังเหตุผลจากครูผู้สอนและคนอื่นๆ ดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ประจำปีและปรับแผนตามความเหมาะสม ขับเคลื่อนไปด้วยกัน (ครูผู้สอน) และไม่ขัดแย้งต่อกัน ดำเนินงานตามแผนของส่วนกลางศูนย์ตาดีกาประจำตำบล คณะกรรมการและผู้สอนช่วยกันดำเนินงาน และประชุมกับผู้นำท้องถิ่น ผู้ปกครอง และคณะครูผู้สอน

ตารางที่ 4.41 จำนวนและร้อยละของวิธีการตัดสินใจหรือสั่งการของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

วิธีการตัดสินใจหรือสั่งการ	จำนวน	ร้อยละ
1. ตัดสินใจโดยคณะกรรมการกลาง	161	14.7
2. ตัดสินใจโดยคณะกรรมการบริหารศูนย์	628	57.4
3. ตัดสินใจโดยผู้สอน	796	72.7
4. อื่นๆ	39	3.6

ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.41 พบว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ส่วนใหญ่มีการตัดสินใจโดยผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 72.7 รองลงมาคือตัดสินใจโดยคณะกรรมการบริหารศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 57.4 ตัดสินใจโดยคณะกรรมการกลาง คิดเป็นร้อยละ 14.7 และอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 3.6

ตารางที่ 4.42 จำนวนและร้อยละของการประสานงานของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) กับหน่วยงานภายนอก

การประสานงานกับหน่วยงานภายนอก	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการประสานกับหน่วยงานภายนอก	561	51.2
2. ไม่มีการประสานกับหน่วยงานภายนอก	501	45.8
รวม	1,062	97.0

ไม่ตอบ 33 คน

จากตารางที่ 4.42 พบว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ที่มีและไม่มีการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก คิดเป็นร้อยละ 51.2 และร้อยละ 45.8

ตารางที่ 4.43 จำนวนและร้อยละของปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

ปัญหาในการดำเนินงาน	จำนวน	ร้อยละ
1. มีปัญหา	389	35.5
2. ไม่มีปัญหา	680	62.1
รวม	1,069	97.6

ไม่ตอบ 26 คน

จากตารางที่ 4.43 พบว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาด้านการดำเนินงาน คิดเป็นร้อยละ 62.1 แต่ก็ยังมีศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) บางส่วนที่ยังคงมีปัญหาด้านการดำเนินงานคิดเป็นร้อยละ 35.5 ซึ่งสามารถจำแนกเป็นลักษณะของปัญหาได้ดังตารางที่ 4.44

ตารางที่ 4.44 จำนวนและร้อยละของลักษณะปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

ปัญหาในการดำเนินงาน	จำนวน	ร้อยละ
1. ไม่มีผู้มีอำนาจตัดสินใจที่ชัดเจน	226	20.6
2. ผู้บริหารไม่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	71	6.5
3. อื่นๆ	59	5.4
รวม	356	32.5

จากตารางที่ 4.44 พบว่าศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ส่วนใหญ่ประสบปัญหาในการดำเนินงานคือ ไม่มีผู้มีอำนาจตัดสินใจที่ชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 20.6 รองลงมาคือผู้บริหารไม่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คิดเป็นร้อยละ 6.5 และปัญหาอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 5.4

แนวทางที่ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ใช้ในการแก้ปัญหาดังปรากฏรายละเอียดในตารางที่ 4.45

ตารางที่ 4.45 จำนวนและร้อยละของแนวทางการแก้ปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

แนวทางการแก้ปัญหาด้านการดำเนินการ	จำนวน	ร้อยละ
1. ประชุมปรึกษาหารือ	6	40.0
2. เปิดโอกาสครูผู้สอนได้วิพากษ์วิจารณ์และพิจารณาในเรื่องที่จะตัดสินใจ	1	6.6
3. แก้ไขปัญหาการประสานงานภายในโดยพยายามให้ทุกคนเห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าวนี้	1	6.6
4. ร่วมมือกับภาครัฐในการดำเนินงาน	1	6.6
5. ปรับวิธีการดำเนินงานใหม่	1	6.6
6. บริหารจัดการกันเองตามความสามารถที่มีอยู่	1	6.6
7. รับฟังข้อเสนอแนะจากผู้อื่น	1	6.6
8. พยายามพบปะและขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการดำเนินงานต่างๆ ของศูนย์	1	6.6
9. ขอบริจาคจากชาวบ้านและผู้สอน	1	6.6
10. ไร้เสียงส่วนมากในการตัดสินใจ	1	6.6

จากตารางที่ 4.45 พบว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ให้ความสำคัญเป็นลำดับต้นต่อการใช้วิธีการปรึกษาหารือในการแก้ปัญหาด้านการดำเนินการ ร้อยละ 40 นอกจากนั้น ยังได้ใช้วิธี เปิดโอกาสครูผู้สอนได้วิพากษ์วิจารณ์และพิจารณาในเรื่องที่จะตัดสินใจ แก้ไขปัญหาการประสานงานภายในโดยพยายามให้ทุกคนเห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าวนี้ ร่วมมือกับภาครัฐในการดำเนินงาน ปรับวิธีการดำเนินงานใหม่ บริหารจัดการกันเองตามความสามารถที่มีอยู่ รับฟังข้อเสนอแนะจากผู้อื่น พยายามพบปะและขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการดำเนินงานต่างๆ ของศูนย์ ขอบริจาคจากชาวบ้านและผู้สอน ใช้เสียงส่วนมากในการตัดสินใจ ซึ่งมีความสำคัญในลำดับเดียวกัน

5.6) การควบคุมงาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการควบคุมงานที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการควบคุมการปฏิบัติงานของบุคลากร การควบคุมการใช้งบประมาณ การประเมินผลการปฏิบัติงาน ปัญหาที่พบในการดำเนินงานด้านการควบคุมงาน ตลอดจนแนวทางการแก้ปัญหา ปรากฏผลตามรายละเอียดดังตารางที่ 4.46-4.51

ตารางที่ 4.46 จำนวนและร้อยละการควบคุมงานของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

การควบคุมงานของบุคลากร		จำนวน	ร้อยละ
1.	คณะกรรมการกลาง	86	7.9
2.	คณะกรรมการบริหารศูนย์	421	38.4
3.	ผู้สอน	410	37.4
4.	การควบคุมโดยรายงานด้วยวาจา	107	9.8
5.	การควบคุมโดยรายงานด้วยเอกสาร	26	2.4
6.	คณะกรรมการกลาง และคณะกรรมการบริหารศูนย์	6	.5
7.	ครูผู้สอน และการควบคุมโดยรายงานด้วยวาจา	2	.2
8.	คณะกรรมการบริหารศูนย์ และครูผู้สอน	16	1.5
9.	คณะกรรมการกลาง คณะกรรมการบริหารศูนย์ และครูผู้สอน	2	.2
รวม		1,076	98.3

ไม่ตอบ 19 คน

จากตารางที่ 4.46 พบว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ส่วนใหญ่มีการควบคุมการปฏิบัติงานของบุคลากรโดยคณะกรรมการบริหารศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 38.4 รองลงมาคือ ผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 37.4 การควบคุมโดยรายงานด้วยวาจา คิดเป็นร้อยละ 9.8 คณะกรรมการกลาง คิดเป็นร้อยละ 7.9 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.47 จำนวนและร้อยละการควบคุมการใช้งบประมาณของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

การควบคุมการใช้งบประมาณ	จำนวน	ร้อยละ
1. คณะกรรมการกลาง	97	8.9
2. คณะกรรมการบริหารศูนย์	569	52.0
3. ผู้สอน	347	31.7
4. คณะกรรมการกลาง และคณะกรรมการบริหารศูนย์	47	4.3
5. คณะกรรมการบริหารศูนย์ และครูผู้สอน	12	1.1
6. คณะกรรมการกลาง คณะกรรมการบริหารศูนย์ และครูผู้สอน	2	.2
รวม	1,075	98.2

ไม่ตอบ 20 คน

จากตารางที่ 4.47 พบว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ส่วนใหญ่มีการควบคุมการใช้งบประมาณโดยคณะกรรมการบริหารศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 52.0 รองลงมาคือ ผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 31.7 คณะกรรมการกลาง คิดเป็นร้อยละ 8.9 และ คณะกรรมการกลาง ร่วมกับคณะกรรมการบริหารศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 4.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.48 จำนวนและร้อยละของการประเมินผลการปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

การประเมินผลการปฏิบัติงาน	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการประเมิน	770	70.3
2. ไม่มีการประเมิน	293	26.8
รวม	1063	97.1

ไม่ตอบ 32 คน

จากตารางที่ 4.48 พบว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ส่วนใหญ่มีการประเมินผลการปฏิบัติงาน คิดเป็นร้อยละ 70.3 ส่วนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ที่ไม่มีการประเมินผลการปฏิบัติงาน คิดเป็นร้อยละ 26.8

ตารางที่ 4.49 จำนวนและร้อยละของปัญหาในการดำเนินงานด้านการควบคุมงานศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

มีปัญหาในการดำเนินงานด้านการควบคุมงาน	จำนวน	ร้อยละ
1. มีปัญหา	379	34.6
2. ไม่มีปัญหา	688	62.8
รวม	1,067	97.4

ไม่ตอบ 28 คน

จากตารางที่ 4.49 พบว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการดำเนินงานด้านการควบคุมงบประมาณ คิดเป็นร้อยละ 62.8 ส่วนที่มีปัญหาด้านการควบคุมงานงบประมาณคิดเป็นร้อยละ 34.6 ซึ่งสามารถจำแนกเป็นลักษณะของปัญหาได้ดังตารางที่ 4.50

ตารางที่ 4.50 จำนวนและร้อยละลักษณะปัญหาในการดำเนินงานด้านการควบคุมงานศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

ลักษณะปัญหาในการดำเนินงานด้านการควบคุมงาน	จำนวน	ร้อยละ
1. ไม่มีการกำหนดการควบคุม	107	9.8
2. ไม่มีการกำหนดการประเมินผล	96	8.8
3. จำนวนครั้งในการประเมินน้อยเกินไป	135	12.3
รวม	338	30.9

จากตารางที่ 4.50 พบว่า ปัญหาด้านการควบคุมงานที่ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) คือ จำนวนครั้งในการประเมินน้อยเกินไป คิดเป็นร้อยละ 12.3 รองลงมาคือ ไม่มีการกำหนดการควบคุม คิดเป็นร้อยละ 9.8 และ ไม่มีการกำหนดการประเมินผล คิดเป็นร้อยละ 8.8 ตามลำดับ

แนวทางที่ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ใช้ในการแก้ปัญหาดังปรากฏรายละเอียดในตารางที่ 4.51

ตารางที่ 4.51 จำนวนและร้อยละของการแก้ไขปัญหาด้านการควบคุมงานของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

การแก้ไขปัญหาด้านการควบคุมงาน	จำนวน	ร้อยละ
1. ประชุมครูผู้สอนทุกคนเพื่อชี้แจงและขอความเห็นในการปรับปรุงวิธีการควบคุมงาน	8	61.5
2. กำหนดการควบคุมและการประเมินเอง	1	7.6
3. สอดส่องดูแลให้ความช่วยเหลือต่อกันระหว่างศูนย์	1	7.6
4. แบ่งภาระหน้าที่ในการดำเนินงานควบคุมให้ชัดเจน	1	7.6
5. ควบคุมกันเองโดยใช้หลักคิดแล้วช่วยกันแก้ ถูกแล้วทำให้ดีอีก	1	7.6
6. ประเมินวิธีควบคุมงานที่ให้ปฏิบัติ	1	7.6

จากตารางที่ 4.51 พบว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ให้ความสำคัญเป็นลำดับต้นต่อการประชุมครูผู้สอนทุกคนเพื่อชี้แจงและขอความเห็นในการปรับปรุงวิธีการควบคุมงาน ร้อยละ 61.5 นอกจากนี้ ยังได้ใช้วิธีการกำหนดการควบคุมและการประเมินเอง การสอดส่องดูแลให้ความช่วยเหลือต่อกันระหว่างศูนย์ การแบ่งภาระหน้าที่ในการดำเนินงานควบคุมให้ชัดเจน การควบคุมกันเองโดยใช้หลักคิดแล้วช่วยกันแก้ ถูกแล้วทำให้ดีอีก และการประเมินวิธีควบคุมงานที่ให้ปฏิบัติ ซึ่งมีความสำคัญในลำดับเดียวกัน

1.1.2.4 ปัจจัยนำออก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัจจัยนำออกที่เกี่ยวข้องกับผลผลิตทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อ และความพึงพอใจในคำตอบแทน ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน สถานภาพทางสังคม กระบวนการจัดการศึกษา และระบบสาธารณูปโภค ปรากฏผลตามรายละเอียดดังตารางที่ 4.52-4.53

ตารางที่ 4.52 จำนวนและร้อยละของการศึกษาต่อของผู้เรียนที่เรียนจบจากศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

การศึกษาต่อ	จำนวน	ร้อยละ
1. สถาบันศึกษาปอเนาะ	101	9.2
2. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม	896	81.8
3. โรงเรียนของรัฐ	67	6.1
4. อื่นๆ	3	.3
รวม	1,067	97.4

ไม่ตอบ 28 คน

จากตารางที่ 4.52 พบว่า ผู้เรียนที่เรียนจบจากศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ส่วนใหญ่ศึกษาต่อในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม คิดเป็นร้อยละ 81.8 รองลงมาคือสถาบันศึกษาปอเนาะ คิดเป็นร้อยละ 9.2 และศึกษาต่อในโรงเรียนของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 6.1 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.53 จำนวนและร้อยละของระดับความพึงพอใจในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

การจัดการศึกษา	จำนวนและร้อยละระดับความพึงพอใจ							
	น้อย		ปานกลาง		มาก		รวม	
	n	%	n	%	n	%	n	%
1. อัตราค่าตอบแทนที่ได้รับ	580	53.0	459	41.9	44	4.0	1083	98.9
2. ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน	64	5.8	882	80.5	135	12.3	1081	98.7
3. สถานภาพทางสังคม	119	10.9	854	78.0	106	9.7	1079	98.5
4. กระบวนการจัดการศึกษา	97	8.9	845	77.2	135	12.3	1077	98.4
5. ระบบสาธารณูปโภค (เช่น ไฟฟ้า ประปา และ อาคารเรียน)	376	34.3	590	53.9	116	10.6	1082	98.8

จากตารางที่ 4.53 พบว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจระดับปานกลางใน 4 ด้าน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 80.5 ด้านสถานภาพทางสังคม คิดเป็นร้อยละ 78.0 ด้านกระบวนการจัดการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 77.2 ด้าน

ระบบสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา และอาคารเรียน คิดเป็นร้อยละ 53.9 และมีความพึงพอใจในระดับน้อยหนึ่งด้านได้แก่ ด้านอัตราค่าตอบแทนที่ได้รับ คิดเป็นร้อยละ 53.0

1.1.3 ความต้องการในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลการวิเคราะห์ความต้องการในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ปรากฏผลดังตารางที่ 4.54-4.55

ตารางที่ 4.54 จำนวนและร้อยละความต้องการสถานภาพของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

สถานภาพของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)	จำนวน	ร้อยละ
1. เป็นแบบเดิม	349	31.9
2. เป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนประถมของรัฐบาล	134	12.2
3. เป็นตาดีกาที่รัฐมาช่วยบริหารจัดการ	155	14.2
4. เป็นตาดีกาที่กรรมการเป็นผู้บริหารจัดการ โดยรัฐมีหน้าที่ควบคุมดูแล	410	37.4
5. อื่นๆ	25	2.3
รวม	1,073	98.0

ไม่ตอบ 22 คน

จากตารางที่ 4.54 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการให้ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เป็นตาดีกาที่มีกรรมการเป็นผู้บริหารจัดการ โดยรัฐมีหน้าที่ควบคุมดูแล คิดเป็นร้อยละ 37.4 รองลงมาคือ เป็นแบบเดิม คิดเป็นร้อยละ 31.9 เป็นตาดีกาที่รัฐมาช่วยบริหารจัดการ และเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนประถมของรัฐบาล คิดเป็นร้อยละ 14.2 และ 12.2 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.55 จำนวนและร้อยละความจำเป็นที่ต้องได้รับการแก้ไขเร่งด่วน

ความต้องการจำเป็น	จำนวน	ร้อยละ
งบประมาณ		
1. ค่าตอบแทนแก่ผู้สอนตามจำนวนที่สอนจริง	53	18.7
2. งบประมาณสำหรับอุปกรณ์และสื่อการสอน	41	14.4
3. เงินอุดหนุนจากรัฐเหมือนโรงเรียนรัฐทั่วไป	22	7.8
4. งบประมาณเพื่อการสร้างห้องน้ำ	16	5.7
5. งบประมาณสำหรับการบริหารจัดการ	8	2.8
6. งบประมาณสนับสนุนเรื่องกิจกรรมกีฬา	8	2.8
7. อาหารกลางวันสำหรับผู้สอนและผู้เรียน	6	2.1
8. ค่ารักษาพยาบาลสำหรับผู้สอน	4	1.4
9. งบประมาณสำหรับการปรับปรุงอาคารเรียน	3	1.1
10. บรรจุครูผู้สอนทุกคน โดยไม่คิดจำนวนนักเรียนให้ได้ ค่าตอบแทนคนละ 2000 บาท	2	0.8
11. รัฐอุดหนุนค่าตอบแทนเป็นรายวัน	1	0.4
12. รัฐประเมินคุณภาพการบริหารงบประมาณในการจัดการศึกษา ของชาติ	1	0.4
บุคลากร		
13. เพิ่มอัตรากำลังครูสอน	12	4.2
14. พัฒนาผู้บริหารและผู้สอนให้มีประสิทธิภาพ		1.4
15. ขวัญและกำลังใจของครูผู้สอน	3	1.1
อาคารสถานที่		
16. อาคารเรียน	46	16.3
17. ห้องพักครู ห้องน้ำ โต๊ะ เก้าอี้ เรียน	11	3.8
18. สาธารณูปโภค	2	0.8
19. ห้องคอมพิวเตอร์	2	0.8
หลักสูตรและการเรียนการสอน		
20. จัดทำหลักสูตรให้มีมาตรฐานเดียวกัน	12	4.2
21. กำหนดให้มีหลักสูตรเหมือนกันทั้ง 3 จังหวัด	2	0.8
22. ส่งเสริมกิจกรรมด้านนันทนาการและวิชาการ	2	0.8

ความต้องการจำเป็น	จำนวน	ร้อยละ
23. ปรับหลักสูตรปริญญาอื่นประจำมัสยิด พ.ศ. 2548 ให้เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับและควรรใช้เหมือนกันทั่วประเทศ	2	0.8
24. เพิ่มเวลาเรียนมากขึ้น	1	0.4
บริหารทั่วไป		
25. ชุมชนบริหาร โดยที่รัฐอุดหนุนงบประมาณ	7	2.5
26. ประสิทธิภาพการบริหารงานตาติกา	5	1.8
27. กรรมการและผู้บริหารสำเร็จชั้นศาสนาระดับสูง	3	1.1
28. คณะกรรมการเป็นผู้บริหารจัดการและควบคุมการเรียนการสอน โดยให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	1	0.4
29. ยกระดับการบริหารตาติกาให้มีมาตรฐานที่ชัดเจน	1	0.4
30. ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการตาติกา	1	0.4
31. นโยบายเรียนฟรีเหมือนโรงเรียนรัฐบาล	1	0.4

จากตารางที่ 4.54 พบว่า ความต้องการจำเป็นที่ต้องได้รับการแก้ไขเร่งด่วนเมื่อพิจารณาจากระดับความสำคัญสามอันดับแรกสามารถจำแนกออกเป็น 4 ด้านคือด้านงบประมาณ ได้แก่ ค่าตอบแทนแก่ผู้สอนตามจำนวนที่สอนจริง งบประมาณสำหรับอุปกรณ์และสื่อการสอน และเงินอุดหนุนจากรัฐเหมือนโรงเรียนรัฐทั่วไป ด้านบุคลากร ได้แก่ การเพิ่มอัตรากำลังครูสอน พัฒนาผู้บริหารและผู้สอนให้มีประสิทธิภาพ และขวัญและกำลังใจของครูผู้สอน ด้านอาคารสถานที่ ได้แก่ ห้องเรียน ห้องพักครู ห้องน้ำ โต้ะ แก้วอีเรียน และสาธารณูปโภค ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ได้แก่ จัดทำหลักสูตรให้มีมาตรฐานเดียวกัน กำหนดให้มีหลักสูตรเหมือนกันทั้ง 3 จังหวัด ส่งเสริมกิจกรรมด้านนันทนาการและวิชาการ และปรับหลักสูตรปริญญาอื่นประจำมัสยิด พ.ศ. 2548 ให้เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับและควรรใช้เหมือนกันทั่วประเทศ และด้านบริหารทั่วไป ได้แก่ ชุมชนบริหาร โดยที่รัฐอุดหนุนงบประมาณ ประสิทธิภาพการบริหารงานตาติกา และกรรมการและผู้บริหารสำเร็จชั้นศาสนาระดับสูง

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับสภาพ ปัญหา และความต้องการในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ปรากฏผลดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 สภาพและปัญหาด้านสภาพแวดล้อม

วัตถุประสงค์เดิมของการก่อตั้งศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดหรือตาดีกานั้น ก็เพื่อให้เด็กๆ ในหมู่บ้าน ได้มีโอกาสเรียนภาษามลายูรวมทั้งศึกษาหลักการของศาสนาอิสลามในเบื้องต้น เพื่อนำไปปฏิบัติศาสนกิจในภาคบังคับของศาสนาได้ การก่อตั้งตาดีกาขึ้นมาในแต่ละชุมชนนั้นเกิดจากแรงผลักดันของคนในชุมชนเป็นหลักที่ตระหนักถึงความจำเป็นของการให้ความรู้ด้านศาสนาแก่เด็กและเยาวชนในชุมชนตั้งแต่เยาว์วัย

หากวิเคราะห์ในเชิงสภาพที่ตั้งแล้วพบว่า ที่ตั้งของศูนย์ตาดีกานั้นมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ ตาดีกาที่ตั้งอยู่ในชุมชนชนบทและตาดีกาที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง ตาดีกาที่อยู่ในชุมชนเมืองก็สามารถแยกย่อยไปเป็นตาดีกาที่อยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล ซึ่งตาดีกาทั้งสองลักษณะนี้ก็จะมีการบริหารจัดการที่คล้ายคลึงกัน โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยนำเข้าด้านอื่นๆ ประกอบ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งว่า

“ ตาดีกาที่อยู่ในเขตเทศบาลจะได้รับเงินอุดหนุนอีกระดับหนึ่ง ซึ่งต่างจากตาดีกาที่ไม่ได้อยู่ในเขตเทศบาล ตาดีกาที่อยู่ในความดูแลของเทศบาล และก็ไปใช้อาคารเรียนของโรงเรียนเทศบาล”

ผู้ให้ข้อมูลอีกท่านหนึ่งได้กล่าวอีกว่า

“ส่วนของตาดิกาที่อยู่ในชุมชนชนบทก็คือ ตาดิกาที่มีอยู่ทั่วไปซึ่งขึ้นอยู่กับว่า คณะกรรมการมีความเข้มแข็งมากน้อยแค่ไหน ถ้าคณะกรรมการมีความเข้มแข็งพอตาดิกาก็จะไปได้สวย”

โดยส่วนใหญ่แล้วสภาพที่ตั้งของศูนย์ตาดิกาจะอยู่ในเขตบริเวณมัสยิดหรือไม่ก็ใกล้มัสยิด ซึ่งตรงนี้ก็ถือเป็นข้อได้เปรียบเพราะมัสยิดเปรียบได้กับศูนย์กลางของชุมชนในด้านการเรียนรู้ และการควบคุมดูแลในด้านต่างๆของชุมชน ผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งได้กล่าวว่า

“ตาดิกาโดยปกติแล้วตาดิกาจะอยู่ในมัสยิด จุดแข็งของตาดิกาก็คือมัสยิด มัสยิดก็จะเป็นจุดศูนย์กลางของชุมชนมีโต๊ะอิหม่าม และคณะกรรมการมัสยิดที่เป็นที่นับหน้าถือตาของชาวบ้านดูแลรับผิดชอบอยู่”

อาชีพหลักของคนในชุมชนที่มีศูนย์ตาดิกาดังอยู่นั้นส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ค้าขาย กรีดยาง และรับจ้างทั่วไป ศูนย์ตาดิกาที่อยู่ในชนบทนั้นผู้ปกครองโดยส่วนใหญ่แล้วก็สำเร็จการศึกษาเพียงระดับประถมและมัธยมศึกษา ซึ่งหากวิเคราะห์จากสภาพความเป็นจริงแล้ว ความคล่องตัวทางเศรษฐกิจและระดับการศึกษาของคนในชุมชนก็มีส่วนสำคัญต่อการสนับสนุนการเรียนการสอนตาดิกาในชุมชนเช่นเดียวกัน ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งว่า

“เนื่องจากคนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป กรีดยาง ค้าขาย ตรงนี้จึงทำให้ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการเรียนตาดิกาของเด็กๆมากนัก ผู้ปกครองส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับการเรียนสามัญของเด็กๆมากกว่า พอถึงวันหยุดสุดสัปดาห์พ่อแม่บางส่วนก็จะให้ลูกๆไปช่วยทำงานทำให้ต้องขาดเรียนตาดิกาอยู่ประจำ พอเด็กขาดเรียนอยู่บ่อยๆทำให้การเรียนการสอนไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้”

ด้วยความตระหนักจากชุมชนทำให้ศูนย์ตาดีกามีความสัมพันธ์เป็นอย่างดีกับชุมชน เนื่องจากศูนย์ตาดีกาเป็นสถาบันที่ให้การศึกษาด้านหลักการของศาสนาอิสลามแก่บุตรหลานในชั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นความรู้ในการประกอบศาสนกิจในชีวิตประจำวัน ดังนั้นตาดีกาจึงเป็นที่ยอมรับของชุมชน ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งว่า

“มันเป็นความตระหนักของชุมชนที่ต้งขึ้น เพราะฉะนั้นการสนับสนุนจากชุมชนก็เป็นเรื่องสำคัญ แต่ที่เราองไม่ค่อยเห็นก็เพราะว่าการที่ผู้นำของมัสยิดหมายถึงอิหม่ามหรือครูตาดีกาตรงนั้นไม่ได้ทำเป็นระบบเพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วม ที่เห็นชัดๆก็คือถ้าชุมชนไม่สนับสนุน เขาก็จะมาส่งลูกมาเรียนตาดีกา แต่ที่สำคัญนั้นก็คือเมื่อมีตาดีกาอยู่ที่มัสยิดใด ชุมชนก็จะสนับสนุนโดยส่งบุตรหลานของตนเข้าไปเรียน”

ปัญหาใหญ่ที่ทำให้หลายความสงบสุขและส่งผลกระทบต่อการพัฒนาของศูนย์ตาดีกาอย่างเห็นได้ชัดเจน ณ ตอนนี่คือ ปัญหายาเสพติด เด็กและเยาวชนในเกือบทุกพื้นที่ของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้กำลังประสบกับปัญหานี้ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งว่า

“สภาพสังคม ณ ตอนนี่ทั้งวัยรุ่นและผู้ใหญ่ติดยาเสพติด ติดใบกะท่อมกันเยอะ ทำให้เด็กๆเห็นแบบอย่างที่ไม่ดี เกิดการซึมซาบอยู่เรื่อยๆ เด็กในวัยตาดีกาตอนนี่เริ่มจากปัญหาการสูบบุหรี่และก็พัฒนาเป็นอย่างอื่นที่ร้ายแรงขึ้น ”

สำหรับบทบาทของผู้บริหารและครูสอนตาดีกาในการแก้ปัญหาดังกล่าวนี้ในเบื้องต้นสามารถทำได้โดยการของบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐเพื่อจัดโครงการอบรมพัฒนาเยาวชนในพื้นที่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทั้งผู้ปกครองและเด็กเยาวชนตระหนักถึงพิษภัยอันตราย

ของยาเสพติด รวมไปถึงการวางแนวทางในการสร้างภูมิคุ้มกันแก่เด็กและเยาวชนให้ชัดเจนและเป็น
รูปธรรมมากยิ่งขึ้น ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งได้กล่าวว่า

“บทบาทของครูสอนตาดิกาที่สามารถทำได้ตอนนี้ก็คือ พยายามปลูกฝังเด็กรุ่นใหม่ที่ยังไม่เจอปัญหานี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษา และบอกถึงโทษภัยของยาเสพติดให้มาก ส่วนเด็กที่เป็นปัญหาอยู่ตอนนี้เรายังไม่รู้ว่าจะแก้ไขยังไง เพราะจริงๆ แล้วมันก็เชื่อมโยงกันอยู่ในเรื่องของการเห็นตัวอย่างที่ไม่ดีจากสิ่งแวดล้อมรอบข้าง”

ปัญหารองลงมาที่พบในการเรียนการสอนตาดิกาก็คือ การที่ผู้ปกครองของผู้เรียนไม่ได้ให้การสนับสนุนการเรียนการสอนตาดิกาเท่าที่ควร โดยเฉพาะผู้คนในชนบทบางส่วนที่มีก็จะให้ความสำคัญเฉพาะการเรียนด้านสามัญเพียงอย่างเดียว และขาดการเอาใจใส่ติดตามพัฒนาการของบุตรหลานในด้านศาสนา ผู้ปกครองส่วนมากปล่อยให้การเรียนรู้ของบุตรหลานนั้นเป็นไปตามยถากรรมเท่านั้นเอง ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งว่า

“ตาดิกาที่อยู่ในชนบทพ่อแม่จะไม่ค่อยให้ความสำคัญเท่าไร ลูกๆ ก็ไปเองกลับเอง แต่ตาดิกาที่อยู่ในเมืองจะเป็นอีกแบบหนึ่งที่พ่อแม่จะให้ความสำคัญมากกว่า จะมี การไปรับไปส่งอยู่ตลอด อันนี้อาจจะเป็นเพราะคนในเมืองส่วนใหญ่พ่อแม่จะประกอบอาชีพข้าราชการหรือไม่ก็เป็นนักวิชาการจึงเห็นความสำคัญมากกว่า”

และอีกท่านหนึ่งได้กล่าวเน้นย้ำอีกว่า

“จริงๆ แล้วดูเหมือนทางตาดิกาจะพยายามอยู่ฝ่ายเดียวทางผู้ปกครองของเด็กเอง ไม่ค่อยให้ความสำคัญสักเท่าไร”

การยอมรับของชุมชนและการอยู่แบบพึ่งพาอาศัยกันนั้นถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่เอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์ตาดิกา แนวทางในการแก้ไขปัญหาข้างต้นนี้ก็คือ ต้องสร้างความตระหนักแก่ผู้ปกครอง โดยผู้บริหารหรือโต๊ะอีหม่ามเองต้องชี้แจงให้ผู้ปกครองได้ทราบและเข้าใจถึงบทบาทความสำคัญของตาดิกาในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของเด็กให้มากยิ่งขึ้น ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งได้กล่าวว่า

“จริงๆแล้วตาดิกาก็มีความสำคัญกับชุมชนชนบทมากหากเราไปถามผู้ปกครองว่ายุบตาดิกาเลยดีไหม พวกเขาต้องก้านและไม่ยอมอย่างแน่นอน แสดงว่าเขาเห็นถึงความสำคัญแต่อาจจะยังขาดความตระหนักในเรื่องนี้อยู่”

และผู้ให้ข้อมูลอีกท่านหนึ่งได้สะท้อนว่า

“ผมคิดว่าตาดิกานั้นสำคัญมาก สำคัญที่สุด และที่สำคัญยิ่งกว่าอะไรเพราะผมคิดว่าตาดิกานั้นเป็นชุมชนระดับครอบครัว ถ้าครอบครัวไหนมีความสุข มีความรัก ความสามัคคีประเทศชาติก็มีความสุข ผมก็จะขอฝาก ณ ตรงนี้เลยว่าจะขอให้พวกเราทุกคนให้ความสำคัญกับตาดิกาให้มาก อย่าได้ละเลยหรือเพิกเฉยต่อตาดิกาของเรา ช่วยกันปกป้องดูแลตาดิกาของเรา”

แนวทางหนึ่งที่สามารถเพิ่มความตระหนักและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ผู้ปกครองของผู้เรียนได้คือ การเชิญผู้ปกครองมาพูดคุยปรึกษาหารือถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ศูนย์ตาดิกากำลังประสบและหาทางออกร่วมกัน รวมไปถึงการรายงานให้ผู้ปกครองได้ทราบถึงพัฒนาการการเรียนรู้ของบุตรหลานของตนด้วย ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งว่า

“คือ ทางศูนย์ต้องคอยประสานงานกับผู้ปกครอง เชิญผู้ปกครองมาคุยด้วย จะทำอะไรก็ควรแจ้งผู้ปกครอง เพราะจริงๆ แล้วเรื่องงบเป็นปัญหาใหญ่และถ้าเราไม่จัดการดีก็จะเป็นปัญหา พอมีปัญหาก็จะลงที่ผู้สอนมากกว่า ผมไม่ใช่ว่าจะพูดดีอะไร แต่เท่าที่ผมเคยปฏิบัติมาก็เห็นผู้ปกครองโอเคดี ถึงแม้จะยังไม่ดีมากก็ตาม เราก็ชี้แจงผู้ปกครองไปว่าเมื่อท่านไม่มีเวลาที่จะอบรมเลี้ยงดู ลูกหลานอย่างเต็มที่ละนั่นท่านก็ส่งมาหาเรา”

เราปฏิเสธไม่ได้เลยว่าในยุคสมัยปัจจุบันเทคโนโลยีได้เข้ามามีส่วนสำคัญในการดำเนินชีวิตของผู้คนอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นเด็กเล็กหรือผู้ใหญ่ก็ตาม โดยเฉพาะสำหรับคนเมืองที่แทบจะหลีกเลี่ยงเรื่องเหล่านี้ได้ยากมากปัญหาที่พบในศูนย์ดาตีกาบางแห่งที่อยู่ในชุมชนเมืองซึ่งแวดล้อมไปด้วยร้านอินเทอร์เน็ตและร้านเกมส์ ก็คือ การที่เด็กติดเกมส์หรือสื่อออนไลน์ต่างๆ เด็กๆ มักจะใช้เวลาหลังเลิกเรียนหมดไปกับการเล่นเกมออนไลน์ ซึ่งปัญหานี้หากผู้ปกครองไม่เอาใจใส่และให้ความสำคัญ ก็อาจส่งผลกระทบต่อด้านลบไปถึงพัฒนาการเจริญเติบโตด้านอื่นๆ ของเด็กตามไปด้วย ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งได้กล่าวว่า

“ถ้าเด็กที่อยู่ในเมืองหน้อยก็จะมีปัญหาติดเกมส์เพิ่มเข้ามา เด็กในชนบทจะติดยา ส่วนเด็กในเมืองบางที่ก็ติดทั้งเกมส์และยาเสพติด ในเมืองจะมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เด็กติดเกมส์มากกว่า”

ในปัจจุบันถึงแม้ว่าศูนย์ดาตีกาจะได้รับการดูแลจากหน่วยงานของรัฐแล้วแต่ในความเป็นจริงก็ยังมีศูนย์ดาตีกาอีกหลายแห่งที่ยังคงขาดการสนับสนุนในด้านอุปกรณ์การเรียน โต๊ะเก้าอี้และกระดานเรียน บางศูนย์ก็ไม่มีรั้วกั้นอาณาเขตทำให้เด็กออกไปวิ่งเล่นข้างนอกบริเวณดาตีกาตรงส่วนนี้ก็อาจเกิดจากการจัดสรรงบประมาณในการดูแลของทางภาครัฐที่ยังไม่ทั่วถึง

ในขณะที่เดียวกันศูนย์ดาตีกาบางแห่งก็มีสภาพที่ตั้งที่ยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร คือมีพื้นที่คับแคบเกินไป ไม่มีสนามให้เด็กนักเรียนได้วิ่งเล่น ดังที่ผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งได้กล่าวว่า

“ถ้าเรามองถึงสภาพที่ตั้ง ถ้าเราให้ความสำคัญหน่วยงานก็จะให้ความสำคัญ
อุปกรณ์ต่างๆก็เริ่มเข้ามาในตาดิกาเยอะ จนไม่มีที่จะตั้งแล้ว เนื่องจากตาดิกาอยู่
ในเนื้อที่มัสยิด ต้องมีมัสยิดก่อนที่จะมีตาดิกา ที่นี่พอสร้างตาดิกาในมัสยิดพื้นที่
ของมัสยิดก็เริ่มกับแคบ เราก็ต้องมองว่าต้องหาเนื้อที่อย่างน้อยก็ 3 ไร่จะได้มี
บริเวณสนามเด็กเล่น”

นอกจากนี้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ก็เป็นอีกปัจจัย
หนึ่งที่มีส่วนสำคัญทำให้การพัฒนาของตาดิกานั้นเป็นไปอย่างล่าช้ามาก หน่วยงานของภาครัฐ
บางส่วนก็ยังคงหวาดระแวงว่าการก่อตั้งตาดิกานั้นมีวัตถุประสงค์อื่นแอบแฝงอยู่ด้วยหรือเปล่า ดังคำ
กล่าวของผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญว่า

“ในอดีตนั้นทางความมั่นคงเขามีความเข้าใจว่าตาดิกาเป็นแหล่งที่บ่มเพาะ
แนวความคิดที่ต่อต้านฝ่ายรัฐ ผมก็พยายามอธิบายให้เขาฟังไปแล้วว่าการจัดตั้ง
ตาดิกานั้นไม่ได้มีวัตถุประสงค์อย่างนี้ แต่เนื่องจากฝ่ายรัฐขาดการดูแล จึงทำให้
ผู้สอนอาจมีความคิดอย่างนั้นอยู่บ้าง แต่ผมก็พยายามที่จะช่วยสร้างความเข้าใจ
ตรงนั้น ซึ่งในขณะนี้ก็ไม่มีประเด็นเหล่านี้แล้ว”

ปัญหาฮาเสพติด ปัญหาการขาดการเอาใจใส่จากผู้ปกครองของผู้เรียนที่ส่งบุตร
หลานเข้าเรียนในศูนย์ตาดิกา ปัญหาการติดเกมส์ ปัญหาการมีพื้นที่ที่จำกัด ปัญหาการถูกละเลยใน
ด้านการจัดสรรงบประมาณต่างๆ รวมไปถึงปัญหาความมั่นคงของประเทศ จากปัญหาที่ได้กล่าวมา
ข้างต้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็น
ผู้บริหารศูนย์ ครูผู้สอน คณะกรรมการมัสยิด พ่อแม่ผู้ปกครอง ตลอดจนผู้นำชุมชน กำนัน

ผู้ใหญ่บ้าน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องหันมาให้ความสำคัญและตระหนักหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา ดังกล่าวให้มากกว่าเดิม

2.2 สภาพและปัญหาด้านปัจจัยนำเข้า

โดยปกติแล้ว ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดหรือตาดีกาของแต่ละชุมชนนั้นจะ อยู่ภายใต้การดูแลของอิหม่ามและคณะกรรมการประจำมัสยิดเป็นหลัก ครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นคนในท้องถิ่น ที่มีความรู้ศาสนาในระดับชั้นมูลาวัชชิตขึ้นไป โดยมีจิตใจเสียสละอยากให้เด็กและเยาวชน ในชุมชนได้รับการศึกษาอิสลาม จำนวนของครูผู้สอนเมื่อเทียบกับจำนวนของผู้เรียนแล้วถือว่ามี อัตราส่วนที่เพียงพอ จะมีปัญหาที่ตรงค่าตอบแทนที่ต้องให้แก่ครูผู้สอนที่ดูเหมือนว่างประมาณที่ ภาครัฐจัดสรรมาให้ นั้นยังไม่เพียงพอต่อจำนวนครูผู้สอนที่มีอยู่ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งได้กล่าวว่า

“ผู้สอนเพียงพอ ปัญหาอยู่ที่ว่าการอุดหนุนของภาครัฐด้วย มันมีปัญหาอยู่ที่ว่า ส่วนใหญ่อุดหนุนได้ 4 คน แต่ผู้สอนก็อาจจะมากกว่า แต่มีส่วนน้อยที่ว่างไม่ พอเพียงส่วนใหญ่แล้วจะเกินโควตา เพราะส่วนใหญ่ที่ผมได้สัมผัสเนี่ยถ้าเฉลี่ย แล้วจำนวนเด็กจะต่ำกว่า 20 คนต่อครูหนึ่งคนอัตราเฉลี่ยที่ไปดูนะเท่าที่ผม ได้ไปสัมผัส เพราะฉะนั้นอัตราขาดแคลนมีอยู่บ้างแต่ว่างไม่มากส่วนใหญ่ก็จะ เพียงพอ เพียงแต่ว่าการอุดหนุนจากภาครัฐไม่เพียงพอ”

งบประมาณอุดหนุนที่นำมาใช้ในการบริหารงานของศูนย์ตาดีกานั้นก็จะได้มาจาก ภาครัฐเป็นหลัก โดยประกาศของทางกระทรวงได้กำหนดไว้ดังนี้

- 1) ศูนย์ตาดีกาที่มีผู้เรียนไม่เกิน 80 คน ภาครัฐจะให้งบอุดหนุนแก่ครูผู้สอน 2 คน ซึ่งก็คือคนละ 2,000 บาทรวมกับงบบริหารจัดการอีก 1,000 บาท รวมทั้งหมดเป็น 5,000 บาท
- 2) ศูนย์ตาดีกาที่มีผู้เรียน 81-120 คน รัฐจะให้งบอุดหนุนแก่ครูผู้สอน 3 คน คน ละ 2,000 บาท รวมเป็น 6,000 บาท งบบริหารจัดการอีก 1,000 บาท รวมทั้งหมดเป็น 7,000 บาท

3) ศูนย์ตาติกาที่มีผู้เรียน 121 คน ขึ้นไป ภาครัฐจะให้เงินอุดหนุนแก่ครูผู้สอน 4 คน ก็คือ 8,000 บาท รวมกับงบบริหารจัดการอีก 1,000 บาท รวมทั้งหมดเป็น 9,000 บาท

แม้ว่าภาครัฐจะจัดสรรงบประมาณมาให้อย่างชัดเจน แต่ในเชิงความเป็นจริงแล้ว จำนวนเงินอุดหนุนที่ได้รับก็ยังคงไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในการบริหารงานและตอบแทนครูผู้สอน ถึงแม้ว่าตาติกาบางแห่งจะมีครูผู้สอนมากถึง 10 คน แต่บที่รัฐบาลอุดหนุนนั้นก็ยังคงยึดจำนวนเด็กเป็นหลักมิใช่จำนวนครู แนวทางการแก้ปัญหาดังกล่าวที่สามารถทำได้ ณ ตอนนี่คือ การสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้สอน และเน้นย้ำให้ผู้สอนมีจิตที่เสียสละในการสร้างประโยชน์แก่สังคมให้มากที่สุด รวมไปถึงการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้สอนเชื่อมั่นว่าผลแห่งการตอบแทนที่แท้จริงนั้นมีอยู่ในโลกหน้าอย่างแน่นอน ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งว่า

“ผู้สอนก็ต้องมีจิตอาสาสมัคร พร้อมจะเสียสละ ที่พูดอย่างนี้เป็นเพราะว่าเงินค่าตอบแทนยังไม่เพียงพอ รัฐจะอุดหนุนมากที่สุดแค่ 4 คน ก็ประมาณ 8,000 บาท เพราะฉะนั้นคนที่จะมาทำงานตรงนี้ต้องเป็นคนที่มีความเสียสละที่จะมาพัฒนาเยาวชนตรงนั้น”

ด้วยเหตุนี้ศูนย์ตาติกาในหลายแห่งจึงต้องใช้ความพยายามในการของบประมาณจากแหล่งอื่นๆมาเสริมด้วย เช่น การเก็บค่าธรรมเนียมจากผู้ปกครองเด็กนักเรียน จัดงานการกุศล ของบประมาณจากศูนย์อำนวยการบริหารส่วนตำบล และบางแห่งก็ได้รับเงินอุดหนุนจากประเทศอาหรับมาเสริมด้วย เป็นต้น ผู้ให้ข้อมูลอีกผู้หนึ่งได้กล่าวว่า

“ผมก็พยายามขอความช่วยเหลือจากหลายๆฝ่าย จาก อบต. ก็มี ขอมมาหลายครั้ง สารพัดวิธีแต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ คือคนตรงนั้นไม่ค่อยให้ความร่วมมือเรื่องศาสนา กระบวนการตรงนี้ก็เลยเข้าไปหน่อย อาคารเรียนของเราเพิ่งสร้างเสร็จเมื่อปี 53 ปีที่แล้วได้งบประมาณก็หาเองขอมจากผู้ปกครอง ขอ 3 ครั้งกว่าจะ

สำเร็จ ขอครั้งแรกไม่สำเร็จ ครั้งที่ 2 ก็ไม่สำเร็จอีกพอครั้งที่ 3 จัดกินเลี้ยงเพื่อขอ
งบประมาณในการสร้างอาคารเรียนตาดึกาก็เลยสำเร็จ ซื่อที่คืนครบ 3 แสนและ
ก็สร้างอาคารเรียนจนเสร็จ”

ในส่วนของอาคารสถานที่ และระบบสาธารณูปโภคของศูนย์ตาดึกานั้นถือว่ายังไม่มี
ความพร้อม คือยังต้องมีการปรับปรุงให้เพียงพอกับความต้องการ ในศูนย์ตาดึกาบางแห่งนั้นมี
ข้อจำกัดด้านห้องเรียนถึงขนาดต้องยุบจาก 2 ห้องเรียนเหลือเพียงห้องเรียนเดียว การจัดทัศนียภาพให้
เหมาะแก่การเรียนรู้ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ยังขาดการเอาใจใส่ ศูนย์บางแห่งยังคงเป็นเพียงอาคารเรียน
ชั่วคราว มีแผ่นไม้กั้นระหว่างห้องเรียน ไม่มีเพดาน ไม่มีรั้ว ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ ความ
ว่า

“สภาพอาคารสถานที่นั้นดูแล้วยังต้องปรับปรุงอยู่ ส่วนใหญ่ถ้าเป็นอาคารเรียน
ที่ชาวบ้านทำกันเองก็จะเป็นแบบชั่วคราว ที่เห็นดีๆก็จะเป็นส่วนที่ภาครัฐ
สนับสนุนเช่นของ สอบต. ส่วนใหญ่แล้วอาคารที่ทางภาครัฐอุดหนุนก็จะ
สวยงาม แต่ถ้าชาวบ้านช่วยกันสร้างเองก็จะเป็นแค่อาคารกิ่งดาว อาจจะไม่
มีเพดาน อาจจะมีห้องกั้นไม่เต็มอะไรทำนองนั้น”

ปัญหาของผู้เรียนที่พบได้บ่อยก็คือ การที่เด็กนักเรียนขาดเรียนอย่างเป็นประจำ ทำ
ให้การเรียนการสอนไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนด บางส่วนก็มาเฉพาะช่วงเช้าพอกลับ ไปพักเที่ยงช่วง
บ่ายก็ไม่มาแล้ว ผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งได้กล่าวว่า

“ปัญหาอุปสรรค-ด้านของผู้เรียน คือส่วนใหญ่แล้วเด็กถ้ามีปัญหาคือเด็กไม่ค่อย
เข้ามาเรียนบางวันค่ะ คือบางวันในแต่ห้องมีประมาณ 25 คน ออกไปเรียนเพียง

แค่ 15 คน เท่านั้น ก็มาเรียนไม่ค่อยเต็มห้องในแต่ละวันของการเรียนการสอน
ของศูนย์ตาดีกะ”

แนวทางในการแก้ไขปัญหของผู้เรียนตรงส่วนนี้จำเป็นต้องขอความร่วมมือจาก
ผู้ปกครองในการช่วยสอดส่องดูแลบุตรหลานของตน และตระหนักให้ความสำคัญกับการเรียนตาดี
กาให้มากขึ้น การสร้างแรงจูงใจในการมาเรียนให้แก่เด็กก็เป็นผู้ช่วยที่สำคัญ อาจมีการเก็บคะแนน
สำหรับคนที่มาขาดเรียนและขาดเรียนน้อยที่สุด ก็ควรมอบเป็นรางวัลเล็กๆน้อยๆเพื่อสร้างขวัญ
กำลังใจให้แก่เด็กๆที่ขยันเรียน

เรื่องหลักสูตรที่ใช้ในการเรียนการสอนก็ยังขาดความเป็นมาตรฐานเดียวกันอยู่
กล่าวคือ ศูนย์ตาดีกาส่วนใหญ่ก็ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาฟิรฎูอินประจำมัสยิด พ.ศ. 2548 แต่ก็ยังมีบาง
แห่งที่ใช้หลักสูตรฟิรฎูอินของปุตตากอ หลักสูตรของอันนุรคารุสสาลาม หลักสูตรของมัจลิสจังหวัด
รวมไปถึงหลักสูตรของสมาคมครูสัมพันธ์ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งว่า

“เรื่องหลักสูตรนี้ต้องพูดยาว เพราะตัวอย่างของนราธิวาสนี่จะมีหลักสูตร เป็น
หลักสูตรฟิรฎูอินของปุตตากอ ฟิรฎูอินปี 48 ส่วนสายคารุสสาลามก็ทราบมาว่า
ใช้อีกหลักสูตรหนึ่ง และของมัจลิสก็มีอีกหลักสูตรหนึ่งแยกต่างหาก คือสรุป
แล้วใช้หลักสูตรหลากหลาย ในเชิงปฏิบัติก็แตกต่างกันอีก มีหลักสูตรก็จริงแต่
ความเข้าใจในภาคปฏิบัติยังไม่เต็มที่ ส่วนคณะกรรมการเองเราก็ไม่แน่ใจว่าเขา
เข้าใจในตัวหลักสูตรจริงหรือเปล่า”

ผู้ให้ข้อมูลอีกคนหนึ่งได้กล่าวเพิ่มเติมว่า

“ส่วนใหญ่จะใช้หลักสูตร 48 แต่ว่าจะมีหลักสูตรอื่นเป็นตัวเสริมที่เขาใช้เสริม
คือใช้หลักสูตร 48 นั้นแหละ แต่ว่าแบบเรียนอะไรเขาใช้ของอินบ้าง เพราะเขาว่า

หลักสูตร 48 มันสูงเกินไป เขาก็จะใช้อย่างอื่นมาประกอบบ้าง แต่ตัวหลักก็จะใช้หลักสูตร 48”

ผลสืบเนื่องจากการเรียนการสอนที่ไม่ได้เป็นไปตามหลักสูตรที่กำหนดจึงส่งผลให้ผลการสอบไอเน็ตในศูนย์ตาดีกาหลายแห่งไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ ได้กล่าวว่า

“การสอนที่ไม่ตรงตามหลักสูตรทำให้ผลการสอบไอเน็ตออกมาไม่ตรงตามที่วางเป้าไว้”

ส่วนเรื่องการจัดการเรียนการสอนนั้นแม้จะมีหลักสูตรและมีการจัดทำสาระการเรียนรู้รายวิชาที่ชัดเจนคือ ประกอบด้วย 8 สาระวิชา แต่ครูผู้สอนบางส่วนก็ยังไม่สามารถสอนได้ในทุกรายวิชาที่กำหนดเพราะความรู้และความเข้าใจของครูผู้สอนแต่ละคนนั้นก็แตกต่างกัน จึงเป็นไปได้ยากที่จะให้ครูทุกคนสอนได้ในทุกรายวิชา ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งว่า

“ปัญหาหลักๆ ก็คือความเข้าใจและการนำไปใช้ มีหลักสูตรอยู่ในมือก็จริงแต่ไม่ได้นำไปใช้ อย่างเช่นตามหลักสูตร 2548 กำหนดให้สอนวันละ 5 คาบแต่ในเชิงปฏิบัติแล้วสอนแค่เพียงวันละ 3 คาบ”

และอีกท่านหนึ่งได้สะท้อนไว้ว่า

“ก็ต้องดูว่าคณะกรรมการบริหารศูนย์เข้าใจในกระบวนการของหลักสูตรมากน้อยแค่ไหน และก็ครูผู้สอนซึ่งมีผลมากเพราะว่าเท่าที่สังเกตดูตาดีกาไหนที่มี

ครูและคณะกรรมการที่มีความเข้าใจในหลักสูตรดีเยี่ยม การเรียนการสอนจะไปได้สวย”

ส่วนประเด็นที่ว่าผู้เรียนในศูนย์ตาดีกากับผู้เรียนศาสนาในระดับประถมศึกษาเป็นเด็กคนเดียวกันที่เรียนสองหลักสูตรพร้อมกันนั้นก็ยังเป็นข้อถกเถียงที่ยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจน ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญคนหนึ่งได้กล่าวว่า

“เด็กคนเดียวกันพอตอนเช้าก็ไปเรียนหลักสูตรแบบเข้มจากโรงเรียนประถม พอมาตอนเย็นก็มาเรียนตาดีกาต่อ ซึ่งถ้าเรามองแบบผิวเผินน่าจะดี เด็กได้เรียนพร้อมๆกันแต่โดยลึกๆแล้วการเรียนลักษณะนี้จะทำให้เด็กสับสนเพราะบางวิชาครูอาจมีแนวการสอนที่ไม่เหมือนกัน มีการถ่ายทอดความคิดที่แตกต่างกันเลย อาจทำให้เด็กสับสน”

แนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ ต้องขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคชุมชนในการร่วมปรึกษาหารือ เพื่อหาความชัดเจนและแก้ไขปัญหาความซ้ำซ้อนของหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนทั้งในศูนย์ตาดีกาและในโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐบาล ผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งได้เสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาดังกล่าวไว้ว่า

“ในส่วนแนวทางการแก้ไขเราก็เคยเสนอแต่ก็ไม่ได้รับการตอบสนองเท่าไร เราเคยเสนอไปว่าควรจะแยกสอนอย่างเช่นว่า กำหนดเลยว่าที่มัสยิดอาจจะสอนวิชาอัลกุรอาน ภาษามลายู และกีฬาก็เป็นหลัก ส่วนที่โรงเรียนประถมก็สอนวิชาประวัติศาสตร์ หรืออื่นๆเป็นหลัก อันนี้ก็จะช่วยให้เด็กคิดเป็นเอกภาพมากขึ้น”

โดยสรุปแล้วในส่วนของปัจจัยนำเข้าที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาศูนย์ตาดิกานั้นมีอยู่หลายปัจจัยด้วยกันอันได้แก่ จำนวนครูผู้สอน ค่าตอบแทนแก่ครูผู้สอน ความเอาใจใส่ของผู้เรียน ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภค อาคารสถานที่และห้องเรียน ตลอดจนหลักสูตรการเรียนการสอนที่ยังคงต้องมีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับครูผู้สอนและผู้เรียนให้มากกว่าเดิม

2.3 สภาพและปัญหากระบวนการจัดการศึกษา

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดหรือตาดิกานั้นเป็นศูนย์กลางการศึกษาที่ให้ความรู้ด้านศาสนาในขั้นพื้นฐานแก่บุตรหลานในชุมชน รูปแบบการจัดการศึกษานั้นก็มีหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ที่ชัดเจน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปลูกฝังจริยธรรมอันดีงามให้แก่เยาวชนมุสลิม ให้เป็นคนที่มีคุณธรรม มีความรู้ในขั้นพื้นฐานตามหลักการที่ศาสนาอิสลามได้กำหนด สามารถประกอบศาสนกิจภาคบังคับในเบื้องต้นได้ รวมไปถึงสามารถอ่านและเขียนเป็นภาษามาลายูได้

โดยทั่วไปแล้วศูนย์ตาดิกาแต่ละแห่งก็จะมีปรัชญาของศูนย์ที่กำหนดเป้าหมายและเจตนารมณ์ในการจัดการศึกษา ส่วนใหญ่แล้วศูนย์ตาดิกาแต่ละแห่งก็จะมีปรัชญาอยู่ แต่บางแห่งก็อาจไม่ได้มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญคนหนึ่งว่า

“ปรัชญาของตาดิกาในแบบลายลักษณ์อักษรนั้นไม่มีแต่เวลากล่าวคุฎบะฮ์หรือประชุมก็จะมีกล่าวถึงอยู่ อย่างปรัชญาหมู่บ้านของผมคือ “ดาร์ลคอยรี” ก็คือหมู่บ้านที่ดี แนวคิดของเราคือจะอย่างไรให้หมู่บ้านเราดี”

การกำหนดเป้าหมายหรือปรัชญาในการจัดการศึกษาในศูนย์ตาดิกาบางแห่งนั้นก็จะมีเชิญผู้นำในชุมชน คณะกรรมการมัสยิดและผู้ปกครองนักเรียนบางส่วนมามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในการจัดการศึกษาตาดิกาด้วย ผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งได้กล่าวว่า

“การกำหนดปรัชญาทางศูนย์ตาดิกาตรงนี้ทางศูนย์ ได้มีการเรียกประชุมเพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดปรัชญา ก็มีส่วนร่วมในการกำหนดปรัชญาตรงนี้ว่า ดาตีกานี้จะใช้ปรัชญานี้ ตรงนี้แล้วมีความเหมาะสมไหม ดีไหม”

แต่เนื่องจากคนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านทั่วไปที่จบการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและกรีบจ้างทั่วไป ทำให้ยังขาดวิสัยทัศน์ในการมองถึงเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษาตาดิกา จึงทำให้ส่วนมากนั้นมองเป้าหมายของการศึกษาตาดิกาเพียงแต่จะให้บุตรหลานมีความรู้ศาสนา สามารถกล่าวคุอาและละหมาดได้ก็เพียงพอแล้ว ดังที่ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งได้สะท้อนไว้ว่า

“ชาวบ้านส่วนใหญ่ก็เป็นชาวบ้านบางที่ความคิดของเขาอาจจะยังไม่ถึงจุดนั้น เพียงแต่ว่า เขาตั้งเป้าหมายว่า จะให้เด็กของเขาได้เรียนรู้ศาสนาในขั้นพื้นฐาน การปฏิบัติตัวในเรื่องของขั้นพื้นฐานในการปฏิบัติอิสลาม ให้ละหมาดได้อย่างเนี้ย ก็เป็นเป้าหมายของมุสลิมทุกคนอยู่แล้ว เพียงแต่จะทำให้เด่นในด้านใดด้านกีฬา ด้านก่อวีชาการเป็นเบื้องต้นบางที่ยังไม่ได้กำหนดชัดเจน พื้นฐานก็คือให้ได้เรียนรู้ในเรื่องหลักการพื้นฐานของศาสนาอิสลาม ทำละหมาดเป็น ออบน่าละหมาดเป็น กล่าวคุอาเป็นอะไรทำนองนี้”

ส่วนกระบวนการจัดการศึกษาในศูนย์ตาดิกานั้น ในปัจจุบันศูนย์ตาดิกาบางแห่งที่ได้รับงบประมาณอุดหนุนพิเศษจากทาง องค์การบริหารส่วนตำบลหรือหน่วยงานอื่นนั้นก็มีการนำสื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนและสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้แก่เด็กด้วย ดังที่ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งได้กล่าวว่า

“ตาดิคาบางศูนย์นี้เราก็ชื่นชมนะ เพราะมีการนำเอาเทคโนโลยีไอทีมาใช้ด้วย บางศูนย์ก็ทำเรื่องขออุปกรณ์คอมพิวเตอร์จากหน่วยงานต่างๆ เพื่อเอามาใช้ในการเรียนการสอน อันนี้ก็ขึ้นอยู่กับประธาน และคณะกรรมการศูนย์ด้วย ในบางแห่งครูก็สามารถใช้เทคโนโลยีได้ พิมพ์งานได้ ใช้เทคโนโลยีได้ในระดับหนึ่ง”

ในส่วนของการเรียนการสอนนั้นศูนย์ตาดิกาจะมีวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยาย และท่องจำเป็นหลัก มีการใช้วิธีการสอนแบบศึกษาด้วยตนเองโดยผ่านการปฏิบัติจริงอยู่ด้วย วิธีการจัดการเรียนการสอนตรงนี้จะแตกต่างกันก็ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์การเรียนรู้รายวิชานั้นๆ กล่าวคือ วิชาอัลกุรอานหรือตัฟซีรก็จะใช้วิธีการท่องจำ วิชาประวัติศาสตร์ก็จะใช้วิธีการบรรยาย วิชาฟิสิกส์ในขั้นต้นก็จะเป็นการบรรยายให้เข้าใจ จากนั้นส่วนที่สามารถเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงได้ เช่น การฝึกเอาน้ำละหมาด การละหมาด ก็จะให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งได้กล่าวว่า

“ส่วนใหญ่ผู้สอนจะใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย ก็บางครั้งก็จะมีแบบให้เด็กท่องจำก็มีค่ะ และในบางครั้งก็มีวิธีการสอนแบบปฏิบัติจริงก็มีค่ะ เช่น การเอาน้ำละหมาด และให้เด็กไปปฏิบัติ และวิธีละหมาด แล้วให้เด็กไปปฏิบัติทันทีก็มีค่ะ และวิธีการสอนท่องจำ วิชาอัลกุรอาน และวิชาเตฮิด คือวิชาที่เกี่ยวกับซีฟัตของอัลลอฮ์ก็จะให้เด็กกลับไปท่องจำค่ะ”

ในศูนย์ตาดิกาบางแห่งที่มีการบริหารงานดีนั้น นอกจากจะมีสาระการเรียนรู้ของรายวิชาอิสลามศึกษาแล้วก็ยังมีการเปิดสอน ภาษาอังกฤษ และภาษาอาหรับเพิ่มมาด้วยโดยมีการเชิญครูผู้สอนที่เชี่ยวชาญในด้านภาษาดังกล่าวมาให้ความรู้แก่ผู้เรียนเพิ่มอีกด้วย ตรงส่วนนี้ก็เป็นการสร้างแรงจูงใจแก่เด็กนักเรียนได้ระดับหนึ่งอีกด้วย

การประเมินผลการเรียนการสอนของตาดิกานั้นก็มีอยู่ 2 ระบบด้วยกันคือ การประเมินโดยทางศูนย์เอง และประเมินโดยใช้ข้อสอบและมาตรฐานของภาครัฐ ระบบแรกนั้นคือเมื่อ

สิ้นสุดการเรียนการสอนในแต่ละภาคการศึกษาจะมีการสอบวัดผลโดยครูผู้สอน และระบบที่สองก็
จะมีการสอบประเมินผล โดยหน่วยงานกลางหรือที่เรียกว่าไอเน็ต เนื้อหาการประเมินผลของทั้งสอง
ระบบจะไม่แตกต่างกันมากนัก โดยจะเน้นการทดสอบในสาระต่างๆ ทั้งในภาคปฏิบัติ เช่น ฝึกปฏิบัติ
ศาสนกิจ การละหมาด การอ่านอัลกุรอาน การท่องคдуа และในภาคทฤษฎี เช่น การทดสอบการเขียน
และความเข้าใจในเนื้อหาตามที่กำหนด

โดยการจัดการสอบวัดความรู้อิสลามศึกษาขั้นพื้นฐานหรือไอเน็ตนั้น จะมีการ
ทดสอบปีละ 2 ครั้ง โดยแบ่งเป็นปีละ 2 ภาคการศึกษา จะประกอบด้วย 8 สาระวิชาหลัก ตาม
หลักสูตรอิสลามศึกษาปริญญาตรีประจำสมัย พ.ศ. 2548 แต่ผลการประเมินที่ผ่านมานั้นก็ยังไม่เป็นที่
น่าพอใจนัก ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญคนหนึ่งว่า

“คือ ณ ตอนนี้มีเครื่องมืออยู่แต่ผลสรุปยังไม่ชัดเจนเพราะว่าแนวคิดประเมิน
ไปเร็วกว่าการพัฒนาตาดีกา พูดังๆคือผลสรุปยังไม่เป็นที่น่าพอใจเท่าไร”

ผู้ให้ข้อมูลอีกคนหนึ่งได้กล่าวอีกว่า

“ผลการประเมินอยู่ในระดับใช้ได้ไม่ถึงกับระดับดี ผลการสอบไอเน็ตก็ยังไม่
ผ่าน เป็นเพราะว่าหนึ่งคือหลักสูตรสูงเกินไป เราสอนได้ถึงครึ่งหนึ่งของ
หลักสูตรหรือเปล่าไม่รู้”

ในเรื่องหลักสูตรที่ใช้ในกระบวนการเรียนการสอนของตาดีกานั้นก็ยังเป็นประเด็นที่
ต้องปรึกษาหารือเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนา เพื่อให้หลักสูตรการเรียนนั้นมีความสอดคล้อง
กับศักยภาพของทั้งผู้เรียนและผู้สอน รวมทั้งสามารถผลิตผู้เรียนที่มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับของ
สังคมได้ ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งได้กล่าวว่า

“ถ้าถามว่าหลักสูตรที่มีอยู่ตอนนี้ดีไหม ดีครับแต่บางส่วนยังปรับตัวไม่ทัน บางส่วนเท่านั้นนะ และอีกอย่างคือวุฒิภาวะของครูที่สอนตาดียังไม่ถึง คน ละชั้นอะ เพราะคนเขียนหลักสูตรนี้จบระดับปริญญาโท จบดอกเตอร์แต่ครูที่ ต้องใช้หลักสูตรนี้จบมศวฯชิต อันนี้ก็เลยเป็นปัญหาหนึ่ง”

ในส่วนของการนำหลักสูตรมาใช้ให้มีประสิทธิภาพนั้น ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งได้
เสนอแนะว่า

“นโยบายของรัฐที่ผ่านมาเราควรจะทำในรูปแบบนำร่องก่อนไม่ใช่ทำแบบทีเดียว
อย่างนี้ พอทำแบบทีเดียวตาดีกาไหนที่ไม่มีศักยภาพพอก็ต้องปรับตัวเยอะ แต่ถ้า
เราทำในลักษณะของนำร่อง เราเลือกตาดีกาที่ดูแล้วมีศักยภาพพออยู่แล้ว เราก็
นำมาเป็นตาดีกานำร่องสู่การพัฒนาหรือเป็นลักษณะของตาดีกาดั้นแบบ”

และผู้ให้ข้อมูลอีกท่านหนึ่งได้กล่าวเน้นย้ำว่า

“หลักสูตรที่เขามีไว้นั้นดี แต่ดีเกินไปก็เอาไปใช้ลำบาก เดียวนี้ตาดีกาลำบาก
ลำบากยังไงเพราะว่ามาหนักอยู่ที่ตาดีกา จบ ป.6 นี้ก็จบชั้น 3 จะให้จบชั้น 4 อิบตี
ดาอี้ยี่มันหนัก หลักสูตรนี้ถ้าเด็กเข้าใจจริงๆ จบแล้วได้เป็นโตะอีหม่ามเลย!”

การเรียนการสอนตาดีกาโดยส่วนใหญ่แล้วจะดำเนินไปอย่างธรรมชาติคือสอนจาก
หนังสือเรียนบ้าง สอนตามหลักสูตรบ้าง ตามความถนัดของครูผู้สอนบ้าง ถึงแม้ว่าหลักสูตรที่ทาง
สำนักงานบริหารยุทธศาสตร์จัดทำขึ้นมานั้น จะกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าการเรียนการสอนของตาดีกา
ต้องไม่น้อยกว่าวันละ 5 ชั่วโมงแต่ในทางปฏิบัติกลับเป็นไปได้ยาก ดังที่ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งได้
สะท้อนว่า

“จริงๆแล้วครูผู้สอนตาดีกาเองต้องมีการบันทึกการสอนด้วย แต่ในทางปฏิบัติจริงกลับไม่มีใครทำ อันนี้ก็อาจจะเป็นเพราะขาดการติดตามที่ดีจากฝ่ายบริหาร ปกติแล้วถ้ามีผู้ติดตามผลอยู่ ครูเขาก็ต้องทำถึงแม้จะว่าจะไม่ร้อยเปอร์เซ็นต์ก็ตาม ผมมองว่าหากเราจะพัฒนากันจริงเราต้องทำตามหลักสูตรให้ได้ สอนให้ได้ 5 ชม. ต่อวันจริง อันนี้ตาดีกาผมเองก็ยังทำไม่ได้พอพูดถึงเรื่องนี้ครูผู้สอนก็มักจะให้เหตุผลว่าที่อื่นๆก็สอนไม่ถึง 5 ชม.”

ผู้ให้ข้อมูลอีกคนหนึ่งได้สะท้อนอีกว่า

“การเรียนการสอนก็ไม่ได้เป็นไปตามหลักสูตร ตามหลักสูตรตาดีกาต้องมีการเรียนการสอนวันละไม่น้อยกว่า 5 ชม. แต่ในทางปฏิบัติกลับไม่เป็นเช่นนั้น ขนาดสอน 2 วันก็ไม่รู้ว่าจะได้ 5 ชม.หรือเปล่า”

นอกเหนือไปจากนี้ ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อกระบวนการจัดการเรียนของศูนย์ตาดีกา ก็คือ ปัจจัยทางด้านกายภาพของผู้เรียนและผู้สอนไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลิกภาพ ทักษะสติ การสร้างแรงจูงใจ ภาวะผู้นำ การติดต่อสื่อสาร และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นต้น โดยส่วนใหญ่แล้วครูผู้สอนก็เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน และเป็นแบบอย่างในด้านการเสียสละ และการมีจิตอาสา เพื่อพัฒนาชุมชนอยู่แล้ว ส่วนที่ต้องปรับปรุงก็คือ การเสริมสร้างแรงจูงใจในการมาเรียนให้แก่เด็กนักเรียน ผู้ให้ข้อมูลอีกคนหนึ่งได้กล่าวว่า

“เด็กยังไม่มีความสนใจในการมาเรียนซักเท่าไร ก็อาจจะมาจากการเรียนการสอนน่าเบื่อ หรืออื่นๆอันนี้ก็ไม่น่าสนใจ”

ในด้านการสื่อสารนั้นก็จะใช้ภาษามาลายูท้องถิ่นในการประสานงานกับทางผู้ปกครองของผู้เรียน หากมีการนัดประชุมหรือมีกิจกรรมที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากคนในชุมชนก็จะมีการประชุมสัมพันธ์ทางไมโครโฟน โดยปกติแล้วก็จะประกาศในวันศุกร์ในช่วงก่อนหรือหลังการละหมาดวันศุกร์

นอกจากนี้ครูผู้สอนควรได้รับอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะในด้านอื่นๆประกอบด้วย อาทิเช่น จิตวิทยาในการสอนเด็ก การสร้างภาวะผู้นำให้แก่ผู้เรียน การเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้เรียน เป็นต้น ตรงส่วนนี้ผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งได้กล่าวว่า

“ครูยังไม่มีจิตวิทยาในการสอนพอ บางทีเวลาเด็กนักเรียนทะเลาะกันครูก็ตีตีนั้นได้แต่บางที่ต้องใช้จิตวิทยาอื่นๆด้วย ก่อนตีนี้เราก็ต้องอบรมสั่งสอนก่อน”

ในส่วนของการบริหารจัดการ ศูนย์ตาดีกาแต่ละแห่งจะมีการบริหารและวิธีการดำเนินการที่ต่างกัน ขึ้นอยู่กับทักษะความรู้ความสามารถและความชำนาญที่มีอยู่ของผู้บริหาร โครงสร้างในการบริหารงานของแต่ละศูนย์นั้นก็ประกอบไปด้วย ผู้บริหารศูนย์ คณะกรรมการระดับศูนย์ และครูผู้สอนเป็นหลัก ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญท่านหนึ่งได้สะท้อนว่า

“โครงสร้างของตาดีกานี้หน่วยงานของ สบย. พยายามที่จะกำหนดให้ชัดเจน เช่น จะต้องมีการคณะกรรมการระดับศูนย์ ผู้บริหารศูนย์ และก็มีผู้สอน โครงสร้างนั้นค่อนข้างชัดเจนแต่ในเชิงปฏิบัติแล้วอาจยังไม่เป็นไปตามที่วางไว้ อันนี้ก็ขึ้นอยู่กับการบริหารของแต่ละศูนย์ แต่เขาก็มีครบตามที่เรากำหนดไว้”

โดยปกติแล้วในศูนย์ตาดีกาแต่ละแห่งจะมีอีมามประจำมัสยิดเป็นประธานศูนย์ มีคณะกรรมการมัสยิดและครูผู้สอนเป็นผู้ช่วยในการบริหารจัดการศูนย์ ซึ่งสภาพปัญหาที่พบในการ

บริหารงานของศูนย์ตาดีกาก็คือ โต้ะอิหม่ามมีความรู้ในด้านศาสนาแต่ยังขาดทักษะในการบริหารงานขององค์กร ตรงส่วนนี้ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งได้กล่าวว่า

“โครงสร้างการบริหารส่วนใหญ่นั้น โครงสร้างโดยตำแหน่งแล้วประธานก็จะเป็นอิหม่าม แต่ส่วนใหญ่อิหม่ามมอบหมายให้ฝ่ายวิชาการ ส่วนใหญ่แล้วอิหม่ามไม่ได้ทำเอง และฝ่ายวิชาการจะเป็นตัวหลักในการบริหารของตาดีกา แต่ก็มีอิหม่ามทำเองก็มี”

การจัดทำแผนปฏิบัติงาน การติดตามงาน และการสรุปประเมินผลก็เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังที่ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งได้กล่าวว่า

“แผนปฏิบัติงานประจำปีนั้นมิใช่เขียนไว้ในกระดานที่โรงเรียนอย่างเดียว ต้องมีแบบเป็นเล่มสำหรับสะดวกในการพกพาด้วย ต้องมีการติดตามแผนหนึ่ง แผนสอง เราต้องการประเมิน การติดตามและสรุปผลด้วย มิใช่มีแค่รูปถ่ายแปะเต็มไปหมดว่าเราทำกิจกรรมมากมาย ต้องมีเอกสารเป็นเล่ม การบริหารงานของเราถึงจะทำได้ดี”

ปัจจุบันหน่วยงานหลักที่กำกับดูแลการดำเนินงานของศูนย์ตาดีกาก็คือ สำนักงานบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษา เป็นหน่วยงานที่จะกำหนดแนวทางและกิจกรรมเพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุผลสำเร็จได้ โดยในเบื้องต้นนั้นสำนักงานบริหารยุทธศาสตร์จะดำเนินการนำร่อง และเมื่อเห็นว่าหลักสูตรและการดำเนินงานดังกล่าวเป็นที่ยอมรับ ก็จะมอบให้หน่วยงานของจังหวัด (สช.) เป็นผู้กำกับดูแลในลำดับต่อไป

ในส่วนของการวัดและประเมินผลการบริหารงานและการดำเนินงานของศูนย์ตาดิกาแต่ละแห่งนั้น โดยระเบียบแล้วศูนย์ตาดิกาทุกแห่งจะต้องส่งเอกสารที่เป็นใบรายงานประจำปีเพื่อรายงานถึงการบริหารงานและการดำเนินงานของศูนย์มายังหน่วยงานที่ดูแลของแต่ละจังหวัด ส่วนแนวโน้มในการพัฒนาของ โครงสร้างตาดิกาในอนาคตนั้น ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญได้กล่าวว่า

“ตอนนี้มีกฎหมายใหม่ที่เพิ่งออกมาที่กำหนดให้ตาดิกาอยู่ใน พ.ร.บ. จากที่ก่อนหน้านี้เป็นแค่ระเบียบและประกาศกระทรวง เพราะฉะนั้นคิดว่าในแง่ของโครงสร้างน่าจะพัฒนามากยิ่งขึ้น”

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดหรือตาดิกานั้นมีกระบวนการจัดการศึกษาที่มีหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ที่กำหนดโดยสำนักงานบริหารยุทธศาสตร์ มีครูผู้สอนที่เป็นผู้มีจิตอาสาในการพัฒนาสังคม การบริหารจัดการนั้นยังไม่มีโครงสร้างที่ชัดเจนมากนัก มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในลักษณะการบรรยาย ท่องจำ และศึกษาในภาคปฏิบัติด้วย มีการวัดและประเมินผลของผู้เรียนทั้งที่จัดขึ้นโดยทางศูนย์และที่จัดโดยหน่วยงานกลาง เวลาที่ใช้ในการเรียนการสอนนั้นตามหลักสูตรกำหนดไว้ว่าวันละ 5 ชั่วโมงแต่ในภาคปฏิบัติก็ยืดหยุ่นตามความเหมาะสมและกำลังความสามารถของครูผู้สอน

2.4 สภาพและปัญหาด้านผลผลิตทางการศึกษา

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดหรือตาดิกานั้นมีเป้าหมายสูงสุดคือการอบรมบุตรหลานในชุมชนให้มีความรู้ด้านศาสนา สามารถปฏิบัติตนตามหลักศาสนาและมีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม เพื่อสามารถเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพได้ พร้อมทั้งสามารถดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับบทบัญญัติที่ศาสนาอิสลามกำหนด ดังนั้นการเรียนการสอนจึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนนำความรู้ขั้นพื้นฐานที่ได้รับนั้น ไปสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

อย่างไรก็ตาม ผลผลิตทางการศึกษาของศูนย์ตาดิกาก็เป็นที่ยอมรับของคนในพื้นที่ ผู้เรียนส่วนใหญ่ที่สำเร็จการศึกษาจากศูนย์ตาดิกาจะศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนเอกชน

สอนศาสนาอิสลามที่มีอยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่ก็อาจมีปัญหาดังที่ว่าผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาจากตาดิกานั้นไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจนว่า สามารถเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนเอกชนโดยเทียบเท่าระดับชั้นไหน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งได้กล่าวว่า

“เด็กที่จบจากตาดิกาเรียนมา 6 ปีแล้วพอไปเรียนที่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาที่
ต้องไปจัดชั้นใหม่ อาจจะเป็นชั้น 2 หรือชั้น 3 ทำให้ความรู้สึกต่อเรื่องนี้สำหรับ
เด็กแล้วไม่เป็นธรรม อย่างเช่นเด็กบางคนจบมาจากตาดิกาชั้นเดียวกัน คนหนึ่ง
มาอยู่ชั้น 2 อีกคนมาอยู่ชั้น 3 นี้ เหตุผลตรงนั้นทำให้เราต้องมานั่งคุยกันเพื่อ
หาทางออกตรงนั้น ว่าทำยังไงจะให้เด็กที่จบตาดิกาแล้วเท่ากับจบอิบติลาอีย์ พอ
เข้าไปเรียนต่อในโรงเรียนเอกชนก็อยู่ในระดับมุตาวัซซิดเลย แต่ในสภาพความ
เป็นจริงแล้วทำไม่ได้ พอเข้าไปแล้วเด็กเรียนไม่ได้ พูดย่างๆก็เด็กยังมีความรู้
ไม่ถึง

นอกจากนี้ การที่รัฐจัดการศึกษาแบบเข้มคู่ขนานไปกับการเรียนการสอนตาดิกาก็มี
ทั้งส่วนที่เป็นข้อดีและส่วนที่เป็นปัญหาสำหรับการจัดการศึกษาในพื้นที่นี้ ประเด็นสำคัญก็คือการที่
ผู้เรียนคนเดียวกันต้องเรียนทั้งตาดิกาและเรียนอิสลามศึกษาแบบเข้มทำให้อาจเกิดความสับสนในการ
จัดระบบของความรู้ และทำให้เกิดเป็นคำถามว่าการเรียนอิสลามศึกษานั้นมีให้เลือกระหว่างการเรียน
แบบเข้มและแบบอ่อนด้วยหรือ แล้วความเสมอภาคในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนมีอยู่หรือเปล่า
ดังที่ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งได้กล่าวว่า

“มันทำให้ผู้เรียนคนเดียวกันไม่สามารถมีเอกภาพในการรับรู้ เพราะว่าต่างคนต่าง
คิดที่จะทำกัน จากที่ผมเคยถกเถียงพอสมควรจนทำให้บางคนมีความรู้สึกที่ผม
เป็นคนนอกกรอบ ผมเคยตั้งคำถามว่าทำไมการเรียนการสอนอิสลามถึงต้องตั้งว่า
มีแบบเข้มและแบบอ่อนในเมื่ออิสลามไม่ได้กำหนดอย่างนั้น อิสลามจะต้องเป็น
หลักเดียว”

ผู้ให้ข้อมูลอีกท่านหนึ่งได้สะท้อนว่า

“ทำไมรัฐจึงไม่ทำให้เรียนอิสลามแบบที่เหมือนกันหมดทั้งๆที่รัฐก็มีความพร้อมที่จะจัด ทำไมในอดีตถึงมีตาคีเกิดขึ้นในภาคใต้ก็เพราะโรงเรียนประถมในสมัยนั้นไม่ได้บริการวิชาการทางศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นความต้องการของคนในพื้นที่ ตรงนี้เป็นสาเหตุให้ต้องมีการสร้างตาคีขึ้นมา เพราะฉะนั้นการที่ในโรงเรียนประถมจัดทั้งแบบเข้ม แบบอ่อน เราจะต้องคิดใหม่แล้ว มันจะต้องจัดให้เหมือนกัน ถ้าโรงเรียนนี้สามารถเรียนได้ทุกวิชา แสดงว่าโรงเรียนอื่นก็ต้องสามารถเรียนได้ทุกวิชาเช่นเดียวกัน”

ส่วนข้อดีของการจัดการศึกษาในลักษณะคู่ขนานเช่นนี้ ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งได้สะท้อนว่า

“ในฐานะที่เป็นครูสอนอิสลามศึกษาแบบเข้มอยู่ด้วยก็ขออนุญาตพูดถึงเรื่องหลักสูตรที่ทางกระทรวงศึกษาธิการทำมา เท่าที่ดูก็ถือว่าอยู่ในระดับดี โอเคระดับหนึ่ง ถ้านักเรียนที่เรียนแบบเข้มของรัฐแล้วก็เรียนตาคีในวันเสาร์อาทิตย์ไปด้วยเด็กก็จะมีความรู้ที่แน่นมากยิ่งขึ้น ก็เป็นส่วนเติมเต็มกันได้”

นอกจากนี้ ศูนย์ตาคีกาก็คาดหวังที่จะให้ผู้เรียนได้รับการอบรมและขัดเกลาให้เป็นผู้ที่มีจริยธรรมและคุณธรรมที่ดีงาม โดยมีครูผู้สอนเป็นแบบอย่างในการชี้แนะและให้คำตักเตือน แต่ด้วยสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีปัญหาทั้งยาเสพติด และอบายมุขต่างๆมารุมเร้าทำให้กระบวนการสร้างผู้เรียนที่มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงามนั้นเป็นไปได้ยากกว่าที่คิด ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งว่า

“เราควรจะทำวิธีทำยังไงให้ตาดีกามีส่วนในการเสริมสร้างจริยธรรมและอีหม่าน แก่เด็กให้มากกว่านี้ เราอาจจะจัดให้มีการอบรมหรือจัดค่ายสอนทักษะการใช้ชีวิต เบื้องต้นแก่เด็กๆ แม้เราจะจัดได้แค่ช่วงเวลาสั้นๆ อาจจะเป็น 2-3 วัน นานๆ ครั้งแต่ ทักษะเหล่านี้ก็จะติดตัวเด็กและทำให้เขาใช้ชีวิตเป็น”

ศูนย์ตาดีกาอาจต้องหางบประมาณสนับสนุนพิเศษเพื่อจัดกิจกรรมในลักษณะที่ เสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียนโดยเฉพาะ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญได้เสนอแนะแนว ทางการแก้ปัญหาเรื่องนี้ไว้ว่า

“ในด้านการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม เราต้องมีงบประมาณอยู่ส่วนหนึ่งโดย เราก็อาจขอเก็บเงินจากเด็กด้วยส่วนหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ปกครองเด็กได้มีส่วนร่วม ด้วย เราใช้ชื่อว่าค่ายอบรมจริยธรรมภาคฤดูร้อน ค่ายนี้เราจัดมา 2 ปีแล้วเราพา เด็กไปอบรมที่สะกอม ค่ายลักษณะนี้เราควรจะไปจัดข้างนอก การที่เราจะ ฝึกความอดทนฝึกจริยธรรมในตัวเด็ก ต้องไม่มีพ่อแม่อยู่ ถ้าจัดในชุมชนพอเด็ก จะนอนพ่อแม่ก็ตามมากล่อมนอน แล้วพี่เลี้ยงอะไรก็ทำงานลำบากด้วยถ้ามี ผู้ปกครองอยู่”

แม้ว่าผลผลิตของผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากศูนย์ตาดีกาในด้านของวิชาการอาจจะยังไม่ เป็นที่น่าพึงพอใจนัก แต่ในแง่การยอมรับจากชุมชนก็อยู่ในระดับที่ดี ดังเสียงสะท้อนของผู้ให้ข้อมูล ว่า

“หน่วยงานของตาดีกาเองก็มีความภาคภูมิใจในความสำเร็จของงานที่เขาจัด แต่ สำหรับหน่วยงานของรัฐนี้เขามองว่ายังไม่บรรลุถึงเป้า ส่วนของรัฐก็จะมากำกับ ดูแลและส่วนใหญ่ก็มาดูแลสำคัญทางการเรียนของนักเรียน แต่ในกลุ่มตาดีกาเอง เขามีความภาคภูมิใจที่ลูกหลานเขาสามารถเรียน สามารถอ่านเขียนภาษามาลายู ไปได้ และก็สามารปฏิบัติศาสนกิจได้”

ส่วนปัญหาที่เกี่ยวข้องกับผลผลิตจากศูนย์ตาดีกา คือผู้เรียนที่สำเร็จจากศูนย์ตาดีกา นั้นยังไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจนว่าสามารถศึกษาต่อเทียบเท่าระดับชั้นไหนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ทำให้ผู้ปกครองบางส่วนมองว่าเป็นการเสียเวลา ดังที่ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งได้สะท้อนถึงปัญหาดังกล่าวนี้ว่า

“เด็กที่จบจากตาดีกาเรียนมา 6 ปีแล้วพอไปเรียนที่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนา
ต้องไปจัดชั้นใหม่ อาจจะเป็นชั้น 2 หรือชั้น 3 ทำให้ความรู้สึกต่อเรื่องนี้สำหรับ
เด็กแล้วไม่เป็นธรรม อย่างเช่นเด็กบางคนจบมาจากตาดีกาชั้นเดียวกัน คนหนึ่งมา
อยู่ชั้น 2 อีกคนมาอยู่ชั้น 3...”

ผู้ให้ข้อมูลอีกท่านหนึ่งได้กล่าวเน้นย้ำอีกว่า

“เรื่องของมาตรฐาน การจัดการเรียนรู้ จะต้องให้มันสูงขึ้น มีผลสัมฤทธิ์อะไรให้
มันสูงขึ้น การพัฒนาครู การจัดการเรียนการสอน และสนับสนุนในเรื่องของ
กายภาพด้วย ในด้านงบประมาณของสิ่งเหล่านี้ด้วย แต่ว่าตาดีกาที่มีมาตรฐานผม
ว่าเป็นเรื่องสำคัญที่สุด”

อย่างไรก็ตาม ปัญหาดังกล่าวนี้ทั้งภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกัน
หาทางแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพื่อยกระดับผลผลิตทางการศึกษาและสร้างมาตรฐานทางการศึกษาให้กับ
ประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2.5 ความต้องการในการพัฒนาศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดหรือตาดิกานั้นมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาในทุกๆ ด้าน แต่ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนานั้นต้องสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการก่อตั้งศูนย์ตาดิกาและต้องเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนด้วย จากสภาพปัญหาที่พบนั้นกล่าวได้ว่าศูนย์ตาดิกาควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วนในทุกๆ ด้านอันได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการจัดการศึกษา และผลผลิตทางการศึกษา เป็นต้น

ความต้องการที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ศูนย์ตาดิกามีความต้องการที่จะให้เกิดบรรยากาศของความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ ของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นผู้นำชุมชน กำนันผู้ใหญ่บ้าน โต๊ะอิหม่าม คณะกรรมการมัสยิด องค์การบริหารส่วนตำบลและอื่นๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดต้องร่วมมือกัน สร้างความเป็นเอกภาพทางความคิดเพื่อนำไปสู่การพัฒนาศูนย์ตาดิกาอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ ผู้ปกครองของผู้เรียนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนการสอนของศูนย์ตาดิกา ต้องสร้างความตระหนักให้บุตรหลานมองเห็นความสำคัญของการศึกษาให้มากกว่าเดิม ผู้ปกครองควรเอาใจใส่ในด้านการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของบุตรหลานอย่างใกล้ชิดรวมทั้งเข้าใจถึงสภาพความเป็นจริงและสภาพปัญหาที่ทางศูนย์ตาดิกาประสบด้วย

ความต้องการที่เกี่ยวกับปัจจัยนำเข้านั้น หน่วยงานที่กำกับดูแลศูนย์ตาดิกาควรจัดสรรงบประมาณถึงศูนย์โดยตรง เพื่อความสะดวกในการพัฒนาอาคารสถานที่และสร้างระบบสาธารณูปโภคที่ดียิ่งขึ้น หน่วยงานรัฐโดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาทิเช่น องค์การบริหารส่วนตำบล ควรให้ความช่วยเหลือด้านงบประมาณ โดยบรรจุลงในแผนงานการพัฒนาการศึกษาของ อบต. เป็นการเฉพาะ ส่วนของอาคารสถานที่ และระบบสาธารณูปโภคของศูนย์ตาดิกาก็ยังต้องมีการปรับปรุงให้เพียงพอกับความต้องการ

นอกจากนี้ หน่วยงานรัฐควรจัดให้มีการทัศนศึกษาดูงานจากศูนย์ตาดิกาดิเค่นที่ได้รับการคัดเลือกโดยทางสำนักงานบริหารยุทธศาสตร์ เพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนาศูนย์อื่นๆ ควรจัดอบรมให้ความรู้ในทักษะที่จำเป็นสำหรับประธานศูนย์และครูผู้สอนเช่น เรื่องการบริหารจัดการ

เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการจัดทำแผนการสอน หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องควรให้ความช่วยเหลือและสนับสนุน โครงการต่างๆ ให้แก่ศูนย์ตาดิกอย่างต่อเนื่อง

ความต้องการด้านกระบวนการจัดการศึกษานั้น ศูนย์ตาดิกมีความต้องการที่จะให้หน่วยงานของรัฐเข้ามาดูแลและยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา โดยควรมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูผู้สอนในเรื่องต่างๆ อาทิเช่น ความเข้าใจในโครงสร้างของเนื้อหาและหลักสูตร การจัดทำแผนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน การสร้างแรงจูงใจแก่ผู้เรียน รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณในการนำสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่มาเพิ่มคุณภาพในการเรียนรู้ด้วย ในด้านหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับศักยภาพของทั้งผู้เรียนและผู้สอน ตลอดจนทำให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน คือ ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ใช้หลักสูตรเดียวกันทั้งหมด และที่สำคัญต้องเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนด้วย

ด้านผลผลิตทางการศึกษา ศูนย์ตาดิกมีความต้องการให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษานั้นมีคุณธรรมจริยธรรมอันดีงาม มีความเข้าใจที่ถูกต้องในหลักการของศาสนา พร้อมทั้งสามารถนำความรู้ที่ศึกษาไปสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ แม้ว่าชุมชนจะมีความพึงพอใจและยอมรับในผลผลิตทางการศึกษาของศูนย์ตาดิกในระดับหนึ่งแล้ว แต่คุณภาพในด้านวิชาการก็ยังคงต้องมีการพัฒนาอีกมาก

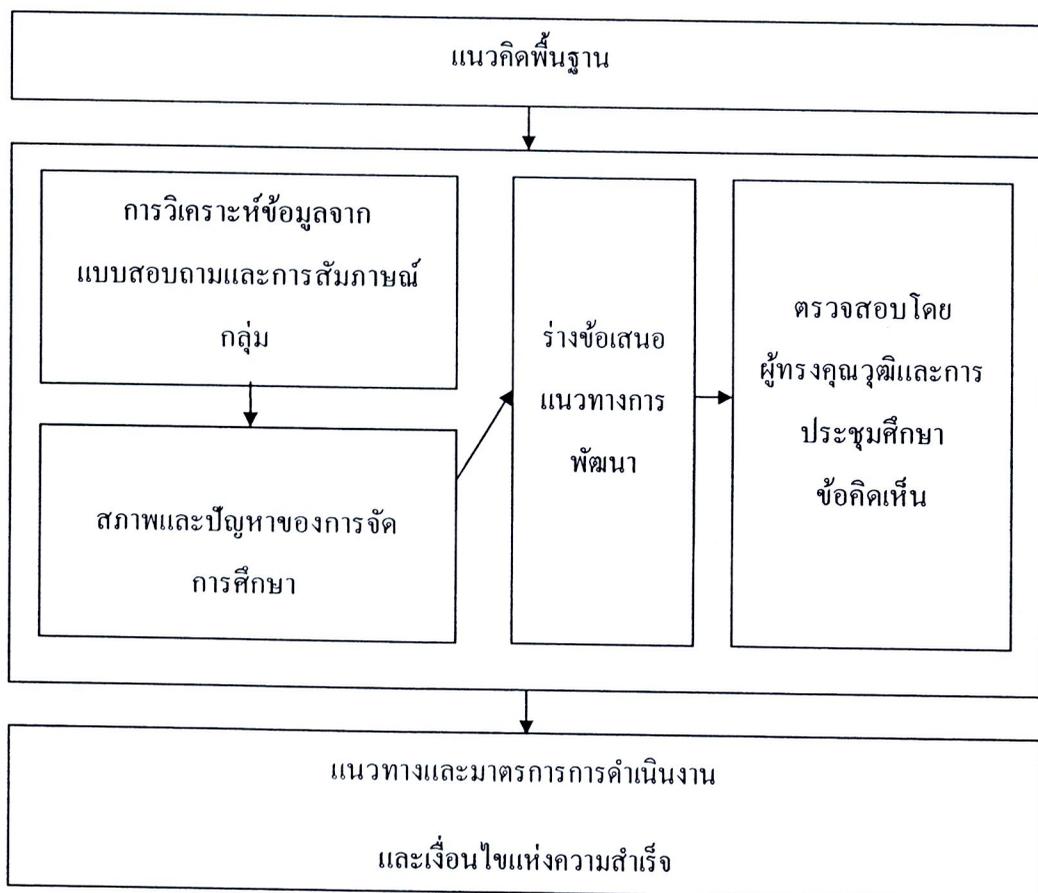
ในขณะเดียวกัน ภาครัฐควรกำหนดเป็นนโยบายและสร้างมาตรฐานที่ชัดเจนให้กับผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากศูนย์ตาดิกว่าสามารถเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามโดยเทียบเท่าระดับชั้นใด บางส่วนได้สะท้อนว่าหากภาครัฐเต็มที่ในการให้การสนับสนุนด้านงบประมาณกระบวนการสร้างผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพก็จะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ในส่วนของความต้องการอื่นๆนั้น ศูนย์ตาดิกบางส่วนมีความต้องการที่จะให้กระบวนการเรียนการสอนของศูนย์ตาดิกนั้นพัฒนาเท่าทันความเจริญของโลกาภิวัตน์ แต่ต้องไม่ทำให้เจตนารมณ์หลักของการก่อตั้งตาดิกานั้นต้องเสียหาย รวมทั้งต้องไม่ทำลายความเป็นอัตลักษณ์ดั้งเดิมที่มีอยู่ ปัจจัยที่สมควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วนคือเรื่องอาคารสถานที่และระบบสาธารณูปโภค ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดหรือตาดิกนั้นมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาในทุกๆด้าน โดยเฉพาะด้านกายภาพและด้านหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อให้อสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้สอน และบริบทของสังคมมากยิ่งขึ้น

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การจัดทำข้อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ได้ใช้วิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์กลุ่ม การตรวจสอบแนวทางการพัฒนาระบบการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จากผู้ทรงคุณวุฒิ และการประชุมศึกษาข้อเห็นเกี่ยวกับแนวทางดังแผนภูมิ 4.1

แผนภูมิที่ 4.1 กรอบแนวคิดการพัฒนาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด



1. แนวคิดพื้นฐาน

การจัดการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด มีจุดมุ่งหมายหลัก เพื่อให้การอบรมเกี่ยวกับหลักพื้นฐานของศาสนาและจริยธรรมอิสลามแก่เยาวชนที่เป็นสัปบุรุษของมัสยิดแต่ละแห่งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งได้มีการดำเนินการร่วมกับชุมชนโดยใช้มัสยิดเป็นฐานมาเป็นเวลายาวนาน ดาตีกาได้ดำเนินจัดการเรียนการสอนอย่างมุ่งมั่นเพื่อการอบรมและขัดเกลาเยาวชนให้อยู่ในครรลองของอิสลามที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนของแต่ละท้องถิ่น ทำให้ทางราชการโดยกรมศาสนาเห็นถึงความสำคัญ จึงได้ออกระเบียบว่าด้วยศูนย์อบรมศาสนาอิสลามและจริยธรรมประจำมัสยิด พ.ศ. 2540 พร้อมกับสนับสนุนค่าตอบแทนครูผู้สอน อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานยังมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณและความไม่เป็นเอกภาพของหลักสูตรการสอน ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับสภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดจะสามารถนำไปสู่การกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ดาตีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป

2. สภาพและปัญหาของระบบการจัดการศึกษาในสถาบันศึกษาปอเนาะ

2.1 สภาพแวดล้อมภายนอก

สภาพทั่วไปของเขตที่ตั้งศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ดาตีกา) สภาพแวดล้อมของสังคมส่วนใหญ่เป็นสังคม ชนบท ทั้งที่มีความปลอดภัย ไม่มีแหล่งอบายมุข และที่มีแหล่งอบายมุข ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาในการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ดาตีกา) และถูกจัดให้มีความสำคัญจากมากไปน้อย คือปัญหาความยากจน สถานการณ์ความไม่สงบ ความสัมพันธ์กับชุมชน

2.2 ปัจจัยนำเข้า

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ดาตีกา) มีผู้สอนชายเฉลี่ย 3 คนต่อศูนย์ ผู้สอนหญิงเฉลี่ย 4 คนต่อศูนย์ ผู้เรียนชายเฉลี่ย 55 คนต่อศูนย์ ผู้เรียนหญิงเฉลี่ย 63 คนต่อศูนย์ ใช้งบประมาณสำหรับเป็นค่าตอบแทนผู้สอนและการบริหารจัดการเป็นจำนวนเงิน 10,001-30,000 บาท

ต่อปี ได้รับความช่วยเหลือด้านงบประมาณจากรัฐบาลเป็นหลัก มีอาคารเรียน ห้องน้ำชาย และห้องน้ำหญิง ศูนย์ตาดีกาละ 1 หลัง และใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎูอินประจํามัศยิด พ.ศ. 2548 เป็นหลัก

2.3 สภาพและปัญหากระบวนการจัดการศึกษา

2.3.1 ระบบย่อยเป้าหมายองค์กร ศูนย์การศึกษาอิสลามประจํามัศยิด(ตาดีกา) มีการกำหนดเป้าหมายในการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมทั้งเป้าหมายด้านความรู้ การศรัทธา การปฏิบัติ และสังคม ส่วนใหญ่กำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานได้อย่างชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้ มีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดปรัชญา และเน้นการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาอนุรักษนิยม

2.3.2 ระบบย่อยเทคโนโลยี ศูนย์การศึกษาอิสลามประจํามัศยิด (ตาดีกา) ใช้วิธีสอนแบบบรรยาย ท่องจำ และปฏิบัติจริงเป็นหลัก มีการประเมินผลการเรียนโดยใช้วิธีสอบข้อเขียน สอบปฏิบัติ และให้ท่องจำเป็นหลัก มีการใช้สื่อการสอน โดยสื่อที่มีการใช้มากที่สุด คือหนังสือ รูปภาพ บัตรคำ แผนภูมิ และสื่อมัลติมีเดีย

2.3.3 ระบบย่อยจิตวิทยา ผู้สอนมีทัศนคติที่ดีต่อการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจํามัศยิด (ตาดีกา) โดยเห็นถึงความสำคัญของศูนย์การศึกษาอิสลามประจํามัศยิด (ตาดีกา) ในการช่วยส่งเสริมให้สังคมสงบสุขและสมานฉันท์ การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาแก่เยาวชน การรักษาดุลยภาพของชุมชน และสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ

2.3.4 ระบบย่อยโครงสร้างองค์กร ศูนย์การศึกษาอิสลามประจํามัศยิด (ตาดีกา) มีการกำหนดโครงสร้างที่มีการสั่งการจากบนลงล่าง โดยมีมุฎีร (ผู้บริหาร) ทำหน้าที่เป็นผู้บริหาร ในบางกรณี อาจมอบอำนาจหน้าที่ให้กับผู้สอน หรือใช้มติที่ประชุมเป็นหลัก มีคณะกรรมการบริหารศูนย์ และมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในแต่ละฝ่าย

2.3.5 ระบบย่อยด้านการจัดการ

1) การกำหนดจุดมุ่งหมาย ศูนย์การศึกษาอิสลามประจํามัศยิด (ตาดีกา) มีการกำหนดจุดมุ่งหมายโดยเน้นการจัดการศึกษาที่ให้ความรู้พื้นฐานด้านศาสนา ผู้กำหนดจุดมุ่งหมายประกอบด้วยครูผู้สอนและคณะกรรมการศูนย์ ดำเนินงานบรรลุจุดมุ่งหมายบางส่วน มีปัญหาในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย มีแนวทางการแก้ปัญหา คือการประชุมหารือร่วมกันระหว่างคณะกรรมการศูนย์และครูผู้สอน

2) การวางแผน ศูนย์การศึกษาอิสลามประจํามัศยิด (ตาดีกา) มีแผนในการจัดการศึกษาในลักษณะของแผนปฏิบัติการประจำปี ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนคือครูผู้สอน มีการดำเนินการตามแผน มีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม ปัญหาในการจัดทำแผนการศึกษา คือ แผนที่

กำหนดไม่ชัดเจน ไม่สอดคล้องกับเวลา และไม่สามารถปฏิบัติได้จริง มีแนวทางการแก้ปัญหา คือ ร่วมมือกับทุกฝ่ายในการกำหนดแผนการจัดการศึกษาประจำปี

3) การจัดการทรัพยากร ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) มีการวางแผนในการใช้งบประมาณ ปัญหาที่พบ คืองบประมาณและบุคลากรไม่เพียงพอ มีแนวทางการแก้ปัญหา คือประชุมบุคลากรเพื่อตัดสินใจร่วมกันในการกำหนดวิธีการจัดเตรียมทรัพยากร โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณและบุคลากร

4) การจัดองค์กร ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จัดทำโครงสร้างองค์การโดยคณะกรรมการบริหารศูนย์ มีปัญหาในการกำหนดโครงสร้างองค์การ คือโครงสร้างการบริหารงานไม่ชัดเจน มีแนวทางการแก้ปัญหา คือประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดโครงสร้างกำหนด

5) การดำเนินงาน ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) มีการประชุมวางแผนก่อนทุกครั้งก่อนการดำเนินงานโดยมีการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนและฝ่ายแต่ละฝ่าย อำนาจการตัดสินใจเป็นของผู้สอนและคณะกรรมการบริหารศูนย์ มีการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก ปัญหาด้านการดำเนินงานส่วนใหญ่ คือไม่มีผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจที่ชัดเจน มีแนวทางการแก้ปัญหา คือประชุมปรึกษาหารือและใช้การวิจารณ์และพิจารณาในเรื่องที่จะตัดสินใจโดยคณะ

6) การควบคุมงาน ผู้ที่มีส่วนในการควบคุมการปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) คือคณะกรรมการบริหารศูนย์ มีการควบคุมการใช้งบประมาณ โดยคณะกรรมการบริหารศูนย์และผู้สอน มีการประเมินผลการปฏิบัติงาน ปัญหาด้านการควบคุมงานที่ประสบ คือจำนวนครั้งในการประเมินน้อยเกินไป มีแนวทางการแก้ปัญหา คือประชุมครูผู้สอนทุกคนเพื่อชี้แจงและขอความเห็นเพื่อการปรับปรุงวิธีการควบคุมงาน

2.4 ปัจจัยนำออก

ผู้เรียนที่สำเร็จจากศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เข้าศึกษาต่อในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ผู้สอนมีความพึงพอใจในระดับปานกลางในด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ด้านสถานภาพทางสังคมของตน ด้านกระบวนการจัดการศึกษา และด้านระบบสาธารณูปโภค (เช่น ไฟฟ้า ประปา และอาคารเรียน) และมีความพึงพอใจในระดับน้อยต่ออัตราค่าตอบแทนที่ได้รับ

3. แนวทางการและมาตรการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

3.1 แนวทางและมาตรการดำเนินงานด้านสภาพแวดล้อม

แนวทางและมาตรการดำเนินงานในสภาพแวดล้อมเพื่อการพัฒนาศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) มีดังนี้

แนวทางการพัฒนา
แนวทางการพัฒนา 1 การเข้าใจธรรมชาติของความเป็นศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)
<p>มาตรการดำเนินงาน</p> <ol style="list-style-type: none"> ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้และเข้าใจในธรรมเนียมนิยม ประเพณีปฏิบัติ และปรัชญาการศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จัดทำเอกสารหรือเว็บไซต์ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับชุมชนของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จัดประชุมสัมมนาเพื่อให้ชุมชนเข้าใจธรรมชาติของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จัดประชุมผู้ปกครองในแต่ละศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง เพื่อให้ผู้ปกครองเด็กได้มีส่วนร่วมรับรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ฯ จัดทำฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เพื่อหน่วยงานที่กำกับดูแลสามารถเชื่อมโยงกันได้ หน่วยงานต้นสังกัดทุกระดับควรเปิด โอกาสให้ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ได้นำเสนอผลงานอย่างต่อเนื่อง
แนวทางการพัฒนา 2 การร่วมมือกับชุมชนในการจัดการศึกษา
<p>มาตรการดำเนินงาน</p> <ol style="list-style-type: none"> พัฒนาศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ให้เป็นแหล่งเรียนรู้อิสลามศึกษาใน

แนวทางการพัฒนา

ชุมชน

2. พัฒนาศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ให้เป็นศูนย์การศึกษาของเยาวชนในด้านการปฏิบัติศาสนกิจเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน
3. จัดให้มีโครงการชุมชนต้นแบบคู่ขนานกับศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)
4. ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการบริหารจัดการศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)
5. ร่วมมือกับชุมชนในการจัดทำโครงการนำร่องศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ต้นแบบ

แนวทางการพัฒนา 3 การร่วมมือกับหน่วยงานรัฐในการจัดการศึกษา

1. ร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนากิจกรรมการดำเนินงานของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)
2. ร่วมมือกับหน่วยงานของราชการในพื้นที่ เช่น โรงเรียนประถม โรงเรียนมัธยม สถาบันอุดมศึกษา สำนักงานการศึกษาเอกชน ศูนย์อนามัย ตำรวจ ทหาร เป็นต้น ในการพัฒนากิจกรรมการดำเนินงานของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

3.2 แนวทางและมาตรการดำเนินงานด้านปัจจัยนำเข้า

แนวทางและมาตรการดำเนินงานด้านปัจจัยนำเข้าจะเกี่ยวข้องกับผู้บริหาร ผู้สอน ผู้เรียน หลักสูตรการศึกษา งบประมาณ และอาคารสถานที่เพื่อการพัฒนาศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) มีดังนี้

แนวทางการพัฒนา

แนวทางการพัฒนา 1 การพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารและผู้สอน

มาตรการดำเนินงาน

1. กำหนดให้มีค่าตอบแทนในรูปแบบเงินเดือนประจำให้แก่ผู้บริหารและผู้สอน
2. จัดให้มีสวัสดิการต่างๆ ให้แก่ผู้บริหารและผู้สอนเหมือนข้าราชการ
3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริหารและผู้สอนศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

แนวทางการพัฒนา

4. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริหารและผู้สอนเรียนรู้และฝึกประสบการณ์เพิ่มด้านการบริหารจัดการและเทคโนโลยี และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
5. ส่งเสริมให้ผู้บริหารและผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในหลักจิตวิทยาพัฒนาการเด็กและจิตวิทยาการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการศตศึกษาได้อย่างเหมาะสม

แนวทางการพัฒนา 2 การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

มาตรการดำเนินงาน

1. สนับสนุนเงินอุดหนุนผู้เรียนที่ศึกษาอยู่ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เป็นรายหัว
2. สนับสนุนทุนการศึกษาแก่ผู้เรียนที่กำพร้าและหรือยากจน
3. สนับสนุนงบประมาณหรือวัสดุคิบบเพื่อกิจกรรมอาหารกลางวันสำหรับนักเรียนตาดีกา
4. สนับสนุนงบประมาณด้านเสื้อผ้าและอุปกรณ์การเรียนให้กับนักเรียนที่ยากจน
5. ส่งเสริมและพัฒนาการคิด วิเคราะห์ และเขียนด้านภาษาอาหรับและภาษามลายู
6. กำหนดตัวชี้วัดหลักด้านการพัฒนาผู้เรียน

แนวทางการพัฒนา 3 การพัฒนาโปรแกรมการศึกษา

มาตรการดำเนินงาน

1. ส่งเสริมให้ใช้หลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนที่แน่นอนหรือมีมาตรฐานการเรียนรู้เดียวกัน
2. จัดทำคู่มือการนำหลักสูตรไปใช้ทั้งฉบับภาษาไทยและภาษามลายู
3. ส่งเสริมให้ใช้หลักสูตรพรีญูอินประจำมัสยิด 2548 เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน
4. อนุโลมให้ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ที่ยังไม่มีความพร้อมจัดการเรียนการสอนแบบยึดหยุ่น
5. ส่งเสริมให้มีกรณีศึกษิตตามการใช้หลักสูตรอย่างทั่วถึง
6. ส่งเสริมให้มีกรจัดกิจกรรมนอกหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียน
7. ส่งเสริมการพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในตาดีกาให้มีความสัมพันธ์

แนวทางการพัฒนา
<p>กับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรอิสลามศึกษาของโรงเรียนของรัฐและเอกชนเพื่อให้ความต่อเนื่อง</p> <p>8. จัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลและการเก็บเอกสารหลักฐานผลการสอบของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ</p>
แนวทางการพัฒนา 4 การพัฒนาด้านงบประมาณ
<p>มาตรการดำเนินงาน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สนับสนุนงบประมาณด้านการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องตามความจำเป็นและสอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริงโดยคำนึงถึงจำนวนผู้เรียน ชั้นปี และกลุ่มสาระวิชาเป็นหลัก 2. สนับสนุนงบประมาณพิเศษให้แก่ตาดิกาที่บรรลุเป้าหมายตามตัวชี้วัดความสำเร็จในการจัดการศึกษา (KPIs) 3. ส่งเสริมให้ตาดิกาสามารถบริหารจัดการด้วยตนเอง
แนวทางการพัฒนา 5 การพัฒนาด้านสาธารณูปโภคและสถานที่
<p>มาตรการดำเนินงาน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สนับสนุนงบประมาณเพื่อการพัฒนาด้านสาธารณูปโภคและอาคารสถานที่ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบท 2. จัดทำโครงการพัฒนาศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดิกา) เพื่อเป็นแหล่งศึกษาที่น่าอยู่และมีความปลอดภัย 3. ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านการอนามัยและความเป็นอยู่ที่ดีให้แก่ทั้งผู้สอนนักเรียน รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดิกา) 4. ส่งเสริมการพัฒนาที่เน้นอัตลักษณ์ด้านความสะอาด ความเรียบร้อย ความสวยงาม ความร่มรื่น และความปลอดภัย 5. ส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนที่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองตามมาตรฐานหลักสูตร

3.3 แนวทางและมาตรการดำเนินงานด้านกระบวนการจัดการศึกษา

แนวทางและมาตรการดำเนินงานในด้านกระบวนการจัดการศึกษาจะเกี่ยวข้องกับ เป้าหมาย เทคโนโลยี จิตวิทยา โครงสร้างองค์กร และการจัดการเพื่อการพัฒนาศูนย์การศึกษา อิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) มีดังนี้

แนวทางการพัฒนา
<p>แนวทางการพัฒนา 1 การพัฒนาด้านเป้าหมาย</p> <p>มาตรการดำเนินงาน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ให้ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของตาดีกา ให้มีความชัดเจนในการปฏิบัติ 2. จัดสร้างเครือข่ายระหว่างศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนแนวคิดในการกำหนดเป้าหมายและยุทธศาสตร์ที่จะทำให้เป้าหมายเป็นจริงในทางปฏิบัติ 3. จัดประชาสัมพันธ์เป้าหมายของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ให้สังคมได้รับรู้โดยผ่านสื่อชุมชนที่หลากหลาย เช่น วิทยุชุมชน เป็นต้น เพื่อให้สมาชิกชุมชนได้เข้าใจในเป้าหมาย 4. ส่งเสริมให้การนิเทศติดตามทั้งของหน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบและเครือข่ายตาดีกาในท้องถิ่นมีความเข้มแข็งเพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) บรรลุเป้าหมายที่กำหนดโดยมีสำนักงานการศึกษาเอกชน (สช) เป็นหน่วยประสาน 5. ส่งเสริมให้ทุกฝ่ายที่ความรับผิดชอบในการบริหารตาดีการ่วมกันกำหนดตัวชี้วัดในการพัฒนาแต่ละด้านให้ชัดเจนและเป็นไปตามเป้าหมาย เช่น ควรกำหนดเป้าหมายว่าสิ้นปีการศึกษาที่เท่าไร จะมีผู้เรียนที่จบหลักสูตรอิบติดาอียะห์ประมาณร้อยละเท่าใดของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ทั้งหมด
<p>แนวทางการพัฒนา 2 การพัฒนาด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา</p> <p>มาตรการดำเนินงาน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จัดอบรมสัมมนาด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 2. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ผลิตรายการการสอนที่

แนวทางการพัฒนา

สามารถนำไปใช้ประกอบในการเรียนการสอนได้จริง

3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอน
4. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการใช้สื่อการสอนในรูปแบบการบูรณาการวิชาความรู้ที่สอดคล้องกับหลักการของศาสนา
5. ส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมทางการเรียนการสอนสำหรับศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)
6. ส่งเสริมให้หน่วยราชการที่มีส่วนรับผิดชอบผลิตสื่อที่มีมาตรฐานกลางมอบให้โรงเรียน

แนวทางการพัฒนา 3 การพัฒนาด้านจิตวิทยา

มาตรการดำเนินงาน

1. จัดกิจกรรมเผยแพร่ผลงานหรือกิจกรรมวิชาการเพื่อให้สังคมได้เรียนรู้และเข้าใจธรรมชาติของระบบการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)
2. จัดให้มีรายการวิทยุโทรทัศน์โดยผู้บริหาร หรือผู้สอนแต่ละตาดีกา ออกอากาศเพื่อให้สาธารณชนได้รับทราบข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)
3. จัดอบรมเกี่ยวกับเทคนิคการเป็นผู้นำองค์กรและการคิดสร้างสรรค์ตามมโนทัศน์อิสลาม
4. ส่งเสริมและสนับสนุน โปรแกรมหรือโครงการต่างๆ ที่มุ่งปลูกฝังความรัก ความสามัคคี และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
5. สนับสนุนกิจกรรมที่เสริมสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้สอน
6. ส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหาร ผู้สอน ผู้เรียน มีความรู้และเข้าใจพหุวัฒนธรรมศึกษาผ่านวิธีการที่เหมาะสม เช่น ทักษะศึกษา กิจกรรมการเรียนรู้ การอบรม เป็นต้น
7. ส่งเสริมศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในการจัดกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ วัฒนธรรมชุมชน

แนวทางการพัฒนา 4 การพัฒนาโครงสร้างองค์กร

มาตรการดำเนินงาน

1. ส่งเสริมให้คณะกรรมการบริหารศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ดำเนินงานตามโครงสร้างการบริหารงานที่มีอยู่แล้วตามระเบียบให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

แนวทางการพัฒนา

2. ส่งเสริมให้มีการกำหนดขอบข่ายและภาระงานของผู้บริหารระดับกลางให้ชัดเจน
3. จัดโครงสร้างองค์การให้เป็นระบบเครือข่ายที่สามารถช่วยเหลือและเกื้อหนุนต่อกัน โดยเฉพาะเครือข่ายในระดับตำบลและอำเภอ
4. จัดโครงสร้างที่ยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนง่าย และเหมาะสมกับแต่ละชุมชน
5. ส่งเสริมให้ใช้กลไกของคณะกรรมการดูแลในปัจจุบัน เช่น สช. จังหวัด และ สช. อำเภอ และเครือข่ายศูนย์วัดคาทอลิกท้องถิ่นต่างๆ มีส่วนร่วมในการพัฒนา
6. ส่งเสริมให้มีการบูรณาการระหว่างโครงสร้างที่เป็นทางการกับโครงสร้างของท้องถิ่น (เครือข่ายคาทอลิก ชมรมคาทอลิก) เพื่อให้สามารถยังประโยชน์ในการบริหารจัดการคาทอลิกมากที่สุด
7. สนับสนุนงบประมาณเพื่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ เช่น เบี้ยประชุม ค่าเดินทาง เป็นต้น เพื่อให้การดำเนินงานตามโครงสร้างเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางการพัฒนา 5 การพัฒนาระบบการจัดการ

5.1 การพัฒนาด้านจุดมุ่งหมาย

มาตรการดำเนินงาน

1. กำหนดจุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเฉพาะที่สามารถปฏิบัติได้จริงและวางอยู่บนรากฐานของศาสนา
2. ใช้หลักศาสนาในการ โน้มน้าวและจูงใจให้ผู้ปฏิบัติได้ตระหนักถึงความสำคัญและผลตอบแทนที่จะได้รับจากการดำเนินงานเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมาย
3. กำหนดแนวทางให้ผู้มีส่วนได้เสีย เช่น ผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง ตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมายของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (คาทอลิก)

5.2 การพัฒนาด้านการวางแผน

มาตรการดำเนินงาน

1. จัดทำแผนปฏิบัติงานการจัดการศึกษาทั้งในระยะสั้นและระยะยาวเป็นลายลักษณ์อักษร
2. จัดทำแผนการจัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม

แนวทางการพัฒนา

เมื่อนำไปปฏิบัติจริง

3. ดำเนินการประเมินและติดตามผล และนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนา
4. จัดให้มีระบบจูงใจตอบแทนเพื่อทำให้มีการขับเคลื่อนตามแผน
5. จัดทำแผนการใช้จ่ายเงินแต่ละปี
6. จัดทำแผนการระดมทุนเพื่อการบริหารจัดการศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)
7. ส่งเสริมให้คณะกรรมการบริหารศูนย์ในแต่ละระดับ คือระดับศูนย์ ระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และสำนักงานบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 12 (สบย) มีบทบาทในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดที่ชัดเจน

5.3 การพัฒนาด้านการจัดทรัพยากร

มาตรการดำเนินงาน

1. สนับสนุนอุปกรณ์และวัสดุที่จำเป็น
2. ส่งเสริมให้ความรู้เรื่องการบริหารงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ
3. จัดตั้งกองทุนร่วมระหว่างศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เพื่อการยืมเงินหรือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
4. จัดให้มีระบบวากฟเพื่อช่วยเหลือทางการเงินแก่ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)
5. จัดให้มีองค์กรส่วนกลาง เช่น สหกรณ์ตาดีกา หรือสหกรณ์สำหรับผู้สอนตาดีกาในสามจังหวัดเพื่อเป็นแหล่งในการกู้ยืมต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)
6. ส่งเสริมให้จัดกิจกรรมที่ให้ชุมชนมีความตระหนักในความรับผิดชอบต่อการสนับสนุนปัจจัยต่างๆแก่ศูนย์ตาดีกา

5.4 การพัฒนาด้านการจัดองค์การ

มาตรการดำเนินงาน

1. จัดตั้งคณะกรรมการศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เพื่อทำหน้าที่ในการ

แนวทางการพัฒนา

เสนอแนะแนวทางการกำหนดโครงสร้างการบริหารที่มีความเหมาะสม

2. จัดตั้งเครือข่ายเพื่อประสานงานระหว่างศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)
3. กำหนดบทบาทหน้าที่ที่สามารถปฏิบัติได้จริงและไม่ซ้ำซ้อน
4. จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้บริหารและคณะกรรมการทุกปีอย่างต่อเนื่อง

5.5 การพัฒนาด้านการดำเนินงาน

มาตรการดำเนินงาน

1. ประสานร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)
2. กำเนึงถึงความแตกต่างของแต่ละศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ทั้งนี้เพื่อมุ่งสนองต่อความต้องการที่แท้จริง
3. ใช้วิธีการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วมหรือระบบชুরอในการร่วมตัดสินใจดำเนินงาน
4. ประสานงานกับองค์กรชุมชน เช่น อบต. อบจ. หรือจังหวัด เพื่อการสนับสนุนกิจกรรมของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)
5. ดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

5.6 การพัฒนาด้านการควบคุมงาน

มาตรการดำเนินงาน

1. จัดให้มีรูปแบบและขั้นตอนการประเมินและการควบคุมงานให้มีความชัดเจน พร้อมทั้งปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ
2. ตั้งผู้ทรงความรู้ด้านศาสนาร่วมกับบุคลากรจากหน่วยงานของรัฐเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ร่วมประเมิน
3. จัดให้มีผลรางวัลสำหรับผู้ที่มีการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศเพื่อเป็นแบบอย่างและแรงจูงใจ
4. กำหนดเกณฑ์การประเมินที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริงของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)
5. นำระบบการประกันคุณภาพการศึกษามาใช้เพื่อการควบคุมการดำเนินงานของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)
6. เผยแพร่ผลการประเมินสู่สาธารณชน

แนวทางการพัฒนา

7. จัดทำแบบรายงานผลการประเมินรายปี

3.4 แนวทางและมาตรการดำเนินงานด้านผลผลิตทางการศึกษา

แนวทางและมาตรการดำเนินงานในด้านผลผลิตทางการศึกษาเพื่อการพัฒนา ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) มีดังนี้

แนวทางการพัฒนา

แนวทางการพัฒนา 1 การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

มาตรการดำเนินงาน

1. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนให้ได้ตามมาตรฐานและตัวชี้วัดตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร
2. จัดให้มีเครือข่ายผู้สำเร็จการศึกษาจากศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมอย่างต่อเนื่อง
3. ส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบมีการตรวจสอบมาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาตาดีกาให้มีมาตรฐานตามหลักสูตร
4. ส่งเสริมให้ตาดีกามีการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนเข้าสู่ระบบประกันคุณภาพการศึกษา

แนวทางการพัฒนา 2 ประสิทธิภาพการจัดการศึกษา

มาตรการดำเนินงาน

1. สนับสนุนค่าตอบแทนแก่ผู้สอนตามความเหมาะสม
2. ส่งเสริมให้ผู้สอนได้รับการบรรจุแต่งตั้งเป็นพนักงานของรัฐและได้รับการพัฒนาตนเองด้วยการได้รับทุนศึกษาต่อเพื่อยกระดับคุณภาพของผู้สอน
3. จัดให้มีสวัสดิการที่จำเป็น เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าศึกษาของบุตร แก่ผู้สอน
4. จัดให้มีหน่วยงานเฉพาะที่ทำหน้าที่พัฒนาผู้บริหารและผู้สอน
5. จัดให้มี Consortium ระดับตำบล อำเภอ จังหวัด ภูมิภาค ประเทศ และระหว่างประเทศ

แนวทางการพัฒนา

6. ส่งเสริมให้มีการรับรองมาตรฐานการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เพื่อเป็นการจูงใจในการพัฒนาตนเอง
7. จัดให้มีรางวัลและกำหนดให้เป็น “ตาดีกาต้นแบบ” สำหรับศูนย์ฯ ที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเพื่อเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมให้เป็นแหล่งศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของตาดีกาอื่นๆ

4. เงื่อนไขความสำเร็จ

ความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดขึ้นอยู่กับเงื่อนไขดังนี้

4.1 การใช้หลักการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา

ความเข้าใจที่มีต่อสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับงานและสภาพแวดล้อมทั่วไป เข้าใจในบริบทความเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ บริบทของสถาบัน และบริบทเชิงโครงสร้าง ซึ่งมีทั้งโครงสร้างในระบบและ โครงสร้างนอกระบบ การเข้าถึงและพัฒนาของส่วนราชการหรือรัฐที่เกี่ยวข้องกับ โครงสร้างในระบบควรอยู่ในรูปแบบของการเข้ามาดำเนินการจัดการ สนับสนุน หรือพัฒนา ส่วนที่เกี่ยวข้องกับ โครงสร้างนอกระบบ ควรอยู่ในรูปแบบของการส่งเสริมให้ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดได้พัฒนาตนเอง รัฐมีหน้าที่เพียงให้การส่งเสริมสนับสนุนเท่านั้น

4.2 การบริหารจัดการโดยใช้ศูนย์ฯ เป็นฐาน

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ต้องมีการพัฒนาในลักษณะที่สร้างความเข้มแข็งให้กับตนเองในทุกๆ มิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านการวางแผน การตัดสินใจ การจัดทำ โครงสร้างการบริหารองค์กร การงบประมาณ การจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ มีการเสริมพลังให้กับบุคลากร ให้ความสำคัญต่อผู้เรียนเป็นหลัก และมีการใช้หลักธรรมาภิบาลเพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์ฯ บรรลุเป้าหมายและจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังกล่าวนี้ เป็นเงื่อนไขสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของศูนย์ฯ

4.3 การจัดสรรงบประมาณที่สอดคล้องกับความเป็นจริง

การจัดสรรงบประมาณที่รัฐจัดสรรให้ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ศูนย์ฯ มีการจัดการเรียนการสอน 6 ชั้น คือ ชั้นที่ 1-6 มีผู้สอน 1 คนประจำชั้น แต่งบประมาณที่รัฐจัดสรรให้ใช้สำหรับผู้สอน 4 คน ดังนั้นการเพิ่มงบประมาณส่วนนี้จะเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของผู้สอน ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่สำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของศูนย์ฯ

4.4 การร่วมมือกับชุมชน

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดต้องให้ความสำคัญต่อชุมชน เพราะการก่อตั้งของศูนย์ฯ เกิดจากความต้องการของชุมชน หากศูนย์ฯ สามารถร่วมมือและใช้ประโยชน์จากชุมชนในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ ชุมชนก็จะเห็นคุณค่าและให้ความร่วมมือและความช่วยเหลือ

4.5 ความตระหนักในจิตอาสาและความรับผิดชอบ (อะมานะห์) และอิคลาส

การทำงานเพื่ออุทิศตนต่อศาสนาในรูปขององค์การทางการศึกษา จำเป็นต้องตระหนักในเรื่องความรับผิดชอบ (อะมานะห์) และต้องมีจิตที่บริสุทธิ์ (อิคลาส) เพราะการทำงานทุกอย่างจะต้องถูกตรวจสอบในวันแห่งการพิพากษาในโลกหน้า ดังนั้นในฐานะที่เป็นองค์การทางการศึกษาที่ทำหน้าที่ในการให้การศึกษาด้านอิสลามจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าวนี้ ซึ่งถือเป็นเงื่อนไขความสำเร็จหนึ่ง

4.6 การใช้กลไกทางกฎหมาย

การที่จะทำให้การดำเนินงานการพัฒนาศูนย์การศึกษาประจำมัสยิด (คาดีกา) เป็นไปอย่างเป็นระบบ มีเอกภาพ และเจ้าภาพที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน จำเป็นต้องอาศัยการตราระเบียบหรือกฎหมายที่ชัดเจนเพื่อให้ผลผูกพันต่อหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบต่อการพัฒนาศูนย์ฯ ดังกล่าวนี้เป็นอีกเงื่อนไขหนึ่งของความสำเร็จ

4.7 ความต่อเนื่องในการพัฒนา

การพัฒนาศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดทั้งจากหน่วยงานภายนอกหรือตัวของศูนย์ฯ จะต้องใช้หลักความค่อยเป็นค่อยไปอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาใดที่มุ่งหวังผลระยะใกล้มักจะล้มเหลวในที่สุด ดังนั้นความค่อยเป็นค่อยไปอย่างต่อเนื่องจึงเป็นอีกเงื่อนไขหนึ่งที่สำคัญต่อความสำเร็จของศูนย์